

T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

CEZA MUHAKEME HUKUKUNDA UZLAŞTIRMA BÜROSU

Metin KAPLAN
16904006

Danışman
Prof. Dr. Fazıl Hüsni ERDEM

Diyarbakır 2019

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

CEZA MUHAKEME HUKUKUNDA UZLAŞTIRMA BÜROSU

Metin KAPLAN
16904006

Danışman
Prof. Dr. Fazıl Hüsnü ERDEM

Diyarbakır 2019

TAAHHÜTMANE

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Bürosu” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

04/10/2019

Metin KAPLAN

T.C
DİCLE UNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DİYARBAKIR

Metin KAPLAN tarafından hazırlanan “Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Bürosu” adındaki çalışma, 04/10/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından Kamu Hukuku Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyesinin Unvanı
Adı Soyadı

Başkan: Prof. Dr. Fazıl Hüsnü ERDEM

Üye: Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin Murat IŞIK

Üye: Dr. Öğretim Üyesi Sadullah ÖZEL

Tez Savunma Sınav Tarihi: 04.10.2019

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

.../...../2019

Prof. Dr. Nazım HASIRCI
ENSTİTÜ MÜDÜRÜ
(MÜHÜR)

ÖN SÖZ

Bu çalışmamızla Ceza Muhakeme Hukukunda henüz çok yeni bir kurum olan uzlaştırma bürosu kurumu hakkında bilgi verilmiş olup; uzlaşma ve uzlaştırma kurumu hakkında bilgiler verilmiş, geçmişten günümüze uzlaşma kurumunun geçirdiği değişiklikler ele alınmış ve bu değişikliklerin ne gibi sonuçlar doğurduğu ve hangi eksiklikleri barındırdığı anlatılmıştır. Bunun yanı sıra tez konumuzla ilgili bilgi verilmeden önce karşılaştırmalı hukukta uzlaşma ve uzlaştırma kavramlarının nasıl düzenlendiği ve uygulandığı ele alınmıştır. Çalışmanın sonuna doğru ise uzlaştırma bürosunun işleyişi, personeli, hukuki konumu ve statüsü hakkında bilgilendirme yapılarak gerek uygulamada gerekse de öğretilerde henüz yeni bir kurum olan uzlaştırma bürosu ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

Metin KAPLAN

Diyarbakır 2019

ÖZET

Bu tez çalışmasıyla 02/12/2016 tarih 29906 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanarak yürürlüğe giren 6763 sayılı yasa kapsamında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253 vd maddelerinde yapılan değişiklikler kapsamında kurulan Uzlaştırma Bürosuyla ilgili gerek mevzuat gerekse de uygulama bakımından ortaya çıkan sorunların neler olduğu söz konusu kurumun daha işler ve aktif hale getirilip daha verimli nasıl çalışabileceği hususları gerek ceza hukuku gerekse de karşılaştırmalı hukuk disiplinlerinde yer alan uzlaştırma müesseseleri ele alınarak değerlendirilmiş yine ilgili yasa kapsamında uzlaşmaya tabi kılınan suçlar bakımından söz konusu büroyla ilgili aksayan yönlerin tespiti ve bunların nasıl giderilebileceği hususları ele alınmış olup söz konusu düzenlemelerle hedeflenenlerin nasıl hayata geçirilebileceği ve gerek mahkeme gerekse de savcılık uygulamaları bakımından hususları üzerinde durulmuş ve elimizden geldiği kadarıyla henüz çok yeni olan ve birçok eksikliği bulunan bu kurumla ilgili önerilere bu çalışmamız içerisinde yer verilerek çalışmamız sonuçlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Uzlaşma, Uzlaştırma, Uzlaştırma Bürosu, Arabuluculuk, Onarıcı Adalet.

ABSTRACT

With this thesis work, we are trying to reveal the problems about the Bureau of Reconciliation in the point of both legislation and application within the law number 6763 entered in force by being published in the Official Journal numbered as 29906 in 02/12/2016, within the changes done in the clauses in the Code of Criminal Procedure's 253 and the rest, numbered as 5271, how we can get the institution more practical and active and how the institution can work beneficially. It has been evaluated by taking the reconciliation institutions placed in both penal code and comparative law disciplines into the consideration. Again, it has been gone around the determination of failing aspects and how these could be removed in the point of the crimes subordinated to the reconciliation about the same bureau within the same law. It has been urged upon how the targeted ones could be actualized with the regulations about topics and in the point of both the court and prosecution applications and we did our best that we had ended this work by giving place to the recommendations about this institution which is really new and still have lack of things.

Keywords

Reconciliation, The Bureau Of The Reconciliation, Peacemaking, Renovated Law

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.	
ÖN SÖZ	I	
ÖZET	II	
ABSTRACT	III	
İÇİNDEKİLER	IV	
KISALTMALAR	VIII	
GİRİŞ	1	
BİRİNCİ BÖLÜM		
GENEL AÇIKLAMALAR		
1.1. UZLAŞMA KAVRAMI VE UZLAŞMA KURUMUNUN HUKUKÎ		
NİTELİĞİ	2	
1.1.1. Uzlaşma Kavramı.....	2	
1.1.2. Uzlaşma Kurumunun Hukuki Niteliği.....	6	
1.2. UZLAŞMANIN DÜŞÜNSEL TEMELİ OLARAK ONARICI		
ADALET KAVRAMI, ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YOLLARI		
VE UZLAŞMANIN TARİHSEL GELİŞİMİ	8	
1.2.1. Uzlaşmanın Düşünsel Temeli Olarak Onarıcı Adalet Kavramı.....	8	
1.2.2. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Uzlaşma.....	14	
1.2.3. Uzlaşmanın Tarihsel Gelişimi.....	15	
1.3. MUKAYESELİ HUKUKTA UZLAŞMA		16
1.3.1. Amerika Birleşik Devletleri Hukukunda Uzlaşma.....	16	
1.3.2. İngiltere Hukukunda Uzlaşma.....	18	
1.3.3. Alman Hukukunda Uzlaşma.....	20	
1.3.4. Fransız Hukukunda Uzlaşma.....	22	
1.4. ULUSLARARASI HUKUKTA UZLAŞMA		23
1.4.1. Genel Olarak.....	23	
1.4.2. Avrupa Konseyi.....	23	

1.4.3. Avrupa Birliği	25
1.4.4. Birleşmiş Milletler.....	26

İKİNCİ BÖLÜM

UZLAŞMA KURUMU

2.1. GENEL OLARAK	28
2.2. UZLAŞMA ÇEŞİTLERİ	29
2.3. UZLAŞMANIN TARAFLARI.....	30
2.4. 5560 SAYILI KANUN ÖNCESİNDE UZLAŞMA.....	30
2.5. 5560 SAYILI KANUN SONRASINDA UZLAŞMA	31
2.6. 6763 SAYILI KANUN SONRASINDA UZLAŞMA	33
2.7. UZLAŞMANIN KOŞULLARI.....	34
2.7.1.Uzlaşmaya Tabi bir Suçun Bulunması	34
2.7.1.1. Soruşturulması ve Kovuşturulması Şikayete Tabi Suçlar	36
2.7.1.2. Şikâyete Tâbi Olup Olmadığına Bakılmaksızın Uzlaşmaya Tâbi Tutulan Katalog Suçlar	37
2.7.1.3. Özel Kanunlardaki Suçlar	38
2.7.2. Suçun İşlendiği Noktasında Yeterli Şüphenin Varlığı	39
2.7.3.Uzlaşma Önerisinin Özgür İradeyle Kabul Edilmesi	40
2.7.4.Mağdurun veya Suçtan Zarar Görenin Özel Hukuk Gerçek veya Tüzel Kişisi Olması.....	42
2.7.5.Edimin Yerine Getirilmesi Şartı.....	42
2.8. UZLAŞMAYA TABİ OLAN BİR SUÇLA TABİ OLMAYAN BİR SUÇUN BİRLİKTE İŞLENMESİ DURUMU.....	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UZLAŞTIRMA BÜROSU VE İŞLEVİ

3.1. GENEL OLARAK	45
3.2. UZLAŞTIRMA BÜROSUNUN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	46
3.3. UZLAŞTIRMA BÜROSUNUN İŞLEVİ.....	47
3.4. UZLAŞTIRMA BÜROSU PERSONELLERİ VE BU PERSONELLERİN HUKUKİ STATÜLERİ.....	49
3.5. UZLAŞTIRMACI KAVRAMI VE UZLAŞTIRMACILARIN SEÇİMİ VE EĞİTİMİ.....	52

3.5.1 Uzlaştırmacı Kavramı	52
3.5.2.Uzlaştırmacıların Seçimi	53
3.5.3. Uzlaştırmacıların Eğitimi	55
3.6. UZLAşTIRMA MÜZAKERELERİNE HAKİM OLAN İLKELER	59
.....	
3.6.1.Bağımsızlık İlkesi.....	59
3.6.2. Tarafsızlık İlkesi.....	60
3.6.3. Görevini Özenle Yerine Getirme Yükümlülüğü	61
3.6.4. Taraplara Nazik ve Saygılı Davranma Yükümlülüğü.....	62
3.6.5. Eşitliği Gözetme Yükümlülüğü.....	62
3.6.6. Uzlaştırmacın Aynı Olayda Vekil veya Müdafî Olarak Görev Üstlenmeme Yükümlülüğü	62
DÖRDÖNCÜ BÖLÜM	
UZLAşMANIN SONUÇLARI	
4.1.GENEL OLARAK	64
4.2.SORUşTURMA AşAMASINDA UZLAşMA	64
4.2.1. Soruşturma Aşamasında Uzlaşma Yoluna Bir kez Gidilebilir.....	68
4.2.2. Soruşturma Aşamasında Uzlaşma Müzakereleri Sırasındaki İfadelerin Delil Durumu.....	68
4.2.3.Uzlaştırma Müzakerelerinin Zamanaşımına Etkisi	68
4.2.4.Uzlaştırma Müzakereleri Sırasında Taraplardan Birinin Ölümü	69
4.2.5. Uzlaşma Kurumunun Soruşturma İşlemleri İçin Bir Muhakeme Engeli Oluşu.....	70
4.3. KOVUşTURMA AşAMASINDA UZLAşMA	71
4.3.1.Kovuşturma Aşamasında Uzlaşma Yoluna Bir kez Gidilebilir	75
4.3.2. Kovuşturma Aşamasında Uzlaşma Müzakereleri Sırasındaki İfadelerin Delil Durumu.....	75
4.3.3. Uzlaştırma Müzakerelerinin Zamanaşımına Etkisi	75
4.3.4. Uzlaştırma Müzakereleri Sırasında Taraplardan Birinin Ölümü	76
4.3.5. Uzlaşma Kurumunun Kovuşturma İşlemleri İçin Bir Muhakeme Engeli Oluşu.....	77

4.3.6. Uzlaştırmanın Uyuşmazlığı Ceza veya Tazminat Hukuku Açısından Sona Erdirmesi	78
SONUÇ	80
KAYNAKÇA	83

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ADR	Alternative Dispute Resoluation
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Any.	Anayasa
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BM	Birleşmiş Milletler
C.	Cilt
ÇİGAÇDB	Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı
CMK	Ceza Muhakemesi Kanunu
CMUK	Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
C.savcısı	Cumhuriyet Savcısı
ÇKK	Çocuk Koruma Kanunu
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
m.	Madde
S.	Sayı
s.	Sayfa
S.S.Ç	Suçta Sürüklenen Çocuk
TBBD	Türkiye Barolar Birliği Dergisi
T.C	Türkiye Cumhuriyeti
TCK	Türk Ceza Kanunu

GİRİŞ

Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Bürosu konulu tez çalışmamızla Türk Hukukuna 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 73/8.maddesi ile beraber girmiş olan Uzlaşma Kurumu ile ilgili genel bilgiler verilmek istenmiştir. Bu kurumun Türk Hukukunda geçirmiş olduğu değişiklikler kanun değişiklikleri baz alınarak anlatılmıştır. Uzlaşma kurumunun karşılaştırmalı hukuktaki yeri anlatılmış yine alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ve bunların çeşitleri ile ilgili bilgiler verilmiş ve uzlaşma kurumunun alternatif uyuşmazlık çözüm yolları içindeki yeri belirtilmiştir. Tezimizin üçüncü bölümünde tezimizin de ana konusu olan uzlaştırma bürosu kavramı ve bu kurumun hukuki statüsü ile uzlaştırma ve uzlaştırmacılar hakkında bilgiler verilmiş ayrıca bu kurumun nasıl teşekkül ettiği yine kim ya da kimlerin oluştuğu nasıl faaliyet gösterdiği hususlarına değinilmiştir. Tezimizin üçüncü bölümünde ise uzlaştırma bürosu ve uzlaştırmacılar ile ilgili olarak gerek mevzuatsal gerekse de uygulamada karşılaşılan eksiklikler hakkında çözüm önerileri dile getirilmiştir. Tezimizin son bölümü olan dördüncü bölümünde ise uzlaşma kurumunun gerek soruşturma gerekse de kovuşturma aşamasındaki sonuçları ve bu kurumun Ceza Soruşturmalarına ve Kovuşturmalara etkileri ile Ceza Hukukunun diğer kurumlarına etkileri bakımından değerlendirmeler yapılarak çalışmamız bitirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL AÇIKLAMALAR

1.1. UZLAŞMA KAVRAMI VE UZLAŞMA KURUMUNUN HUKUKÎ NİTELİĞİ

1.1.1. Uzlaşma Kavramı

Uzlaşma kavramı, en sade basit tanımıyla aralarında çeşitli sebeplerle sorun veya sorunlar bulunan kişi veya kişilerin aralarındaki sorunları halletmeleri ve çözmeleri olarak ifade edilebilir. Türk Dil Kurumuna göre uzlaşma, aralarındaki fikir veya menfaat ayrılığını, karşılıklı fedakarlıklarla kaldırarak uyuşmak, ortak paydada buluşmak, mutabık kalmak olarak tanımlanmıştır. Uzlaşmanın usul hukuku bakımından tanımı ise, kanun koyucu tarafından uzlaşmaya tabi kılınan bir suç için suçun tarafları olan mağdur ve fail arasında anlaşma sağlanarak bu anlaşmanın üçüncü kişinin kontrolü çerçevesinde suçla ortaya çıkan mağduriyetin mahkemeler vasıta kılınmaksızın giderilmesidir. Fail ve mağdurun yasal koşullar çerçevesinde anlaşması nedeniyle fail ile devlet arasındaki ceza ilişkisinin askıya alınmasını veya tümüyle kaldırılmasını sağlayan kurumdur.¹

Yine doktrinde Ceza Usul hukukunda uzlaşma kurumu, esas olarak Anglo-Amerikan hukukuna özgü bir kurum olarak kabul edilmiştir. *Bu sistemde, tarafların anlaşmasının yanında, savcılık ile sanık müdafisinin iddia konusu suç konusunda uzlaşmaları da mümkündür. Savcı ile müdafî aralarında pazarlık yaparlar; sanık suçunu ikrar ederse, hangi nitelemeden dolayı dava açılacağı konusunda savcı ile müdafî anlaşılır; sanık kendisinin de uygun bulduğu nitelemeye uygun suçtan dolayı*

---

¹ İsmail Ercan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 12 Levha Yayıncılık, 8.baskı, s. 359

*ve kovuşturma aşamasına geçmeden mahkum edilir; mahkeme sadece cezayı belirler.*² Kara Avrupası'nda uygulanan uzlaşmada ise şüpheli veya sanığın suçun mağdurunun zararını gidermesi söz konusu olur; iddia pazarlığı yapılmaz.

Kara Avrupası'nda en basit şekliyle uzlaşma, mağdur; iddia, savunma ve yargının belli menfaatler karşılığında muhakemeyi sona erdirmelerini karşılayan bir kavramdır.³ Türk Ceza Hukuku sistemi bakımından da Kara Avrupası Sistemi esas alınmış olmakla yukarıda zikredilen ikinci grupta yer alan sistemi benimseyerek Türk Hukuk Sistemi bakımından Uzlaşma kurumunun şekillendirildiğini söylemek gerekir.

Uzlaşma hafif ve nispeten ağır suçlara göre daha basit nitelik taşıyan suçlara ilişkin olarak ortaya çıkan zararın, fail tarafından mağdura ödenmesi esasına dayanır⁴. İnsanları barıştırmak suretiyle kalıcı bir sosyal barışa hizmet eder⁵. Bu itibarla Uzlaşma kurumunun insanların suçla ortaya çıkan mağduriyetlerinin giderilmesini amaçlayan ve bu amacın yerine getirilmesine yönelik olarak düzenlemeler öngören bir kurum olmakla birlikte içerik ve nitelik olarak hem kamusal hem de bireysel bir nitelik taşıdığını ve önem arz ettiğini söylemek gerekir. Genel olarak kişilere karşı suçlarda sanığın yapılan yargılama sonucunda ceza alarak sadece suç işleminin yarattığı mağduriyetin karşılığını aldığı bunun dışında mağduriyetin/mağduriyetlerin sanık tarafından ceza yargılamasında giderilmediği görülmektedir. Bu açıdan uzlaşma kurumunun Ceza Hukukunun temel prensibi olan Cezalandırmanın Son Çare Olma ilkesine uygun olduğu ve suçla ortaya çıkan mağduriyetlerin giderilmesi noktasında önemli bir kurum olduğu söylenebilir. Uluslararası Hukukta ve uluslararası belgelerde “victimoffender mediation, taeter-opfer-ausgleich, aussergerichtlicher tatusgleich, mağdur- fail arabuluculuğu” veya “offender- victim arrangement- fail-mağdur anlaşması”, kısa olarak ise “mediation-arabuluculuk” kavramlarıyla ifade edilen uzlaşma kurumu, Türk Hukuk sistemine 2005 yılında 5237 sayılı TCK, 5271 sayılı

---

² Stephen Mazza, ”Amerikan Hukukunda Uzlaşma”, **İstanbul Barosu Cep Kitabı Seminer Notları**, s. 56-57.

³ Hamide Zafer, “Ceza Hukukunda Fail-Mağdur Uzlaşması (TCK m.73/8)” **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2006, S.141

⁴ Doğan Soyaslan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara, s. 342.

⁵ Cumhur Şahin, **Ceza Muhakemesi Hukuku 1**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 67.

CMK ve 5395 sayılı ÇKK ile girmiştir⁶. İlk olarak 5237 sayılı TCK'nın 73/8.maddesinde düzenlenen Uzlaşma Kurumu, daha sonra yapılan düzenlemelerle 5271 sayılı Ceza Muhakeme Hukukunun içerisinde yer almıştır.

Doktrinde bir görüş “uzlaşma” kavramının süreçten ziyade sonuca ilişkin bir çağrışım yaptığı gerekçesiyle “mağdur-fail arabuluculuğu” veya “arabuluculuk” kavramlarının üçüncü bir kişinin varlığı ile gerçekleşen, klâsik ceza yargılamasına alternatif süreci daha güzel ifade ettiğini belirtirken diğer bir görüş ise, uzlaşma kurumu ile klâsik ceza yargılaması dışına çıkarılan uyuşmazlıklarda uzlaştırmacı konumundaki üçüncü kişinin taraflara çözüm önerisi ve telinde bulunmaksızın bağımsız ve yansız davranmasına rağmen arabuluculuk aktif rol alması nedeniyle uzlaşma kurumunun ceza hukukuna has yapısı gereği özel hukuk uyuşmazlıkları için geçerli olan arabuluculuk kavramının ceza hukuku bakımından kurumu tam yansıtmadığını belirtmektedir⁷.

Ayrıca kurumun adının “uzlaşma” mı yoksa “uzlaştırma” mı olması gerektiği noktasında da çeşitli fikirler ileri sürülmektedir. CMK'nın 253'üncü maddesi ve bu maddeyle başlayan bölüm başlığı “uzlaşma” olarak ifade edilmiştir. Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaşma Yönetmeliğinin 4/j maddesinde uzlaşma kavramı “Uzlaşma kapsamına giren bir suç nedeniyle, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin Kanun ve bu Yönetmelikteki usul ve hükümlere uygun olarak uzlaştırma süreci sonunda anlaşdırılmış veya anlaşmış olmaları” şeklinde ifade edilirken; aynı yönetmeliğin 4/k maddesinde uzlaştırma kavramı “Uzlaşma kapsamına giren bir suç nedeniyle şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin, Kanun ve bu Yönetmelikteki usul ve hükümlere uygun olarak uzlaştırmacı aracılığıyla ya da hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından anlaşdırılmaları suretiyle uyuşmazlığın giderilmesi süreci” olarak ifade edilmiştir.

---

⁶ Soygüt Arslan, Mualla Buket, **Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu**, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul,2008, s. 1-2.

⁷ Hasan Tahsin Gökcan, Seydi Kaymaz, **Uzlaşma ve Önödeme**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 45.

Taraflar açısından bağlayıcı hüküm verme ehliyeti olmayan üçüncü kişinin katılımıyla belirli usuller ve yöntemler ile uyuşmazlığın çözümüne yardımcı olunmasını düzenleyen kurumun adının uzlaştırma olarak ifade edilmesinin uygun olduğunu belirtmektedir⁸. Bunun yanı sıra diğer görüş ise fail ve mağdurun uyuşmazlığın çözümüne ilişkin olarak anlaşmaya varmaları durumunda devletin soruşturma ve kovuşturma yetkisinden vazgeçtiğini, ayrıca tarafların uzlaşmalarını sağlamak amacıyla tarafsız bir uzlaştırmacının da görevlendirilebileceğini ifade ederek kanunî düzenleme ile uzlaşma kavramının tercih edildiğini belirtmektedir⁹. Uzlaştırma ise uzlaşmanın sağlanabilmesi için bulunulan girişimdir¹⁰. Bu tanımlamalar neticesinde uzlaşma kavramı, yasada öngörülen usullerde uzlaştırma işlemleri sonucunda amaçlanan sonucun gerçekleşmesini daha doğru bir deyimle sonucu ifade etmekteyken, uzlaştırma ise uzlaşmanın sağlanması amacıyla uzlaşma süreçlerine aktif rol oynayan kişilerin yapmış oldukları faaliyetleri ve bu faaliyetleri gerçekleştirmek amacıyla hareket eden kişiyi ifade etmektedir.

Uzlaşma Kurumuyla ilgili olarak 6763 sayılı yasa ile birlikte değiştirilen 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa getirilen bir düzenlemede kanun metnine eklenen Uzlaştırma Bürosu kavramıdır. 05/08/2017 tarih 30145 numaralı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'ne göre, Uzlaştırma Bürosu, başsavcılıklar bünyesinde kurulan uzlaştırma bürosu olarak tanımlanmış söz konusu yönetmelik ve yasa maddesinde Uzlaştırma Bürosunun ilgili başsavcılıklar nezdinde yeterli savcı/savcılar atanması suretiyle kurulup söz konusu kişilerin gözetiminde yeterli personel atanmasıyla oluşturulan bir kurum olarak belirtildiğini ve uzlaşma kurumunun işlerlik kazanması için gerekli olan uzlaştırma faaliyetlerinin gerek soruşturma gerekse de kovuşturma aşamasında yerine getirilmesinden sorumlu olan yeni bir muhakeme birimi olarak ifade etmek gerekir.

---

⁸ Mustafa Serdar Özbek, "Ceza Muhakemesi Kanununda Uzlaştırma", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.54, s. 295.

⁹ Hasan Tahsin Gökcan, Seydi Kaymaz, **Uzlaşma ve Önödeme**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 46.

¹⁰ Kaymaz, **Uzlaşma ve Önödeme**, s. 46.

1.1.2. Uzlaşma Kurumunun Hukuki Niteliği

Uzlaşma kurumu, kişilere karşı işlenen bazı suçlar bakımından suçla ortaya çıkan mağduriyetin yargılama sürecindeki işlemler veya yargılama süreçlerinin uzaması nedeniyle daha da artmaması ve failin de cezaevlerinin olumsuz sonuçlarını görmeden suçla verdiği zararı doğrudan gidermek suretiyle yeniden topluma kazandırılmasına hizmet eden bir kurumdur.

Mağdur açısından uzlaşma kurumunun hukuki niteliğine bakıldığında mağdur, suçun failiyle arasındaki sorunu dava açılmadan ve aralarındaki husumet mahkemelere yansımadan çözmüş olacaktır. Uzlaşma kurumu, mağdurun, suçla ortaya çıkan maddi veya manevi zararının sanık tarafından karşılanıp suçla ortaya çıkan mağduriyetine bağlı duygularını tatmin etmiş olacak, adli mercilerce çoğunlukla karşılanamayan zararının giderilmiş olmasına olanak veren bir kurumdur. Gerçekten de, kişiler arasındaki, özellikle diğer suçlara oranla hafif nitelik taşıyan suçlarda taraflar arasındaki ihtilafın adli mercilere intikal etmesi bu kişiler arasındaki husumeti veya ihtilafı daha da artırabileceği gibi suç ile ilgili olarak ortaya çıkan mağduriyetin daha da arttığı görülebilmektedir. Günümüz adalet sistemi, ceza adaleti sağlanırken, suçtan zarar görenin mağduriyetinin giderilmesini de önceliklendirmiştir. Ceza Muhakemesi sisteminde mağdur hakları ne kadar güvence altına alınıralsa alınsın, mahkeme sürecine katılmak mağdur bakımından başlı başına bir külfet oluşturmaktadır. Diğer taraftan, suçun işlenmesinden çok daha sonra failin cezalandırılması; cezalandırıldığında ise verilen cezanın yetersiz bulunması mağdurları tatmin etmekten uzaktır. Uzlaşma ile mağdur uyuşmazlığın çözümlenmesinde aktif bir rol üstlenmekte, kendi düşüncesinin de etkili olduğu bir sonuç ortaya çıkmakta, olur verebileceği bir çözüm üzerinde fail ile anlaşmaya varmakta; bu suretle intikam alma duygusu da ortadan kalktığı için toplumsal barış yeniden sağlanmaktadır. En önemlisi ise, mağdurun uğradığı zararın suçun işlenmesinden hemen sonra tazmin edilebilmesi imkanındır. Böylece mağdur, ceza muhakemesi sürecinde ikinci kez mağdur olmadığı gibi, ayrıca tazminat davaları ile uğraşmamaktadır.¹¹ Yine uzlaşma kurumunun bu açıdan bir diğer faydası ise,

---

¹¹ Cumhuriyet Şahin, Neslihan Göktürk, **Ceza Muhakemesi Hukuku-2**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2016, s. 205.

kişilerin mağduriyetlerinin özellikle suçun konusunun maddi nitelik taşıdığı suçlar bakımından dava süreci beklenmeden dava sürecine göre çok kısa sayılabilecek bir süre içerisinde karşılanması ve giderilmesidir.

Yine aynı şekilde adli merciler bakımından da uzlaşma kurumunun daha nitelikli ve ağır nitelik taşıyan suçlar bakımından yargılama yapan ve nispeten iş yoğunluğu olan mahkemelerle ilgili daha hafif nitelik taşıyan suçlarla uğraşmadan hafif nitelik taşıyan suçlarla ilgili olarak ceza verilmesinden sonra elde edilecek yararın henüz dava açılmadan yani mahkemeye intikal ettirilmeden sağlanması ve suçla ortaya çıkan mağduriyetin giderilmesi iş yükü bakımından da mahkemeleri oldukça rahatlatacaktır. Onarıcı Adalet ve yargının iş yükünün azaltılması araçlarından biri olan ve öncelikle soruşturma evresinde uygulanan uzlaşma, uyuşmazlığın mahkemelere sirayet etmeden çözülerek muhakemenin sona ermesini sağlamaya yönelik bir kurumdur.¹²

Uzlaşma kurumunun hukuki niteliğinin fail açısından değerlendirilmesinde ise, failin üzerine atılı suç yönünden yargılama faaliyeti sonrasında alacağı ceza olası cezadan kurtulması sağlanacaktır. Mağdurun suç dolayısıyla yaşadığı maddi veya manevi zararı maddi veya manevi edim veya edimlerle gidermesi yoluyla ceza riskini ortadan kaldırması söz konusu olacak ve yine suçla birlikte ortaya çıkan toplumsal tahribat da giderileceğinden sanıkla toplum arasındaki uzlaşma/mutabakat tekrardan sağlanmış olacaktır.

Uzlaşma, karşılaştırmalı hukukta onarıcı adalet kavramı ve mağdur haklarının korunması konusundaki gelişmelerin sonucunda hukukumuzda ilk kez 5237 sayılı TCK'nın 73/8.maddesi ve 5271 sayılı kanunun 253 ila 255.maddelerinde yer verilerek kabul edilmişti. Kanun metninin yeterli olmaması ve uygulamadaki sıkıntılar nedeniyle değişiklik yapılarak 5560 sayılı kanun ile TCK'nın 73/8.maddesindeki hüküm yürürlükten kaldırılmak suretiyle uzlaşma kurumu tümüyle Ceza Muhakemesi Kurumu haline getirilmiştir. Aynı kanunla CMK'nın 253 ve 254.maddelerinde de değişiklik yapılmış, uzlaşmaya bağlı suçların kapsamı genişletilirken, uzlaştırma

---

¹² Göktürk, **Ceza Muhakemesi Hukuku-2**, s. 204.

yöntemiyle ilgili hususlar daha ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Ayrıca Çocuk Koruma Kanunundaki çocuklara özel uzlaşma usulleri kaldırılmış tümüyle uzlaşma müessesesi Ceza Muhakemesi Kanununa tabi hale getirilmiştir.

Yine uzlaşmanın hukuki niteliği ve konumuyla ilgili birçok görüş mevcuttur. Uzlaşma kurumu, olumlu sonuçlanırsa fail hakkında ceza verilmesini engellediğinden maddi ceza hukukuyla iltisaklıyken uzlaşma kurumunun muhakeme işlemlerinin ilerlemesi veya belli bir aşamadan sonraya geçilmesini engellemesi ayrıca olumlu sonuçlanması durumunda dava açılmasını da engellemesi nedeniyle de muhakeme hukukuyla iltisaklıdır. Ancak bizim görüşümüze göre, Uzlaşma kurumu gerek soruşturma gerekse de kovuşturma şartı olup dava açılmadan veya dava açılabilir yargılama bitirilmeden denemesi gereken bir yol olması ve olumlu sonuçlanması durumunda yargılamayı bitirecek bir nitelik taşıması sebebiyle muhakeme hukuku kurumudur. Uzlaşma bir yönüyle muhakeme işlemlerinin önüne geçmesi nedeniyle muhakeme hukuku kurumu; diğer yandan ise faille devlet arasındaki ceza ilişkisini sonlandırması nedeniyle, bir ceza hukuku kurumudur. Ancak ceza ilişkisi, şekli bir işlem nedeniyle, başka bir anlatımla muhakemeye devam edilemediği için sona erdiğinden, fail-mağdur Uzlaşmasının, muhakeme kurumu olduğunu kabul etmek gerekir.¹³

1.2. UZLAŞMANIN DÜŞÜNSEL TEMELİ OLARAK ONARICI ADALET KAVRAMI, ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YOLLARI VE UZLAŞMANIN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.2.1. Uzlaşmanın Düşünsel Temeli Olarak Onarıcı Adalet Kavramı

Çağdaş ve geleneksel Ceza Adalet Sistemlerinin çoğu suçun işlenmesi sonrasında suçun doğrudan mağduru olarak devleti görmekte suçun asıl mağduru olan gerçek veya tüzel kişileri pasif bir konuma itmekte, onları yargılama sürecine aktif bir şekilde dahil etmemektedir.

---

¹³ Hamide Zafer, “Ceza Hukukunda Fail-Mağdur Uzlaşması (TCK m.73/8)” **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2006, S.125

Ancak birçok bakımdan sorunlu olan bu görüşe, suçların kişilere ve topluma karşı işlenmesi şeklinde ayrıma giden Ceza Hukuk sistemleri bakımından katılabilmek mümkün ve olanaklı değildir. Kişilere karşı işlenen suçlar bakımından suçun mağduru olan özel hukuk gerçek veya tüzel kişinin zarar gördüğü kabul edilmeden doğrudan toplumu mağdur olarak kabul etmek işin tabiatına aykırı olduğu gibi Ceza Hukukunun felsefesine ve sosyolojisine de aykırıdır.

Modern Ceza Hukuk anlayışıyla beraber suçun mağdurunun doğrudan kişi olduğu suçlar bakımından bu kişilerin suçun asli mağduru devletin ise tali mağduru olduğu suçun asli mağduru olmadan tali mağdurunun olamayacağı anlayışı önem ve değer kazanmaktadır. Çoğu ülkenin ceza adaleti sistemlerinin doyurucu olmaması, suça ve sosyal düzensizliğe karşı başka çözümlerin arayışına yol açmıştır. Bu alternatif çözümlerin çoğu, taraflara ve topluma; anlaşmazlığın sonlanmasına ve sonuçlarının müzakere edilerek ortadan kaldırılmasına katılma fırsatı sunmaktadır. Bu bağlamda onarıcı adalet programları, bir anlaşmazlığın taraflarının, çözüme fiilen katılması ve anlaşmazlığın ortaya çıkardığı menfi sonuçların azaltılması düşüncesine dayanarak, dostane bir şekilde müzakere edilmesi suretiyle sosyal sorumluluğun ve anlayışın geliştirilmesini açıklar¹⁴.

Onarıcı adalet (restorative justice), özellikle Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Yeni Zelanda ve Avustralya'da oldukça yaygın olarak kullanılan Anglo Sakson menşeli bir kavramdır. Temelinde; mağdur, fail ve topluma suça verilecek tepkinin belirleneceği sürece katılma imkânı sunulması ve mağdurun uğradığı zararın fail tarafından giderilmesi esası yatmaktadır¹⁵. Onarıcı adalet kurumunu kapsamlı olarak ilk inceleyen kişi Howard Zehr'dir. 1985 yılında kaleme aldığı "Cezalandırıcı Adalet, Onarıcı Adalet" (Retributive Justice, Restorative Justice) adlı kitabında klâsik ceza adalet sistemi ilkelerine karşı çıkararak onarıcı adaleti mevcut sisteme bir alternatif olarak sunmuştur. Bu çalışma Amerika Birleşik Devletleri'nde Mark Umberit ve İngiltere'de Martin Wright ve John Harding tarafından kabul görmüş ve onlar da onarıcı adalet ve uzlaşmayı mağdur ve failin

---

¹⁴ Mustafa Serdar Özbek, Orhan Cüni (Ed.), **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, CİGAÇDB, 2018 baskı, s.3

¹⁵ Ekrem Çetintürk, **Onarıcı Adalet**, HD Yayıncılık, Ankara, 2008, s.13-14.

*karşılıklı iletişim kurması ve failin aldığı aktif sorumluluk ile mağduriyetin giderilmesi ekseninde incelemiştir*¹⁶.

Onarıcı Adalet kavramı, yukarıda özetlenen gelişmelere paralel olarak suçun mağduru olan kişilerin suçla ortaya çıkan mağduriyetlerine karşı bu mağduriyetlerin adli süreçler içerisinde giderilmesi ve mağdurun daha efektif bir şekilde söz konusu süreçlerde rol oynaması gerektiğini kabul eden bir anlayışı benimsemektedir. Onarıcı Adalet anlayışı, suçun belirginleşmesi ve suça müdahale noktasında çok farklı bir bakış açısı getirmektedir. Devletin suç teşkil eden fiillerde asıl mağdur şeklinde görülmesi ve mağdurlara, faillere ve topluma pasif roller biçilmesi yerine onarıcı adalette, suçun bireylere karşı işlendiği kabul edilmektedir¹⁷.

İşte bu anlayışın gereği olarak suçun işlenme sürecinden sonra bireyler yani suçun faili ve mağduru suçla ilgili olarak daha fazla ilgili süreçte yer almakta, söz sahibi olmakta ve aktif katılım sağlamaktadır. Onarıcı Adalet sisteminde mağdurun zararının giderilmesinin amaçlanması, failin ise Ceza Hukuku bakımından söz konusu olan klasikleşmiş cezalardan sorumlu olmadan ve bunlara çarptırılmadan suçla verdiği zararın farkına vararak ceza almadan yapmış olduğunun bedelini farklı şekilde yerine getirmesi bakımından klasik Ceza Hukuku bakımından farklı bir yol ve yöntem izlenmektedir.

Onarıcı Adalet programları, suç teşkil eden fiilin sadece kanuna muhalefet etmek olarak değil aynı zamanda hem suçun asli mağduru olan kişiye ve topluma da zarar verdiği düşüncesine dayanır. Onarıcı Adalet; mağdurun uğradığı zararın giderimi, failin suç teşkil eden fiilinden dolayı sorumluluk alması ve toplumun, suç oluşturan fiilden kaynaklanan anlaşmazlığın giderilmesi müzakeresine katılımını öngören bir süreci ifade eder. Bu süreç, tarafların katılımıyla ilişkilerin düzeltilmesi, uzlaşmanın sağlanması ve uzlaşmanın tarafları arasında kabul edilebilecek bir anlaşmanın geliştirilmesi esasına dayanır. Böylece uzlaşmanın tarafları, bu süreç

---

¹⁶ Çetintürk, **Onarıcı Adalet**, s. 30.

¹⁷ Mustafa Serdar Özbek, Orhan Cüni (Ed.), **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s.3

üzerinde kontrole sahip olur¹⁸. Bu kapsamda Onarıcı Adalet Kavramını bir kez daha tanımlayacak olursak, suçun tarafları olan mağdur ve failin suçun işlenmiş olması nedeniyle mağdurun uğradığı maddi veya manevi zararı gidermek suretiyle suçun failinin de suç işlemiş olduğu suç nedeniyle yarattığı tahribatı bilfiil görmek suretiyle tekrardan topluma kazandırılmasının amaçlanmasıdır.

Onarıcı Adalet Sürecinde Öne Çıkan Bazı İlkeler:

- Olaya Dahil olan Herkesin onuruna saygı
- En güçsüz olana destek sağlama dahil olmak üzere, sürece katılım ve güçlendirme
- Hukukun Üstünlüğü ve İnsan Haklarına Saygı
- Yaş, Cinsiyet, Irk, Sosyal Statü, Düşünce yapısı veya dine dayalı ayrımcılık yapılmaması
- Dikte edilen yerine gönüllü olarak ulaşılan sonuçları tercih etme
- Sürecin esnek olması ve sonuçlanan tarafların ihtiyaçlarını karşılaması
- Tarafların, sonuçta yapılan anlaşmaya uyması
- Sürece toplum katılımının sağlanması
- Kişi ve toplum güvenliğine saygı duyulması

Şeklindedir.¹⁹

Onarıcı Adalet kavramının hayata geçirilebilmesi için bazı gerekli olan yöntemler bulunmaktadır. Bu yöntemlerin, onarıcı adalet anlayışının hayata geçirilmesi noktasında önemli olduğu onarıcı adalet kavramının benimsediği ilkelere uygun olmak suretiyle şekillendiğini belirtmek gerekir. *Anglo-Amerikan ve Kıt'a Avrupası Hukukunda çok sayıda onarıcı adalet yöntem ve fikri gelişmektedir. Onarıcı adalet yöntemleri arasında öne çıkanlar mağdur-fail arabuluculuğu (ceza arabuluculuğu), grup toplantısı, görüşme grupları (barış halkaları) ve diğer yöntemlerdir. Bütün bu yöntemlerin müşterek özellikleri; mağdurlar ve faillerin genelde yüz yüze olmak üzere, belirli bir suç veya suçun etkileri hususunda doğrudan*

¹⁸ Cüni (Ed.), **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s.4

¹⁹ Cüni (Ed.), **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s.4

görüşmesi; görüşmelerde arabulucu (uzlaştırmacı), kolaylaştırıcı, toplantı organizatörü veya grup sorumlusu şeklinde görev yapan en az bir tarafsız kişinin bulunması ve tarafların çoğu zaman, beklentilerini belirlemek üzere önceden hazırlık yapmasıdır. Bu yüzleşmenin temel amacı, işlenen fiilin isminin konulması, etkisinin belirlenmesi ve sonuçta ortaya çıkan zararın nasıl giderileceği konusunda uzlaşmaya varılması da dahil olmak üzere, ortak bir anlayış oluşturulmasıdır²⁰. Bu yollara ceza soruşturmasının veya kovuşturmasının her aşamasında gidilebilir.

Bizim hukukumuz açısından kabul edilen onarıcı adalet yöntemi ise mağdur-fail arabuluculuğudur. Bu arabuluculuğa göre, suçun fail ve mağduru, devlet tarafından görevlendirilen ve bu konularda uzman bir kişinin denetiminde, suçla ilgili olarak karşılıklı olarak görüşlerini taleplerini vb dile getirerek uzman kişi tarafından uzlaştırılmaya çalışılmalarıdır. Bu yöntemde hem fail hem de mağdur aktif bir rol üstlenmekte, bu kişilerin görüşmeleri veya iletişim kurmaları sağlanmakta ve uzlaşma teknikleri ile kişilerin mağdurların mağduriyetleri giderilmekte aynı zamanda fail açısından mağdurun zararını gidermek suretiyle caydırıcılık ve topluma suç işleyen kişilerin topluma kazandırılması sağlanmaktadır.

Bu yöntem bakımından taraflar arasında gözetmen ve kontrol mekanizması olarak görev yapan uzmanın arabulucu olarak ifade edilmesi teknik olarak ve konuya uygunluk bakımından daha doğru olacaktır. *Mağdur-fail arabuluculuğu, gerek Anglo-Amerikan hukukunda gerek Kıt'a Avrupası hukukunda uzun ve başarılı bir geçmişe sahiptir. Mağdur-fail arabuluculuğunun, 1974 yılında Kanada'da iki çocuğa karşı açılan bir ceza davasıyla doğduğu kabul edilir. Bu davada, yirmi iki defa mala zarar verme suçu işleyen ve daha önce hiçbir ceza almamış olan çocuklar suçlarını kabul etmişlerdir. Açılan davada, Mennonite kontrol memuru (probation/parole officer) ve mennonite gönüllü koordinatörü, davaya bakan hakime, çocuklarla mağdurların görüştürülerek terapiye dayalı bir yol izlemesini önermişlerdir. Hakim, başlangıçta bu teklife kuşkuyla yaklaşmış, fakat daha sonra çocukların, mağdurlara verdikleri zararı öğrenmeleri için onlarla görüşmelerine ve kendisine bilgi vermelerine karar vermiştir. Çocukların her iki mağdurla da görüşmesinin ardından, mağdurların sigorta kapsamı*

---

²⁰ Cüni (Ed.), **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s.4

dışında kalan zararları belirlenmiştir. Bu husus hakime bildirildiğinde hakim, çocukların bu zararı tamamen tazmin etmelerine karar vermiştir. Bu uygulama daha sonra “mağdur-fail uzlaştırma programı” olarak adlandırılmıştır²¹. Genel olarak ilk zamanlarında “mağdur-fail uzlaştırma programı” çıkış örneğine uygun olarak Suça Sürüklenen Çocuklar açısından uygulanmış ancak daha sonraki süreçlerde ise çocuk-erişkin ayrımı yapılmadan uygulanmaya başlanmıştır. Ancak özellikle “mağdur-fail uzlaştırma programı” bakımından çocuklarla ilgili olarak yürütülen arabuluculuk faaliyetlerinde daha önemli ve başarılı sonuçların alındığı istatistiki veriler doğrultusunda görülmüştür.

Avrupa Konseyi uzlaşma kurumuyla ilgili bu değişikliklere kayıtsız kalmamış ve “mağdurların ceza davalarındaki durumu” hakkındaki 15 Mart 2001 tarihli Çerçeve Kararında suçtan zarar görenlerin suçla ortaya çıkan mağduriyetlerinin giderilmesi amacıyla üye devletlerin uzlaşma kurumunu geliştirmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Konsey Çerçeve kararlarının tanımlara ilişkin 1.maddesinin (e) paragrafında arabuluculuk şu şekilde tanımlanmıştır: Ceza davalarında arabuluculuk ceza yargılaması öncesinde veya sırasında, yetkili bir kişi tarafından arabuluculuk yapıldığı, suçun faili ve mağduru arasında, müzakereye dayalı bir çözüm arayışı olarak anlaşılır. Konsey çerçeve kararının 10.maddesinde arabuluculuk özel olarak düzenlenmiş ve Üye Devletlere ilişkin olarak şu hükme yer verilmiştir:

- Her üye devlet, bu tür tedbir için uygun gördüğü suçlara ilişkin ceza davalarında, arabuluculuğun geliştirilmesine çaba gösterir.
- Her üye devlet, ceza davalarında böyle bir arabuluculuk sırasında mağdur ile faili arasında varılan herhangi bir anlaşmanın dikkate alınmasını sağlar.

Mağdur-fail arabuluculuğu, fail ve mağdurun daha etkili ve etkin bir şekilde suçun işlenmesinden sonraki süreçte yer aldığı, mağdurun suçla ortaya çıkan mağduriyetinin maddi veya manevi olarak giderildiği ve ceza hukukunun amacına ve

---

²¹ Mustafa Özbek, ”Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2005/3, s 289-321

çıkış sebeplerine uygun bir kurum olmakla birlikte daha etkin, verimli ve amaca uygun bir şekilde hizmet verebilmesi için, fail ve mağdur arasındaki uzlaşmalar esnasında kontrol görevi göreceğ olan arabulucuların, ikili veya çoklu görüşmelerde uzman, suç psikolojisini ve siyasetini bilen kişiler arasından seçilmesi, uzlaşmaya tabi suçun niteliğine göre tarafların yüzleşmelerinin uygun olup olmamasına göre taraf teşekkülünü sağlayabilen kişilerin bu konuda aktif rol alması gerektiği tartışmasıdır. Mağdur ve fail yüz yüze bir toplantıda buluşur, duygu ve düşüncelerini birbirlerine doğrudan açıklar ve olayla ilgili yeni bir bakış açısı geliştirebilirse, arabuluculuk süreci büyük olasılıkla amaçlarına ulaşacaktır²².

1.2.2. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Uzlaşma

Alternatif uyuşmazlık çözümü (Alternative Dispute Resolution-ADR) devlet yargısına seçenek olarak adalete ulaşma noktasında etkinliği artırmayı amaçlayan, uyuşmazlığın çözümünde tarafsız üçüncü bir kişinin yardımı esasına dayanan yöntemdir. Mahkemelerce gerçekleştirilen yargısal faaliyetlere göre daha esnek kuralları içerir. Amaç yargının hızlandırılması ve uyuşmazlığın yargı dışında ve barışçı yollarla çözümüdür²³.

Newman'a göre tarafları kendi çözümlerini bulmaya özendiren ve tarafsız üçüncü kişilerin, uyuşmazlığın taraflarına kendi çözümlerini bulmakta yardım ettiği yöntemlerle uyuşmazlık çözümü iken Brown ve Marriot'a göre yargılama yöntemlerine (devlet ve tahkim yargılarına) alternatif, tarafsız bir müdahale veya yardımın kullanıldığı yöntemlerdir²⁴.

ADR; müzakere, arabuluculuk, tahkim, kısa jüri yargılaması ve mahkeme kökenli tahkim gibi yöntemleri ifade eder. Yöntemlerin çoğu özel hukuk davaları için oluşturulmuştur²⁵.

---

²² Cüni (Ed.), **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s.12

²³ Kemal Bahriyeli, **Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku**, İstanbul Barosu Yayınları, 2008, s.433.

²⁴ Gülgün Ildır, **Alternatif Uyuşmazlık Çözümü (Medeni Yargıya Alternatif Yöntemler)**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 26-27.

²⁵ Mustafa Serdar Özbek, "Çağdaş Ceza Adaleti Sistemlerinde Alternatif Çözüm Arayışları ve Arabuluculuk Uygulaması", **Uzlaşma, Bahçeşehir Üniversitesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**, Özel Sayı 1, İstanbul, 2010, s. 125.

Arabuluculuk kavramı ise tıpkı uzlaşmada olduğu gibi kişiler arasındaki hukuki ihtilafların çözümü noktasında taraflar arasında yürütülen her iki kurumun da benzer özelliklerinin olması yanında arabuluculuk müessesinin daha çok özel hukuk tandanslı olduğu taraflar arasındaki görüşmelerde uzlaşmaya göre daha pasif bir rol oynadığını ve uzlaşmaya göre taraflara daha az müdahale ederek uzlaşmadan ayrıldığını ifade etmek gerekir. Alternatif uyuşmazlık çözümü kural olarak bağlayıcı değildir. Taraflar aralarında yaptıkları anlaşma ile çözümü bağlayıcı kılabilirler²⁶. Tarihi gelişimi ve yapısı itibariyle özel hukuk kökenli bir yöntemdir²⁷.

1.2.3.Uzlaşmanın Tarihsel Gelişimi

Klasik ceza adaleti sürecine toplum temelli bir alternatif sunan ve müeyyide olarak zararın giderilmesini vurgulayan toplumsal adalet modellerinin gelişimi, alternatif uyuşmazlık çözüm usullerinin yaygınlaşması ve mağdur haklarına olan ilginin artması uzlaşma kurumunu destekleyen fikir akımlarıdır²⁸.*Ortaçağda, derebeyliklerin ve feodal devletlerin kurulması mülkiyet prensibinin önem kazanmasına yol açmış, toplumsal ve ekonomik yapıda büyük değişikliklere neden olan bu durum uzlaşma kurumunu zayıflatmıştır. Tarafların, mahkeme dışında dostça uzlaşmaları mümkün bulursa da, böyle bir sistem faile durumu elverişli ise cezayı para ile ortadan kaldırabilme imkânı veriyordu. Uzlaşma Uzak Doğuda da çok yaygındır. Çin 'de uzlaşmanın kökenleri Konfüçyüs felsefesine uzanmaktadır. Burada uzlaşmayla toplumsal düzenin sağlanması amaçlanır*²⁹.

Uzlaşma kurumu, İslam hukukunda diyet adı altında uygulanmıştır. İslam hukukunda diyet, insanın kasten öldürülmesi veya yaralanması hâlinde failin, mağdur tarafa ödediği bir miktar tazminattır. Mağdur tarafa verilmesi gereken tazminat dönem dönem değişiklikler geçirmiş, zararın karşılığı olarak bazen zirai

---

²⁶ Gülgün Ildır, **Alternatif Uyuşmazlık Çözümü (Medeni Yargıya Alternatif Yöntemler)**, Seçkin Yayıncılık, 2003, s. 27-30.

²⁷ Cemal Şanlı, **Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları**, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2003, s.371.

²⁸ Ekrem Çetintürk, **Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma**, HD Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 40.

²⁹ Engin İpek, Ali İhsan Parlak, **İçtihatlarla Türk Ceza Hukukunda Uzlaşma**, Adalet Yayınevi, 2009, s.9-10.

*aletin, bazen ehil hayvanların verilmesi bazen de bir miktar paranın ödenmesi yeterli görülmüştür*³⁰.

1970’li senelerde Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri’ndeki ilk olarak uzlaşma uygulamaları başlamış sonra, 1980’li yılların ilk başlangıcında uzlaşma programları Avrupa’da yayılmaya başlamıştır. 1970’li yılların sonunda az sayıda olan uzlaşma programları, Kuzey Amerika ve Avrupa’da bugün 1000’nin üzerindedir. Kuzey Amerika uygulamaları İngiltere’yi de etkilemiştir. İskandinav ülkelerindeki gelişmeler ise daha bağımsız olmuştur. Avrupa’da uzlaşmanın yoğun olarak uygulandığı Norveç ve Finlandiya’daki gelişim ise 1981 yılında Norveç’te pilot uygulama ile başlamış ve iki yıl sonrasında bunu Finlandiya takip etmiştir. Avusturya ve Almanya’ da, Avrupa’da uzlaştırmanın gelişmiş olduğu ülkelerdir. Avusturya çocuklar açısından uzlaşmanın ilerleyişinde başı çekmiş ve ayrıca uzlaşma kurumuna yönelik organize bir hizmet ağı kurmuştur.

*Almanya ise büyük çoğunluğu çocuk suçlularla ilgilenen olmak üzere uzlaşma hizmeti veren kurum sayısı bakımından en fazla ülke olarak bilinmektedir. Fransa’da ise kurumlar öncelikli olarak mağdurları desteklemek amacıyla kurulmuştur. Bu suretle Almanya, Avusturya, Finlandiya, Fransa, İngiltere ve Norveç Avrupa’da uzlaşma uygulamalarının en gelişmiş olduğu ülkelerdir. Bunun yanında Danimarka, İsveç, Hollanda, İspanya, İtalya ve Polonya’da da uzlaşma uygulamaları gelişmiştir. Çek Cumhuriyeti, Rusya, Slovenya ve Arnavutluk’da da uzlaştırma konusunda birtakım girişimler bulunmaktadır*³¹

1.3. MUKAYESELİ HUKUKTA UZLAŞMA

1.3.1. Amerika Birleşik Devletleri Hukukunda Uzlaşma

Amerikan hukuk sisteminde uzlaşma kurumunun ortaya çıkışı, 1960’lı yılların sonlarında artan siyasi ve sivil çatışmalara dayanır. 1964’te Sivil Haklar Kanunu kabul edilmiştir. 1976 yılında Amerikan Barolar Birliği tarafından düzenlenen “Adalet Yönetiminde Karşılaşılan Ortak Sorunların Nedenleri Hakkında Ulusal Konferans” ile

---

³⁰ Ahmet Sezer, **Öğreti ve Uygulamada Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s.25.

³¹ Ekrem Çetintürk, **Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma**, HD Yayıncılık, 2009, s. 259-260.

ADR yöntemleri, artan iş yüküyle mücadele kapsamında yargılama sürecinde kullanılması gereken yöntemler olarak açıklanmıştır. Bu amaçla uzlaşma, ceza hukuku alanında yargılamayı hızlandırmak amacıyla uygulamaya konulmuştur³²

ABD’de uzun zamandır uygulanan uzlaşma kurumu soruşturma aşamasında, iddianamenin mahkemece değerlendirilmesi aşamasında ve dava sonuçlandıktan sonra olmak üzere üç aşamada mümkündür. İddianamenin kabulü aşamasında yapılan uzlaşma girişimi “Dava Pazarlığı” olarak da adlandırılır. Savcı ile müdafî uzlaşırlarsa mahkeme sadece cezayı belirler³³. ABD’de uyuşmazlıkların uzlaşma yoluyla yaklaşık %90 civarında sonuçlandırıldığını görüyoruz. Bu durum, sanığın pişmanlık duymasından ya da zararı tazmin etme noktasındaki arzusundan ziyade sanığın yargılama sonucunda büyük olasılıkla mahkûmiyetle sonuçlanacak bir hükümden daha iyi bir sonuca uzlaşmak suretiyle daha kısa sürede ulaşabilmesinden kaynaklanmaktadır. Oranın bu kadar yüksek olmasında isnadı genişletmek veya daraltmak suretiyle sanık üzerinde baskı kurabilme imkânına sahip Amerikan savcısının pratikte denetimi zor olan geniş takdir yetkisinin rolü de çok fazladır³⁴

Uzlaştırma dosyası olarak karşımıza çıkan 289 program arasından araştırmaya katılan 116 programla ilgili verilere göre; Amerika Birleşik Devletleri’nde uzlaştırma hizmeti veren kurumların büyük çoğunluğunu (%43) sivil toplum örgütleri oluştururken, ikinci büyük kategoriye kilise (%22) oluşturmaktadır. Bunlar haricinde denetimli serbestlik kurumları (%16), savcılıklar (%4), polis (%2) ve diğer kamusal kurumlarda (%13) da uzlaştırma hizmeti verilmektedir. ABD’de gerçekleştirilen uzlaştırma programları gerek yeniden suç işleme gerekse de mağdur ve fail memnuniyeti bakımından oldukça başarılı sonuçlar vermektedir. Uzlaştırmaya

---

³² Nazım Tunç, “**Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma**”, (“Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi”), Bilecik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2010, s.43-46

³³ Rıfat Çulha, “Uzlaşma”, **Bahçeşehir Üniversitesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**, Özel Sayı 1, İstanbul, 2010, s. 187.

³⁴ Cumhur Şahin, “Ceza Muhakemesinde Uzlaşma”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Sayı 1-2, 1998, s.265-266.

*katılan mağdurların %79'u, faillerin ise %87'si süreçten memnun olduklarını ve mağdurların %83'ü, faillerin ise %89'u süreci adil bulduklarını açıklamışlardır*³⁵.

1.3.2. İngiltere Hukukunda Uzlaşma

İngiltere'de, suçtan kaynaklanan mağduriyetin giderilmesi ceza hukukunun müeyyideler kurumu içinde yer almıştır. Uzlaşma yoluyla sonuçlandırılan uyuşmazlık oranı oldukça yüksektir. Uygulama, mahkemelerin uzlaşılan uyuşmazlıklarda somut cezadan genellikle 1/3 veya 1/4 civarında bir indirim yapmaları şeklindedir³⁶. 1964 yılında *Compensation order* modeli olarak ortaya çıkan uygulama, mahkeme tarafından verilen bir "tazminat kararı" olarak ifade edilebilir. İlk başlarda, hürriyeti bağlayıcı cezaya alternatif, bağımsız bir yaptırım olarak algılanması istenmeyen uygulama, 1973 tarihli *Powers of Criminal Courts Act*'de tamamlayıcı bir yaptırım olarak yer almış; 1982 tarihli *Criminal Justice Act*'de ise bağımsız ve para cezasına göre öncelikli bir yaptırım olarak kabul edilmiştir. 1988 tarihli *Criminal Justice Act* ile 1982 tarihli kanuna ek olarak *compensation order*'in uygulama alanı genişletilmiş ve uygulanmaması hâlinde gerekçesini belirtme zorunluluğu getirilmiştir. Hukukî niteliğinin zaman içinde değişiklik gösterdiğini görüyoruz³⁷.

İngiltere'de 1999 yılında ulusal kuruluşların katılımı ile onarıcı ceza adalet sistemini geliştirmek amacıyla *Onarıcı Adalet Konsorsiyumu* başlatılmıştır. Baş Kontrol Memurları Birliği, Emniyet Amirleri Birliği, Polis Teşkilatı, Cezaevi Yöneticileri Birliği, Howard Ceza Reformu Cemiyeti, Birleşik Krallık Arabuluculuk Birliği, Ulusal Mağdur Destekleme Bürosu ve Faillerin Korunması, Yeniden Topluma Uyum Sağlaması Ulusal birliği gibi gönüllü kuruluş ve uzman toplulukları bünyesinde barındırmaktadır³⁸.

---

³⁵ Ekrem Çetintürk, *Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma*, HD Yayıncılık, Ankara, 2009, s. 294-297.

³⁶ Cumhuriyet Şahin, "Ceza Muhakemesinde Uzlaşma", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı 1-2, 1998, s.274.

³⁷ Soygüt Arslan, *Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu*, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2008, s. 40-41.

³⁸ Mustafa Serdar Özbek, "Çağdaş Ceza Adaleti Sistemlerinde Alternatif Çözüm Arayışları ve Arabuluculuk Uygulaması", *Bahçeşehir Üniversitesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, Özel Sayı 1, İstanbul, 2010, s.147.

2000 tarihli *Powers of Criminal Courts Act*'in 130. maddesine göre mahkeme, hükümden önce veya hükümle birlikte yaptırım olarak veya cezanın bir parçası olarak sanığa suçtan doğan zararları tazmin etmesini, ölümlü sonuçlanan eylemlerde ise cenaze vb. masrafların karşılanmasını emreder. Ayrıca 73'üncü maddede, çocuk ve genç suçlular bakımından reparation order düzenlenmiştir. Mahkemece, hüküm giyen çocuk veya gençler hakkında aynı zamanda reparation order kararı verilebilir. Bu uygulamada çocuk ve gençler sosyal hizmetlilerin gözetiminde belirli bir işte çalışmaya veya suçtan doğan zararın tazminini sağlamaya yönelik programlara yönlendirilir. İngiltere'de oldukça yaygın olan bu uygulamanın suç mağdurları tarafından da tercih edildiği gözlenmiştir³⁹.

Ağır suçlar da bu kapsamda olmak üzere bütün suçlar bakımından uzlaşma mümkündür. Uzlaşma müzakerelerine katılım her iki taraf içinde gönüllü bir şekilde olur. Uzlaşma, uzlaşma kurumunun, uzlaşma taraflarının(fail-mağdur) önerisiyle başlayabileceği gibi, polis veya denetimli serbestlik görevlisi gibi ceza adaleti çalışanları da, kendi normal görevlerini ifa ederken mağdur ve faili uzlaşmaya davet etme imkânına sahiptir⁴⁰.

İngiltere'de mağdur ve fail arasında gerçekleşen klâsik uzlaşma yanında, aynı suçu işleyen fail grubuyla aynı suça maruz kalan mağdur grubunun bir araya geldiği faili yakalanmayan veya görüşmek istemeyen mağdurlara yardımcı olabilmeyi amaçlayan uygulamalar da gerçekleştirilmektedir. Mağdurlar bu şekilde duygularını açıklamak ve faillere soru sormak imkânını elde ederken, failler de eylemlerinin mağdur üzerinde ve toplumda yarattığı olumsuz etkileri görme şansı elde etmektedirler. Bunun yanı sıra cezaevlerinde ve denetimli serbestlikte bulunanlar bakımından düzenlenen uzlaşma programları da bulunmaktadır⁴¹. İngiltere'de yapılan araştırmalar, mağdurların failin cezalandırılmasından ziyade, mağduriyetin giderilmesine daha çok ilgi duyduğunu ortaya koymaktadır⁴².

---

³⁹ Arslan, *Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu*, s. 41.

⁴⁰ Çetintürk, *Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma*, s. 369.

⁴¹ Çetintürk, *Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma*, S. 369

⁴² Arslan, *Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu*, s. 41.

Uzlaşma programlarının uygulanmasında İngiltere’de ikili bir örgütlenme görmekteyiz. Sosyal hizmet modeli (social work model) olarak adlandırılan fail odaklı ve yaygın bir biçimde uygulanan birinci tür programlarda uzman kişiler baskın ve yönlendirici bir rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra bağımsız arabuluculuk modeli (Independent mediation model) olarak adlandırılan ikinci yöntemde ise uzlaştırmacıların yönlendirici değil de kolaylaştırıcı bir rol üstlendikleri, mağdura ve faile eşit şekilde bir yaklaşımın söz konusu olduğu bir uygulama görülmektedir⁴³.

1.3.3. Alman Hukukunda Uzlaşma

Alman Hukuk sistemi de tıpkı Türk Hukuk sisteminde olduğu gibi Kıta Avrupa Hukuk Sistemini benimsemiş olup kanunilik ilkesinin uygulandığı ülkeler arasında yer almaktadır Almanya’da bu yönüyle. Alman Hukuk sisteminde uzlaşma müessesinin yer alış şekline bakıldığında zaman ikili bir ayrımın olduğunu görmekteyiz. Alman Hukukuna göre ilk olarak klasik uzlaşma dediğimiz mağdur fail arabuluculuğuna dayalı olan bir uzlaştırmacının gözetim ve denetimi altında fail ve mağdurun uzlaştırılmasına yönelik uzlaşma müessesesi söz konusuysen bir diğer uzlaşma çeşidi olarak karşımıza çıkan uzlaşmada ise fail ve mağdur arasında geçen ve uzlaştırmacının olmadığı mağdurun zararının fail tarafından gönüllü olarak giderilmesini konu edinen uzlaşmadır.

1976 yılında Mağdurun Tazmini Hakkında Kanun ile mağdurların zararının tazmini amaçlanmıştır. Sadece ağır şiddet suçu mağdurlarını kapsamına alan bu Kanun ile yetki ve görev idare mahkemelerine verilmiştir. Bundan on yıl sonra 1986 yılında çıkartılan Mağdurların Korunması Hakkında Kanun ile ceza muhakemesinde korumayı genişleten hükümler getirilmiştir, yine bu değişiklikler de mağdura ceza hukukunun temel prensipleri ile bağlı bir rol vermemiştir⁴⁴.

Almanya’da 1985’ten itibaren, hem yerel hem de federal düzeyde muhtelif uzlaşma programları yer almaktadır. 12/01/1990 tarihinde Alman Gençlik Mahkemeleri Kanunu’nda yapılan değişiklikle 45’inci madde savcıya; bazı kurumlar, öğretmenler, veliler veya akrabalar gibi kişiler tarafından uygun eğitim

⁴³ Arslan, *Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu*, s. 41-42.

⁴⁴ Arslan, *Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu*, , s. 44.

*önlemlerinin alındığı bir suçla ilgili olarak soruşturmayı sonlandırma yetkisi vermiştir. Bu Kanun değişikliğiyle uzlaşma kurumu ilk kez Kanunî düzenlemeye kavuşmuştur*⁴⁵.

Alman Ceza Kanunu'na eklenen 46/a maddesi ile yetişkinler bakımından uzlaşmanın hukukî temeli oluşturulmuştur. Maddeye göre; fail, bir uzlaştırıcı aracılığıyla uzlaşma gayreti gösterir, eyleminden doğan zararı tamamen veya esaslı şekilde giderir veya gidermeye ciddi şekilde çaba gösterir ise mahkeme, cezayı hafifletebilir. Suçun bir yıldan fazla olmayan hapis veya 360 günlük para cezasını gerektirmesi hâlinde ise, ceza vermekten vazgeçebilir⁴⁶.

*Alman Ceza Usul Kanunu'nun 153/a maddesinin birinci fıkrasının 2'nci cümlesine ve 1 ve 5 numaralı bentlerine göre, savcı soruşturmaya son verebilir. Mahkemenin ve şüphelinin karar ve rızaları ile kovuşturma yapılmasında herhangi bir yarar görmediği durumda şüpheliyle mağdurun uzlaşması ve şüphelinin belirli hususları yerine getirmesi şartıyla savcılık dosyayı kesin olarak ortadan kaldırabilir*⁴⁷.*Kamu davası açıldıktan sonra da mahkeme savcılığın ve şüphelinin karar ve rızası hâlinde ve şüphelinin belirli hususları yerine getirmesi şartıyla dosyayı işlemiden kaldırabilir. Yetişkinler için, uzlaşma kapsamındaki suçlar bir aydan beş yıla kadar hürriyeti bağlayıcı cezalar ile para cezasını gerektiren taksirli suçlar olarak belirlemişken; çocuk suçlular bakımından bir yıldan on beş yıla kadar hapis cezasını gerektiren kasıtlı suçlarda da uzlaşma yoluna başvurulabilecektir*⁴⁸.

Sonuç olarak Almanya'da arabuluculuk faaliyetlerinin başarılı bir uygulaması olduğunu görmekteyiz. Davaların %85'i tazminat ve uzlaşma koşullarında anlaşmayla neticelenmektedir. Özür dileme, bağış yapma ve mağdurun yararına çalışma şeklinde hizmet görmeyi içeren sembolik uzlaşmalarda yapılmaktadır. En önemlisi de taraflar süreçten memnun olmaktadır⁴⁹.

---

⁴⁵ Arslan, **Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu**, s. 44-45.

⁴⁶ Dölling "İşlenen Suç Nedeniyle, Suç Failleri ve Mağdurları Arasında Arabuluculuk", **Bahçeşehir Üniversitesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**, Özel Sayı (1), 2010, s. 19-20,

⁴⁷ Dölling, **İşlenen Suç Nedeniyle Suç Failleri ve Mağdurları Arasında Arabuluculuk**, s. 19.

⁴⁸ Arslan, **Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu**, s. 45-46.

⁴⁹ Mehmet Serdar Özbek , "Çağdaş Ceza Adaleti Sistemlerinde Alternatif Çözüm Arayışları ve Arabuluculuk Uygulaması", **Bahçeşehir Üniversitesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**, Özel Sayı 1, İstanbul, 2010, s. 160.

1.3.4. Fransız Hukukunda Uzlaşma

Fransız Ceza Usulü Kanunu'nun 41/1 ilâ 41/3 maddelerinde uzlaşmaya ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Savcı, kamu davası açmadan önce, tarafların da uygun görüşünü alarak suç failinin veya şeriklerinin suçtan doğan zararın giderilmesini garanti etmeleri şartıyla uzlaşma yoluna başvurabilir. Uzlaşma; hafif şiddet kullanımı, basit hırsızlık, nafaka yükümünün yerine getirilmemesi, çocukları göstermemek gibi orta dereceli fiiller için geçerlidir⁵⁰

Söz konusu 41/1'inci maddeye göre arabuluculuk kurumunun amacı; verilen zararın tazmin suretiyle giderilmesi, suçun toplumda yarattığı olumsuz etkilere son verilerek failin yeniden topluma kazandırılmasıdır. Arabuluculuğun mutlaka mahkemece yürütülmesi şart olmayıp, polis, savcılık teşkilatı, suçlunun şartlı tahliye edildiği dönemde suçluyu gözlemleyen kuruluş veya bağımsız topluluk kökenli bir kuruluşça yürütülmesi de mümkündür⁵¹.18 yaşından küçükler bakımından ise uygulama daha eskidir, 1945' li yıllarda yürürlüğe giren bir Kanuna dayanır. Bu Kanun gereğince savcının göndermesi hâlinde iddianame askıya alınırken, mahkemenin veya hâkimin talebi hâlinde ulaşılan sonuç cezayı ortadan kaldıran veya askıya alan bir eğitim tedbiri olarak nitelendirilir Ancak Usul Kanunu'ndaki hüküm çocuklar bakımından da uygulanabilir. Bazı yerel mahkemeler kararlarında anne-babayı da sürece dâhil ederek Usul Kanunu hükümlerini uygulamışlardır⁵².

2001 yılında Paris'te "Adalet ve Hukuk Evi" adı altında kurulan birimleri denetim yetkisi Asliye mahkemesi başkanı ve Cumhuriyet savcısına verilerek hukuki danışmanlık, hukuki uyuşmazlıklarda arabuluculuk ve cezai uyuşmazlıklarda arabuluculuk konularında faaliyet görmek amaçlandı. Cezai uyuşmazlık söz konusu olduğunda Cumhuriyet savcılığı görevlendirdiği bir arabulucu yardımıyla hafif cezayı gerektiren suçlar bakımından uyuşmazlığı adli mercilere götürmeden sonuçlandırmaya çalışır. Bu kapsamda arabulucu tarafları dinler ve olayın özelliğine göre bir çözüm yolu bulmaya çalışır. Aynı zamanda Cumhuriyet savcısı da adli

---

⁵⁰ Haluk Çolak, Mustafa Taşkın, **Açıklamalı-Karşılaştırmalı-Uygulamalı Ceza Muhakemesi Kanunu**, Seçkin Yayıncılık, , Ankara, 2005, s. 729.

⁵¹ Hasan Tahsin Gökcan, Seydi Kaymaz, **Uzlaşma ve Önödeme**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 68.

⁵² Arslan, **Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu**, s. 46-47.

tevbihlerde bulunmak veya suçluyu bazı kamu hizmetlerinde çalıştırmak gibi yöntemleri kullanabilir⁵³.

1.4. ULUSLARARASI HUKUKTA UZLAŞMA

1.4.1. Genel Olarak

Mahkemelerin iş yoğunluklarının artmasından dolayı klasik ceza adalet sistemi yoluyla uyuşmazlıkların çözümü gerek zaman gerekse de emek açısından büyük özveri gerektirmektedir. Ayrıca bu sistemde sadece failin ceza yoluyla ıslahına ve yeniden topluma kazandırılmasına odaklanılması, mağdurların geri plânda kalmalarına yol açmıştır. Bu ve bunun gibi birçok sebep, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği Konseyi ve Birleşmiş Milletler gibi birçok uluslararası kuruluşun onarıcı adalet modellerini gündemlerine almalarını sağlamıştır⁵⁴.

1990'lı yılların sonundan itibaren mağdur hakları konusunda yaşanan gelişmeler doğrultusunda, uzlaşma kurumunun gelişimini teşvik etmek amacıyla ulusal ve uluslararası düzeyde çalışmalar yapılmış ve belgeler düzenlenmiştir. Bu belgelerden Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan üç uluslararası belge büyük önem taşımaktadır. Bunlardan birincisi Avrupa Konseyi'nin, Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen 1999 tarihli Ceza Hukukunda Uzlaşmaya İlişkin Tavsiyedir. İkincisi, Avrupa Birliği Konseyi tarafından 2001 yılında kabul edilen ve uzlaşmaya ilişkin hükümler de içeren Ceza Muhakemesinde Mağdurun Konumuna İlişkin Çerçeve Karardır. Üçüncüsü ise Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi tarafından 2002 yılında kabul edilen Ceza Adaletinde Onarıcı Adalet Programlarının Kullanımına İlişkin Temel İlkeler Hakkındaki Karardır⁵⁵.

1.4.2. Avrupa Konseyi

Daha önce onarıcı adalet kavramıyla ilgili açıklamalar yaptığımız zamanda değindiğimiz gibi Avrupa Birliği, onarıcı adalet anlayışına ve onun gerekliliklerine kayıtsız kalmamış bu konuda en fazla yasal düzenlemeler yapan ve bununla ilgili

---

⁵³ Kaymaz, **Uzlaşma ve Önödeme**, s.69-70

⁵⁴ Eren Şenli, “**Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma**”, (“Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi”), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2009, s.31-32.

⁵⁵ Ekrem Çetintürk, **Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma**, HD Yayıncılık, Ankara, 2009, s.236.

görüşler yayınlayan topluluk olmasının yanında bu konuda çok sayıda tavsiye kararı aldığını belirtmemiz gerekir.

En önemli uluslararası belgelerden bir dei olan “Avrupa Konseyinin Ceza Hukukunda Uzlaşmaya İlişkin 99 (19) Sayılı Tavsiyesidir. Bağlayıcılığı yoktur. Tavsiyede uzlaşma sırasında gizliliğin ve gönüllülüğün önemi vurgulanmıştır. Uzlaşma faaliyeti sırasında karşılaşılabilecek sorunlara yönelik ilkelere ve kurallara yer verilmiştir. Tavsiyenin giriş kısmında, uzlaşma kurumunun üye devletlerde iletmesinin önemi; mağdur, fail ve toplumda dâhil olmak üzere ilgili kişilerin fiili olarak katılımının sağlanmasının önemi, davalarda mağdurun rolünün güçlendirilmesi aynı zamanda sorumluluğunu üstlenme fırsatını bulabilmesi için suçun failinin desteklenmesi bu şekilde toplumla yeniden bütünleşmenin ve sosyalleşmenin sağlanmasının önemi vurgulanmaktadır⁵⁶.

Avrupa Konseyi; belirtilen tavsiye kararları dışında da suçtan doğan mağduriyetin giderilmesine ilişkin olarak çalışmalar yapmıştır. Bunlardan biri de Avrupa Konseyi tarafından 26–29 Kasım 1990 tarihlerinde gerçekleştirilen “Yeni Sosyal Stratejiler ve Ceza Adalet Sistemi” konulu XIX’uncu Kriminoloji Kongresinde benimsenen tavsiye kararıdır. Suçtan doğan mağduriyetin giderilmesine ilişkin hususlar tartışılmış cezai olmayan vasita ve tedbirlerin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca Avrupa Konseyi uzlaştırma uygulamalarının geliştirilmesi hususunda konferanslar düzenlemek ve mali katkıda bulunmak suretiyle de üye ülkelere destek sağlamaktadır⁵⁷.

Avrupa Konseyi’ne üye devletlerin pek çoğunda bu çalışmalara paralel olarak, kırk yıllık süre içinde, ceza hukukunun uygulanma gereksinimi azalmıştır. İşte bu anlamda ceza hukukundan boşalan alanın, ceza adaleti dışında bir takım tedbir ve kurumlarla, ancak dengeli ve sistematik bir şekilde doldurulması yaklaşımı benimsenmiştir⁵⁸. Yukarıda değinmeye çalıştığımız tavsiye kararlarından da

---

⁵⁶ Ekrem Çetintürk, **Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma**, HD Yayıncılık, s.240-241.

⁵⁷ Eren Şenli, “**Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma**”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2009, s.35

⁵⁸ Veli Özer Özbek, **Yeni Ceza Muhakemesi Kanununun Anlamı (CMK İzmir Şerhi)**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 1015.

anlaşılacağı üzere Avrupa Konseyi uzlaşma ve onarıcı adaleti mağdur, fail, toplum ve aynı zamanda ceza adalet sisteminin yönetimi açısından faydalı bir kurum olarak değerlendirmiştir⁵⁹.

1.4.3. Avrupa Birliği

Avrupa Konseyi'nin suç mağdurlarının durumuna ve uzlaşma usulünün uygulanmasına ilişkin aldığı tavsiye kararları sonrasında Avrupa Birliği'nde de uzlaşma ve diğer onarıcı adalet modelleri 1990'lı yılların sonundan itibaren tartışılmaya başlanmıştır⁶⁰.

Bölgesel nitelikli örgütlerden Avrupa Birliği (AB) hukukunun, üye devletler üzerindeki etkileri açıktır. Bu etkinin ceza hukuku bakımından dayanağı olan ilk belge, birliğin kurucu metinlerinden olan Amsterdam Anlaşmasıdır. Bu anlaşmada ceza hukukunda da, özellikle organize suçluluk, terör, uyuşturucu kaçakçılığı alanlarında işbirliği sağlanması öngörülmektedir⁶¹. Avrupa Birliği Komisyonu 14 Temmuz 1999 tarihinde suç mağdurlarıyla ilgili olarak yaptığı ilanla, Avrupa Parlamentosu, Konsey ve Ekonomik ve Sosyal Komiteden bu konuda bazı kural ve önlemler geliştirmesini istemiştir. Bunun üzerine 15 Haziran 2000 tarihinde Avrupa Parlamentosu bir karar almıştır. 1999 Ekiminde Tampere'de gerçekleştirilen Avrupa Konseyi toplantısında suç mağdurlarının korunması için asgari standartlar geliştirilmesi gerektiği kararlaştırılmıştır. Gerçekleştirilen çalışmalardan sonra 15-16 Mart 2001 tarihlerinde yapılan bir toplantı ile Ceza Muhakemesinde Mağdurların Konumuna ilişkin Çerçeve Karar kabul edilmiştir. Kabul edilen bu Kararda mağdura yönelik çeşitli etkin önlemlerin alındığını görüyoruz. Suç mağdurlarının daha iyi korunması ve bunun geliştirilmesi için mağdura saygılı davranılması, mağdurun bilgi edinme hakkı ve bunun önemi, iletişim güvenliği, korunma ve tazminat hakkı, uzlaşma, mağdurlara destek verecek özel kurumlar gibi pek çok konu düzenlenmiştir⁶².

---

⁵⁹ Jolien Willemsens, **Onarıcı Adalet ve Uluslararası Standartlar: AB, Avrupa Konseyi ve BM Tarafından Başlatılan Girişimler**, Galma Jahic ve Burcu Yeşiladalı (Çev.), İstanbul Bilgi Üniversitesi, 1. Baskı, İstanbul, 2008, s. 29.

⁶⁰ Şenli, "Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma", s.35

⁶¹ Arslan, **Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu**, s. 51.

⁶² Çetintürk, **Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma**, s.246.

1.4.4. Birleşmiş Milletler

26 Ağustos-6 Eylül 1985 tarihleri arasında gerçekleştirilen ve “Suçların Önlenmesi ve Suçluların Tedavisini” konu alan Birleşmiş Milletler 7’nci Kongresi “Mağdurların Manga Carta’sı” denilen ve dört temel hakka dikkat çeken bildirgeyle kapanmıştır⁶³.

1. Ceza muhakemesinde adil işlem hakkı,
2. Meydana gelen zararlı durumun eski hâle getirilmesi hakkı,
3. Zararın tazmini hakkı,
4. Yardım ve uygun tedavi hakkıdır.

1985 yılında açıklanan “Suçtan ve Yetki İstismarından Mağdur Olanlara Adalet Sağlanmasına Dair Temel Prensipler Bildirisi”’nde uzlaşma kavramına ilk kez yer verilmiştir. Uzlaştırmanın gayri resmi bir uyuşmazlık çözüm mekanizması olduğu ve gerektiğinde mağdurun zararının giderilmesi amacıyla kullanılabileceği vurgulanmıştır. Sonrasında 1995 yılında Kahire’de gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Kongresi’nde onarıcı adalet konusunda çalışma yapmak üzere bir çalışma birliği kurulmasına karar verilmiş, birliğin yaptığı çalışmaların da etkisiyle Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi (ECOSOC) tarafından 24 Temmuz 2002 tarihinde “Ceza Adaletinde Onarıcı Adalet Programlarının Kullanımına Dair Temel İlkeler” kabul edilmiştir. Onarıcı adalet programı, onarıcı usulün uygulandığı ve onarıcı sonucun amaçlandığı herhangi bir yöntem olarak tanımlanmıştır. Onarıcı usul, mağdur fail ve/veya diğer toplum üyelerinin uyuşmazlığa bir çözüm bulabilmek amacıyla çoğu zaman bir kolaylaştırıcı yardımıyla bir araya gelmeleri olarak tanımlanmış, uzlaşma, barışma, konferans ve cezalandırıcı halka bu usullere örnek olarak gösterilmiştir. Mağdurun zararının giderilmesi, failin topluma yeniden kazandırılması gibi konularda varılan anlaşma ise onarıcı sonuç olarak adlandırılmıştır. Bu ilkeler diğer Birleşmiş Milletler kararlarının aksine üye devletler açısından bağlayıcı nitelik taşımamakta olup, Avrupa Konseyi’nin yayınladığı R (99)

⁶³ Veli Özer Özbek, Yeni CMK’nın Anlamı (CMK İzmir Şerhi), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2005, s.1015-101

19 sayılı tavsiye kararında yer alan ilkelerle oldukça benzerlik göstermektedir. Aralarındaki en önemli farklardan biri BM ilkelerinde yalnızca uzlaşma değil diğer onarıcı adalet modellerine de atıf yapılmasıdır. Birleşmiş Milletlerin 2000 yılında Viyana'da, 2005 yılında Bangkok'ta gerçekleştirdiği kongrelerde de onarıcı adalet kavramı hafif suçlar açısından ve genç suçluları ceza adaleti sistemi dışına yönlendirebilmek açısından bir çözüm olarak ele alınmıştır⁶⁴.

---

⁶⁴ Eren Şenli, “**Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma**”, (“Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi”), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2009, s.36-37

İKİNCİ BÖLÜM

UZLAŞMA KURUMU

2.1. GENEL OLARAK

Uzlaşma, 5237 sayılı TCK ile gelen bir kurumdur. Ancak, 2006 yılında 5560 sayılı yasayla yapılan değişiklikle uzlaşma, Türk Ceza Yasası ve Çocuk Koruma Yasası kapsamında çıkartılarak tümüyle Ceza Muhakemesi Yasası Kapsamına alınmıştır. Ancak yapılan düzenleme kapsamında Çocuk Koruma Yasasının 24.madde hükmü kapsamında CMK'nın uzlaşmaya ilişkin hükümleri S.S.Ç bakımından da uygulanmaya devam edecektir.

Türk Ceza Sisteminde yeni bir kavram olan ve mülga 765 sayılı Türk Ceza Yasasında yer almayan Uzlaşma Kurumu, kanun koyucu tarafından uzlaşmaya tabi kılınan suçlar bakımından söz konusu suçların işlenmesinden sonra suçun faili ve mağduru arasında ortaya çıkan cezai ihtilafın kanunen belirlenen bir üçüncü kişinin kontrolünde giderilmesi amaçlanan bir kurumdur.

Uzlaşma Kurumu soruşturma ve kovuşturma organlarının iş yükünü azaltmak, böylece yargıyı ağır suçlarla uğraşır hale getirmek, Adliye koridorlarında kişilerin yorularak yıpranmasını önlemek, hükümlüyü cezaevinin olumsuz etkisinden korumak, mağdurun zararını tazmin ederek haksızlığa isyan ve intikam duygularını tatmin etmek için ihdas olunmuştur⁶⁵.

Bu kurumun altında yatan görüşün çalışmamızın daha önceki bölümlerinde detaylı şekilde ayrıntılandırılan Onarıcı Adalet Kavramından türediğini söylemiş ve

---

⁶⁵ Doğan Soyaslan, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Yetkin Yayınevi, 6.bası, 2016, s.352

ifade etmiştik. Bölümümüzün diğer kısımlarında ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere kanun koyucu, ceza kanunumuzda yer alan tüm suçlar bakımından uzlaşma kurumunun uygulanabilirliğini mümkün kılmamış olup kendisi tarafından uzlaşmaya tabi olduğunu belirttiği suçlar bakımından uzlaşma kurumunun uygulanabilirliğini mümkün kılmıştır.

Kanun koyucunun uzlaşma kurumuna tabi olarak düzenlemiş olduğu suç sayısının kapsamının oldukça dar olduğunu son yapılan 6763 sayılı yasa kapsamındaki iyileştirmelere rağmen söylememiz gerekir. Özellikle kanun koyucunun kişilere karşı suçlar bakımından uzlaşma kurumunun uygulanabilirliğini ele almış olup Türk Ceza Kanununun 3.kisiminden itibaren başlayan Topluma Karşı Suçlar bakımından Uzlaşma Hükümlerine tabi hiçbir suça yer vermemiştir. Bu düzenlemenin uzlaşma kurumunun kavram olarak zaten fail ile beraber mağdur olan bir kişiyi de araması hususu nazara alındığında isabetli olduğu kanaatindeyiz.

Özellikle Türk Ceza Hukuku bakımından kabul edilen daha çok Kara Avrupa Hukuk sisteminde ağırlıklı olarak benimsenen fail ve mağdur arabuluculuğu bakımından bu düzenlemenin uygun olduğu kanaatindeyiz. Topluma karşı suçlar bakımından Uzlaşma Müessesinin uygulanabilirliği sanık, sanık mdafı ve savcılık makamının karşılıklı pazarlığına dayalı sanığın suçu kabul etmesi durumunda sanık mdafı ve savcılığın anlaştığı hususlar doğrultusunda savcı tarafından hazırlanan belgenin mahkeme tarafından kabul edilmesi durumunda geçerliliği olabilecek Anglo-Amerikan tipi uzlaşmada mümkün olabilecektir.

2.2. UZLAşMA EşİTLERİ

Uzlaşma, uyuşmazlığın taraflarına ve uzlaşmanın koşulları ile verilecek karar çeşitlerine göre farklı şekilde isimlendirilmelidir. Uzlaşmayı, kamu davasının açılmasının önüne geçen uzlaşma (*kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi ile sonuçlanan uzlaşma*) ve usulüne uygun olarak açılan kamu davasının tarafların görüş

ve tercihlerine uygun biçimde çözümlenmesine olanak sağlayan uzlaşma şeklinde sınıflandırmak mümkündür⁶⁶.

Dava alternatifi olarak hizmet veren çözümler; alternatif uyuşmazlık çözümleri, mahkemedeki yargılamaya alternatif çözüm usulleri, uyuşmazlığın yargı dışı yollarla çözülmesi gibi değişik başlıklar altında ele alınmaktadır⁶⁷.

Hukukumuzda birçok uzlaşma şekli yer almaktadır: Örneğin, devletle şüpheli veya sanık arasında gerçekleşen uzlaşma olan önödeme veya idari ceza kararlamaları gibi.⁶⁸ Şikayetten vazgeçme, sanıkla mağdur arasında gerçekleşen ve adli mercilerin aracı olmadığı bir uzlaşma şeklidir.

2.3. UZLAŞMANIN TARAFLARI

Uzlaşma kurumunda taraflar, Türk Ceza Hukuku sistem bakımından suçun faili ile suçun mağduru yani o suçun işlenmesi nedeniyle suçtan zarar gören kişidir. Suçtan zarar gören kişi gerçek kişiler olabileceği gibi özel hukuk tüzel kişisi olarak hukukumuzca kabul edilen kişiler de olabilir. Kanun koyucunun özel hukuk tüzel kişisi olarak kabul ettiği kişileri Dernekler, Sendikalar, vakıflar, şirketler vs olarak saymak mümkün ve olanaklı olacaktır. Örneğin failin bir şirkete verdiği çeki ödememesi hali ile failin bir vakfın malvarlığına karşı suç işlemesi veya derneğin saygınlığına yönelik eylemler bakımından özel hukuk tüzel kişilerinin uzlaşma kurumunun süjesi olmasından söz edilebilir.

2.4. 5560 SAYILI KANUN ÖNCESİNDE UZLAŞMA

01/06/2005 – 19/12/2006 tarihleri arasında uygulanan düzenlemeleri ifade etmektedir.

5237 sayılı TCK' nın 73/8'inci maddesindeki düzenleme şu şekildeydi:
“Suçtan zarar göreni gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisi olup, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı bulunan suçlarda, failin suçu kabullenmesi ve doğmuş

---

⁶⁶ Nur Centel, Hamide Zafer, **Ceza Muhakeme Hukuku**, Beta, 2012, s.464

⁶⁷ Tamer Soysal, **Türk Ceza Hukukunda Uzlaşma ve Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaşma**, İstanbul, 2005, s.208-209

⁶⁸ Şahin, **Uzlaşma**, s.241

olan zararın tümünü veya büyük bir kısmını ödemesi veya gidermesi koşuluyla mağdur ile fail özgür iradeleri ile uzlaştıklarında ve bu husus Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından saptandığında kamu davası açılmaz veya davanın düşürülmesine karar verilir”.

5560 sayılı yasa öncesinde yürürlükte bulunan uzlaşma müessesinin öncelikle Ceza Muhakemesi Kanununda yer almayıp ilke olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer bulduğunu söylemek gerekir. Mülga düzenlemeye bakıldığı zaman mevcut düzenlemeye benzer birçok hususun olduğunun görülmesinin yanında birçok farklılık da mevcuttur. Örneğin halihazırda uygulanan uzlaşma müessesesi gibi genel olarak şikayete tabi suçların uzlaşmaya tabi olduğunun belirtilmesi suçun taraflarının anlaşması ve mağdurun uğradığı zararın giderilmesinin amaçlanması gibi hususlar ortak özellikler olarak sıralanabilir. Bunun yanında halihazırda yer alan uzlaşma düzenlemelerinde Şikayete tabi suçların yanında kanun koyucu tarafından şikayete tabi kılınıp kılınmamasına bakılmaksızın bazı katalog suçların da uzlaşmaya tabi kılınmış olması ayrıca sanığın ikrarının uzlaşma için aranmaması gibi farklılıklar da göze çarpmaktadır.

2.5. 5560 SAYILI KANUN SONRASINDA UZLAŞMA

5560 sayılı kanunla Uzlaşma kapsamında yer alan suçlar vb. konularla ilgili bazı değişikliklerin yapıldığını söylemek gerekmektedir. Söz konusu değişikliklerle birlikte daha önce 5237 sayılı TCK'nın 73/8.maddesi içerisinde küçük bir başlık olarak yer bulan uzlaşma kurumu yeni düzenlemeyle beraber 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu içerisinde yer almıştır. Kanun koyucunun bu düzenlemesini, uzlaşma kurumunun muhakeme kurallarının uygulanması bakımından muhakemeden sonuç çıkarılması olarak uzlaşmanın sonuçları itibariyle değerlendirmenin gerekliliği dikkate alarak yerinde bulduğumuzu ifade etmek isteriz. Taraflar arasında gerek mülga kanun gerekse de pozitif hukuk bakımından uzlaşmanın olumlu sonuçlanması durumunda kamu davasının açılmasına yer olmadığı veya düşme kararı verileceğinden her ne kadar failin cezalandırılmasının önüne geçildiği bunun maddi ceza hukuku yönünün de olduğunu kabul gerekmekte ise de bizce de uzlaşma kurumu öncelikle muhakemeyi sonlandırdığından muhakeme hukuku içerisinde değerlendirilmesi gereken bir kurumdur.

Yine 5560 sayılı yasayla getirilen değişikliklerden bir diğeri ise uzlaşma kurumunun işlerlik kazanabilmesi için failin ikrarının aranmayacak oluşudur. Ceza Muhakeme Hukukunun temel ilkelerinden biri de Masumiyet Karinesidir. Bu karineye göre herhangi bir kişi suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar suçlanamaz. Bu ilke, ülkemizin de tarafı olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6.maddesinde de koruma altına alınan ve Adil Yargılanma Hakkı kapsamında değerlendirilen temel bir ilkedir. Bu açılardan söz konusu düzenlemenin, uzlaşan veya uzlaşma müzakerelerine katılan bir kişinin kendi kendini suçlamasının beklenemeyeceği gerçeğini de göz önüne aldığımızda yerinde olduğunu söylememiz gerekecektir.

Yine 5560 sayılı yasayla getirilen değişikliklerden bir diğeri ise eski düzenlemede fail teriminin kullanıldığını ancak 5560 sayılı kanunla beraber fail kavramının yerini şüpheli ve sanık kavramlarının almasıdır. 5560 sayılı kanunla beraber uzlaşma kurumunun Ceza Muhakeme Kanununda yer alması itibariyle Muhakeme Hukuku bakımından muhakeme evrelerine göre şüpheli veya sanık ifadelerinin kullanılmasını uzlaşma kurumunun teknik anlamda muhakeme kurumu olması nedeniyle yerinde olduğunu düşünmekteyim.

Yine 5560 sayılı yasayla getirilen değişikliklerden bir diğeri önceki kanunda uzlaşma kurumunun sadece şikayete tabi suçlar bakımından uygulanabilmesi mümkünken yeni düzenlemeyle beraber şikayete tabi suçlara ek olarak bazı katalog suçların da uzlaşmaya tabi suçlar arasına alındığını görmekteyiz. Uzlaşma kurumunun mahiyeti itibariyle suçla ortaya çıkan mağduriyetin giderilmesini amaçlaması nedeniyle bu düzenlemenin yerinde olduğunu düşünmekle birlikte söz konusu katalog suç sayısının yetersiz olduğunu ve kişilere karşı suçlar bakımından başka suçların da bu kategoriye dahil edilmesi gerektiğini düşünmekteyim.

Yine 5560 sayılı yasayla getirilen değişikliklerden bir diğeri 5560 sayılı kanun öncesinde iddia konusu suçun uzlaşmaya tabi olması durumunda diğer şartların da yerine gelmesi durumunda uzlaştırmacı atanması zorunlu iken yeni düzenlemeyle beraber buna gerek kalmadan hakim ve savcılarının da gerekli diğer prosedürlerin yerine gelmesi şartıyla uzlaştırma işlemlerini yapabilecek oluşlarıdır. Bu düzenlemenin uzlaştırma faaliyetlerinin belirli sosyolojik, ikna becerileri ve taraf psikolojisi konularında eğitim alınmasını gerektirmesi nedeniyle yerinde bulmadığımızı bu

faaliyetlerin ehil olan kimselerce yerine getirilmesi gerekliliği nedeniyle söylemek istemekteyiz. Tabi bu düzenlemeyle Cumhuriyet savcısının kendisinin yanında gerekli görmesi durumunda barodan bir uzlaştırmacı olarak bir avukat görevlendirmesini isteyebileceği gibi gerekli görmesi durumunda hukuk öğrenimi görmüş olan kimseler arasından uzlaştırmacı görevlendirebilir denilerek düzenlemenin esnetildiğini söylemek gerekir.

2.6. 6763 SAYILI KANUN SONRASINDA UZLAŞMA

6763 sayılı yasa ile birlikte uzlaşma müessesinde köklü değişikliklere gidilmiştir. Tezimizin de konusunu oluşturan Uzlaşma Bürosu bu değişikliklerin en önemlisidir. Bu düzenlemeyle beraber uzlaşma kurumu profesyonel bir kimliğe bürünmüş ve ihtisaslaşmıştır.

Yine 6763 sayılı yasa ile birlikte uzlaşmaya tabi olan katalog suçların sayısı önceki kanun döneminde uzlaşmaya tabi olanlara ek olarak artırılmıştır. Uzlaşma kurumunun mahiyeti itibariyle suçla ortaya çıkan mağduriyetin giderilmesini amaçlaması nedeniyle bu düzenlemenin yerinde olduğunu düşünmekle birlikte söz konusu katalog suç sayısının yetersiz olduğunu ve kişilere karşı suçlar bakımından başka suçların da bu kategoriye dahil edilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Yine 6763 sayılı yasa ile birlikte uzlaşmada zararın tazmini yerine edim kavramı kullanılmış olup önceki kanunda zararın tazmini kavramının atılı suçla ilgili olarak mağdurun uğramış olduğu maddi veya manevi zararların tazmini noktasında sığ ve yetersiz kalması nedeniyle daha geniş bir kavram olan edim kavramının kullanıldığını görmekteyiz. Bu düzenlemenin suçla ortaya çıkan zararların geniş kapsamlı oluşu yine zararın gerek aynen iade gerek tazmin suretiyle gerekse de eski hale getirmek suretiyle gideriminin mümkün olması nedeniyle yerinde olduğu kanaatindeyiz.

Yine 6763 sayılı yasa ile birlikte mülga kanun döneminde uzlaşmaya tabi olan suçlardan şahsi cezasızlık hali olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulandığı suçların uzlaşma kapsamına alınmayacaklarına dair düzenlemeden vazgeçildiğini ve şikayete tabi olmakla birlikte etkin pişmanlık hükümlerinin düzenlenmiş olduğu suçlar bakımından da uzlaşma hükümlerinin uygulanacağını söylemek gerekir. Örneğin yeni

düzenlemeyle beraber 5237 sayılı TCK'nın 151.maddesinde düzenlenen mala zarar vermenin basit hali bakımından söz konusu suçun şikayete tabi olmakla birlikte 5237 sayılı TCK'nın 168/1.maddesi kapsamında etkin pişmanlığa da tabi olmasına rağmen uzlaşmaya tabi suçlar arasına alındığını söylemek gerekir.

2.7. UZLAŞMANIN KOŞULLARI

Uzlaşma kurumunun şartlarını bu çalışmamızda halen yürürlükte bulunan 6763 sayılı yasa ile değişik 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253. vd maddelerine göre ele alacağız. Uzlaşma kurumunun uygulanabilmesi bakımından gerekli olan koşulları; uzlaşmaya tabi bir suçun bulunması, suçun işlendiği noktada yeterli şüphenin varlığı, tarafların özgür iradeleriyle uzlaşma önerisini kabul etmiş olmaları, mağdurun veya suçtan zarar görenin özel hukuk tüzel kişisi oluşu ve edimin yerine getirilmesi şeklindedir.

2.7.1.Uzlaşmaya Tabi bir Suçun Bulunması

6763 sayılı yasa ile değişik 5271 sayılı CMK kapsamında uzlaşmaya tabi olan suçların sayısının arttığını söylemek gerekir. 5560 sayılı yasayla birlikte uzlaşmaya tabi olan suçların şikayete tabi olarak kanun koyucu tarafından düzenlenenler haricinde yine kanun koyucu tarafından şikayete tabi olmasalar bile bizatihi uzlaşmaya tabi kılınan katalog suçların da uzlaşmaya tabi suçlar içerisine alındığını yukarıda belirtmiştik. 6763 sayılı yasayla beraber söz konusu katalog suçların sayılarının arttığını bazı temel kişilere karşı işlenen suçlar bakımından uzlaşma müessesesinin işlerlik kazandığını ifade etmemiz gerekir. Daha önceki açıklamalarımızda da belirttiğimiz gibi Uzlaşma kurumunun mahiyeti itibariyle suçla ortaya çıkan mağduriyetin giderilmesini amaçlaması nedeniyle bu düzenlemenin yerinde olduğunu düşünmekle birlikte söz konusu katalog suç sayısının yetersiz olduğunu ve kişilere karşı suçlar bakımından başka suçların da bu kategoriye dahil edilmesi bu kurumla amaçlananlar bakımından gereklidir diye düşünmekteyiz.

Özellikle kişilere karşı işlenen suçlar bakımından gerek adliyenin iş yükünün azaltılması gerek usul ekonomisi ilkesi gerekse de suçla ortaya çıkan mağduriyetlerin hızlı ve etkin bir şekilde giderilmesi bakımından uzlaşmaya tabi olan suçların sayısının artırılmasının gerekli olduğu kanaatindeyiz. Ancak tabi bu görüş özellikle suçun

işlenmesinden sonra suçun mağdurlarına karşı şikayetini geri alma ve uzlaşma noktasında yapılabilecek baskıların ve bununla ilgili gerek ulusal gerekse de yerel basına yansıyan haberler itibariyle uzlaşma kurumunun kapsamının geniş tutulması noktasında fikrimizin kapsamının az da olsa daralması fikrini de akla getirecektir. Özellikle kadınlara ve çocuklara karşı işlenen suçlar bakımından uzlaşma kurumunun çok da amaca uygun sonuçlar doğurmayacağı yaşanan deneyimler ve verilen örnekler itibariyle olası olduğundan bu konuda özel istisnalar getirilmelidir diye düşünmekteyiz.

6763 sayılı yasa kapsamında yapılan değişiklikle yürürlükte bulunan 5271 sayılı CMK'ya göre uzlaşmaya tabi suçlar şunlardır:

- Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete tâbi suçlar,
- Şikâyete tâbi olup olmadığına bakılmaksızın TCK'da düzenlenen;
  1. Kasten yaralama (üçüncü fıkra hariç, madde 86; madde 88),
  2. Taksirle yaralama (madde 89),
  3. **(Ek: 24/11/2016-6763/34 md.)** Tehdit (madde 106, birinci fıkra),
  4. Konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116),
  5. **(Ek: 24/11/2016-6763/34 md.)** Hırsızlık (madde 141),
  6. **(Ek: 24/11/2016-6763/34 md.)** Dolandırıcılık (madde 157),
  7. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234),
  8. Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç, madde 239), suçları.
- c) **(Ek: 24/11/2016-6763/34 md.)** Mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması koşuluyla, suça sürüklenen çocuklar bakımından ayrıca, üst sınırı üç yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlar.
- Şikâyete tâbi olmasa bile diğer Kanunlarla açıkça uzlaşma kapsamına alındığı ifade edilen suçlar yönünden uzlaşma mümkündür.

2.7.1.1. Soruşturulması ve Kovuşturulması Şikayete Tabi Suçlar

Ceza Muhakeme Hukukuna göre genel kural tüm suçların re'sen soruşturulması ve kovuşturulmasıdır. Ancak suçla ilgili olarak ortaya çıkan mağduriyetin diğer suçlara nazaran daha hafif oluşu veya suçla ortaya çıkan mağduriyetin söz konusu mağduriyetin öğrenilmesi durumunda daha da artabileceği göz önüne alınarak belirli suçların kanun koyucu tarafından şikayete tabi kılındığını söylememiz gerekir. Şikayet kurumu, 5237 sayılı TCK'nın 73.maddesinde ele alınmıştır. Bir suçun şikayete tabi olarak değerlendirilebilmesi için kanun koyucu tarafından açıkça şikayete tabi olarak düzenlendiğinin anlaşılması gerekir. Şikayete tabi suçlar bakımından soruşturma veya kovuşturmanın yapılabilmesi için şikayet hakkına sahip olan kişinin şikayetçi olduğunu belirtmesi gerekir. Hatta belirli istisnalar haricinde şikayete tabi suçlar bakımından yakalama veya gözaltına alma gibi bazı koruma tedbirlerinin uygulanması bakımından şikayet hakkı sahibinin şikayetçi olması gerekmektedir. Ancak mağdurun çocuk, kendini idame edemeyecek malul veya sağır ve dilsiz olduğu durumlarda istisna olarak da olsa bu tedbirlerin uygulanması için şikayet şartı aranmaz. Şikayet hakkı, hak sahibinin şahsına sıkı sıkıya bağlı olan haklardan olup hak düşürücü süreye tabidir. Kanunen öngörülen yasal süreler içerisinde söz konusu hak kullanılmadığı takdirde söz konusu hakkın düştüğünü söylememiz gerekir. Aynı zamanda hak sahibi de bu hakkını kullanmadan bu hakkı kullanmaktan vazgeçtiğini beyan ederek şikayet hakkından feragat edebileceği gibi şikayet hakkını kullandıktan sonra bunu geri de alabilir. Tabi geri almanın şüpheli veya sanık bakımından hüküm ve sonuç doğurabilmesi için şüpheli veya sanığın bunu kabul etmesi gerekir. Şikayetten feragat veya geri alma durumunda uzlaşma kurumuna başvurulamayacağını da ifade etmek gerekir.

Şikayete tabi suçlar bakımından Uzlaşma yoluna gidilebilmesi için şikayet şartının gerçekleşmiş olması gerekir. Şikayet şartı gerçekleşmeden muhakeme işlemlerinin yapılabilmesi mümkün olmayacağından uzlaşma müzakereleri de bu cihetle başlanabilmesi mümkün ve olanaklı değildir.

Şikayete tabi suçlarla ilgili olarak uzlaşma hükümlerinin uygulanabileceğinden söz etmemizin yanında uzlaşma hükümlerinin uygulanabilmesi için söz konusu suçların Türk Ceza Kanununda sadece düzenlenmiş olması şart olmayıp diğer özel

kanunlarda da şikayete tabi olarak düzenlenen suçlar bakımından da uzlaşma hükümlerinin uygulanması gerektiğini söylemek gerekir.

Şikayete tabi suçlarla uzlaşma kurumu arasındaki karşılaştırmalar ile ilgili konuyu irdelerken bir hususun oldukça önemli olduğunu söylemek gerekir. 6763 sayılı yasa ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 253/3.maddesi kapsamında şikayete tabi olsa bile Cinsel Dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar bakımından uzlaşma hükümlerinin uygulanamayacağını söylemek gerekir. Örneğin 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 105/1.maddesinde düzenlenen Cinsel Taciz suçu her ne kadar şikayete tabi olsa bile istisnai durum kapsamında olduğu için uzlaşmaya tabi olmayacaktır.

TCK'da yer alan ve şikayete tabi olan bazı suçlar şunlardır: Basit Yaralama (md.86/2), taksirle yaralama (89), tehdit (md.106/1-2.cümle), konut dokunulmazlığının ihlali (md.116), iş ve çalışma hürriyetinin ihlali (md.117), kişilerin huzur ve sükununu bozma (md.123), hakaret (md.125,131), haberleşmenin gizliliğini ihlal (md.132/139) gibi.

2.7.1.2. Şikâyete Tâbi Olup Olmadığına Bakılmaksızın Uzlaşmaya Tâbi Tutulan Katalog Suçlar

6763 sayılı yasa ile değişik 5271 sayılı kanunla beraber daha önce 5560 sayılı yasa ile hukukumuzda giren uzlaşmaya tabi katalog suçlarla ilgili bazı eklemelerin yapıldığını katalog suç sayısının sayısının arttığını söylemek gerekir. Söz konusu düzenlemeler ışığında yer alan katalog suçlar şunlardır:

1. Kasten yaralama (üçüncü fıkra hariç, madde 86; madde 88),
2. Taksirle yaralama (madde 89),
3. (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Tehdit (madde 106, birinci fıkra),
4. Konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116),
5. (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Hırsızlık (madde 141),
6. (Ek: 24/11/2016-6763/34 md.) Dolandırıcılık (madde 157),
7. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234),
8. Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç, madde 239), suçları.

Kanun koyucu tarafından şikayete tabi kılınıp kılınmaması herhangi bir önem arz etmeksizin Uzlaşmaya tabi kılınan suçlar bakımından şikayet şartı aranmaksızın uzlaşma işlemlerinin uygulanması gerekmektedir. Söz konusu katalog suçlarla ilgili olarak devam eden ve etmekte olan tüm yargılamalar bakımından uzlaşma hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Doktrinde ve birçok Yargıtay uygulamasında kişiler bakımından ceza verilmesinin önüne geçen bir kurum olması nedeniyle uzlaşma kurumu bakımından da maddi ceza hukuku müessesesi olan lehe olanın uygulanması gerekeceği kuralının gerek derdest gerekse de kesinleşen ve infaz aşamasında olan suçlar bakımından katalog suç grubuna girmesi durumunda gerekli olan uzlaşma hükümlerinin uygulanması gerekecektir.

2.7.1.3. Özel Kanunlardaki Suçlar

Kanun koyucu tarafından şikayete tabi suçlar ile katalog suçlar dışında kalan suçlar bakımından gerek soruşturma gerekse de kovuşturma aşamasında uzlaşma yoluna gidilebilmesi için açıkça söz konusu normda uzlaşma hükümlerinin uygulanması gerekeceğinin belirtilmesi gerektiğini ifade ederek uzlaşmaya tabi olan suçlarla ilgili olarak bir düzenleme daha yapmıştır. Uzlaşmaya tabi suçlarda 3.grupta yer alan bu suçlar bakımından uzlaşma kurumunun uygulanabilmesi için kanun koyucu tarafından açıkça uzlaşmaya tabi olma şartı getirilmiştir.

Bu kapsamda Ticari İşletme Rehni Kanunu, Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, İcra ve İflas Kanunu, Zeytinciliğin Islahı ve Yabancılarının Aşılattırılması Hakkındaki Kanunda ve Patent Haklarının Korunması Hakkındaki KHK; Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkındaki KHK, Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkındaki KHK, Markaların Korunması Hakkındaki KHK başta olmak üzere ilgili özel kanun ve Kanun hükmündeki kararnameler gereği takibi şikâyete tâbi olduğu belirtilen suçlarda uzlaşma yoluna gitmek gerekecektir. İlgili kanunlara hüküm konulmak şartıyla takibi şikâyete tâbi olmayan suçlar bakımından da uzlaşma mümkün hâle getirilebilir⁶⁹.

---

⁶⁹ Mustafa Albayrak, **Notlu-Atıflı-Uygulamalı Ceza Muhakemesi Kanunu**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s.361.

2.7.2. Suçun İşlendiği Noktasında Yeterli Şüphenin Varlığı

Uzlaşma hükümlerinin uygulanabilmesi için var olması gereken şartlardan biri de uzlaşmaya tabi suçlarla ilgili olarak yürütülen soruşturmalarda yeterli şüpheye ulaşıldıktan sonra uzlaşma hükümlerinin uygulanabileceğidir. Cumhuriyet savcısı 5271 sayılı CMK'nın 160.maddesinde belirtildiği üzere ihbar, şikayet, tutanak, mütalaa, re'sen vb. yollarla suçun işlendiği izlenimine ulaşır ulaşmaz kamu davasının açılmasına yönelik olarak gerekli soruşturma işlemlerine başlar. Bu durum soruşturma işlemlerine hakim olan mecburilik ilkesinin de gereğidir. Cumhuriyet savcısı bu kapsamda tanık dinleyebilir, keşif yapabilir, bilirkişiye başvurabilir ve gerekli olan diğer delilleri toplayabilir.

Cumhuriyet savcısının başlamış olduğu soruşturma sonucunda elde ettiği delillerle şüphelinin cezalandırılması gerektiğinin beraat etmesine göre daha kuvvetli olması durumunda yeterli şüpheye ulaşır ve kamu davasının açılmasına yönelik olarak iddianame tanzim eder. Cumhuriyet savcısının kamu davası açabilmesi için yeterli şüpheye ulaşması 5271 sayılı CMK'nın 170.maddesinde de vurgulandığı üzere zorunluluktur.

Cumhuriyet savcısı soruşturma evresi sonunda topladığı delillerle şüpheli/ler hakkında yeterli şüpheye ulaşamazsa yani kişilerin beraat etmesi ceza almalarına göre daha kuvvetliyse takipsizlik yani ceza davası açılmasına yer olmadığına karar verir. İşte bu nedenlerle cumhuriyet savcısının soruşturmasını yürüttüğü suçla ilgili olarak yeterli şüpheye ulaşmadan iddianame tanzim etmesi mümkün olmadığı gibi uzlaşma yoluna gidebilmesi de mümkün değildir. 6763 sayılı yasa ile değişik 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253/4.maddesinde “..*Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tabi olması ve kamu davası açılması için yeterli şüphenin bulunması halinde, dosya uzlaştırma bürosuna gönderilir..*” demek suretiyle kanun koyucu bu hususun önemini vurgulamıştır.

Bakıldığı zaman suç şüphesinin ortaya çıkmasından sonra suçun taraflarından biri olan failin henüz deliller toplanmadan uzlaşma müzakereleriyle karşı karşıya bırakılması, uzlaşmanın sonuçlarından sorumlu tutulması ve uzlaşma hükümleri hakkında uygulanmadığı takdirde ceza tehdidiyle karşılaşması gerek Lekelenmeme Hakkına gerekse de Masumiyet Karinesine açıkça aykırılık teşkil edecektir. Ayrıca bu

durum henüz iddia durumunda olan bir suçla ilgili henüz mağduriyeti bulunmayan kişilerin de bu yolla haksız kazanç elde etmeleri mümkün ve olanaklı hale gelecekti. Bu açılardan kanun koyucunun bu düzenlemesinin gerekli ve yerinde olduğunu düşünmekteyiz.

Uzlaştırma cezalandırılmaya alternatif bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle uzlaştırma usulü başlatılmadan önce cumhuriyet savcısı, delilleri toplamış ve deliller neticesinde iddianame düzenlemek için yeterli şüpheye ulaşmış olmalıdır. Toplanan deliller neticesinde iddianame düzenlenmesi için aranılan şüphe şartının oluşmaması halinde, Cumhuriyet Savcısı kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermelidir. Bu durumda uzlaştırma süreci başlatılmadan, uzlaştırma bürosu ve uzlaştırmacılar görev almadan önce çözülmesi gereken ilk mesele, delillerin toplanarak kamu davası açmaya yeter şüpheye ulaşmaktır⁷⁰.

2.7.3.Uzlaşma Önerisinin Özgür İradeyle Kabul Edilmesi

Uzlaşmanın şartlarından biri olarak karşımıza çıkan özgür iradeye dayanma şartı, uzlaşma işleminin kurucu işlemlerinden biridir. Uzlaşma işleminin, tarafların özgür iradelerine dayanmaması durumunda yok hükmünde olduğunu ve hukuken bir sonuç doğurmayacağını söylemek gerekir. Bu bağlamda uzlaşma işlemi bakımından tarafların irade beyanları kurucu bir nitelik taşır.

Uzlaşmanın karşı tarafı, mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişisidir. Uzlaşma kurumunun işletilmesi, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görenin yapılan uzlaşma önerisini kabul etmelerine bağlıdır. Suçtan zarar görenin özel hukuk tüzel kişisi olması halinde, uzlaşma önerisi tüzel kişiyi temsile yetkili gerçek kişi veya temsil yetkisinin özelliğine göre kişilere yapılır. Özel Hukuk tüzel kişisini temsile yetkili kişi veya kişilerin uzlaşma önerisini kabul etmesi gerekir.⁷¹

Yargıtay'a göre, fail uzlaşma ile işlediği suçun sorumluluğunu kabul edip üstlenerek ve sonuçlarını da gidererek toplumla yeniden bütünleşme olanağını elde etmiş olur. Fail ile mağdur arasındaki uzlaşma, suçun faili bakımından cezanın özel

---

⁷⁰ Cüni (Ed.), **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s.62.

⁷¹ Zafer, **Ceza Muhakeme Hukuku**, s.469.

*önleme işlevine yardım ettiği gibi; toplum önünde de, fiille ihlal edilmiş olan hukuk kurallarının geçerliliğini vurgulamış ve dolayısıyla kamusal barışın yeniden kurulmasına hizmet etmiş olur.*⁷²

5271 sayılı CMK'nın 253/7.maddesine göre “Birden fazla kişinin mağduriyetine veya zarar görmesine sebebiyet veren bir suçtan dolayı uzlaştırma yoluna gidilebilmesi için, mağdur veya suçtan zarar görenlerin tümünün uzlaşmayı kabul etmesi gerekir” şeklinde düzenleme yapılmıştır. Bakıldığı zaman failin eylemine dayalı tek bir suçla birden çok kimsenin mağduriyetinin ortaya çıkması durumunda uzlaşma hükümlerinin uygulanabilmesi için mağdurlarının tümünün uzlaşma teklifini kabul etmesi gerekir. Örneğin hırsızlık suçunun maddi konusu olan taşınır malın birden çok sahibinin yani mülkiyet hakkı sahibinin olması durumunda failin uzlaşma hükümlerinden faydalanabilmesi için söz konusu eşyanın her iki sahibinin de uzlaşmayı kabul etmesi gerekir.

Ceza Muhakemesi Uzlaştırma Yönetmeliğinin 7/4 maddesine göre “Birden fazla suç olmasına rağmen kanunda tek ceza öngörülen hallerde her suç için ayrı ayrı uzlaştırma yapılır” şeklinde düzenlemeye yer verilmiştir. Kanun koyucunun bu madde ile bahsetmek istediği failin eylemiyle gerçekte birden çok suçun söz konusu olduğu ancak kanun koyucunun çeşitli sebeplerle söz konusu suçlara ilişkin olarak tek bir ceza öngörmesi durumudur. Örneğin 5237 sayılı TCK'nın 89/4 de düzenlenen taksirle ortaya çıkan fiil birden çok kimsenin yaralanmasına sebebiyet vermesi durumudur. Kanun koyucu burada normalde ayrı ayrı taksirle yaralama suçu teşkil eden fiili tek bir suç olarak kabul etmiş ve sonuç olarak tek bir ceza öngörmüştür. İşte böyle durumda söz konusu suç için her bir mağdurla fail arasında ayrı ayrı uzlaşma müessesesi ele alınacak uzlaşma hükümlerini kabul eden mağdurla ilgili olarak fail uzlaşmadan yararlanacak uzlaşmayı kabul etmeyen mağdur için ise yararlanamayacaktır.

---

⁷² Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 5.7.2005-10-84/90, <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=28356>, (18-10-2015).

2.7.4.Mağdurun veya Suçtan Zarar Görenin Özel Hukuk Gerçek veya Tüzel Kişisi Olması

Uzlaşmanın mağdur veya suçtan zarar gören tarafının özel hukuk tüzel kişisi olması gerekir. Kural olarak kamu tüzel kişileri uzlaşma kurumu yönünden uzlaşmada mağdur tarafta yer alamazlar. Uzlaşma kurumunun onarıcı adalet anlayışı içerisinde suçla ortaya çıkan mağduriyetlerin yargılama süreci içerisine girilmeden hızlı bir şekilde giderilmesini hedef alması nedeniyle esasen uzlaşma kurumunun amacının da suçla beraber daha pasif konumda bulunan gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişilerinin zararının giderimini hedeflemesi makul bir durumdur. Ayrıca kamu hukuku tüzel kişilerinin hukuki anlamda özel hukuk gerçek ve tüzel kişilerine göre üstün konumda olduğunun kabul edilmesi nedeniyle de kendisiyle eşit durumda bulunmayan gerçek kişilerle uzlaşmaya tabi tutulması hukuken mümkün olmadığı gibi böyle bir durum da beklenemez.

Tüzel kişilik; belli bir amacı gerçekleştirmek üzere bağımsız bir varlık halinde örgütlenmiş olup, hukuk düzenince kendilerine hak ve borçlara sahip olma iktidarı tanınmış bulunan kişi ve mal topluluklarıdır. Bir tüzel kişi, belli bir amacı gerçekleştirmek üzere ve bağımsız bir varlığa sahip olmak üzere kişilerin bir araya gelmelerinden doğuyorsa bu tüzel kişi topluluğu niteliği gösterir. Kişi niteliğindeki tüzel kişilere örnek olarak dernekler ve şirketler verilebilir. Bir tüzel kişi, belli bir amacı gerçekleştirmek maksadıyla ve bağımsız bir varlığa sahip olmak üzere kişilerin belirli bir malı veya hakkı bu amaca tahsis etmelerinden meydana gelmekte ise, bu tüzel kişi mal topluluğu niteliği gösterir. Mal topluluğu niteliğindeki tüzel kişilere örnek olarak vakıflar gösterilebilir.⁷³

2.7.5.Edimin Yerine Getirilmesi Şartı

Edim, suçtan doğmuş olan maddi veya manevi zararın ödenmesi veya giderilmesi, kısaca mağdurun tatmin edilmesidir.⁷⁴ Uzlaşma kurumunun getiriliş amaçlarından en önemlisi suçla mağdurun ortaya çıkan maddi veya manevi zararının

---

⁷³ Cüni (Ed.), **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s.41

⁷⁴ Nur Centel, Hamide Zafer, **Ceza Muhakeme Hukuku**, s.470.

giderilmesi mağdurun suçla ortaya çıkan durumunun düzeltilmesidir. Bu duruma ek olarak mağdurun suçun işlenmesinden önceki durumuna getirilmesidir.

Uzlaşma ile failin ceza sorumluluğu saptanmış ve zararın giderilmesi için gereken yapılmış olmaktadır. Bu kurumla mağdur korunmuş olmaktadır. Bu nedenle, bu çeşit uygulamalara “onarıcı adalet” de denilmektedir. Kanun koyucunun 6763 sayılı yasa ile birlikte uzlaşmada zararın tazmini yerine edim kavramı kullanılmış olup önceki kanunda zararın tazmini kavramının atılı suçla ilgili olarak mağdurun uğramış olduğu maddi veya manevi zararların tazmini noktasında sığ ve yetersiz kalması nedeniyle daha geniş bir kavram olan edim kavramının kullanıldığını görmekteyiz. Bu düzenlemenin suçla ortaya çıkan zararların geniş kapsamlı oluşu yine zararın gerek aynen iade gerek tazmin suretiyle gerekse de eski hale getirmek suretiyle gideriminin mümkün olması nedeniyle yerinde olduğu kanaatindeyiz. Bakıldığı zaman edim kavramıyla birlikte mağdurun suçla uğradığı zararın giderilmesinin yanında ödenmesi de mümkün olacaktır. Bakıldığı zaman suçun failinin suçla ortaya çıkan zararı nakden ortadan kaldırması durumunda zararın ödenmesi söz konusu olacak olup zararın aynen iadesi veya benzerleriyle iadesi durumunda ise giderim söz konusu olacaktır. Maddi değeri olmayan veya paha biçilemeyen şeylerle ilgili olarak ortaya çıkan zararın ödenmesi gibi bir durum söz konusu olamayacağından böyle bir durum da tıpkı manevi zararda olduğu gibi zararın giderimi söz konusu olacaktır.

Zararın giderimi, suçla ortaya çıkan gerek malvarlığı haklarının ihlali gerekse de şahıs varlığı haklarının ihlali durumunda söz konusu olacaktır. Ayrıca uzlaşmanın sağlanması ve taraflar bakımından hüküm ve sonuç doğurabilmesi için zararın aynı anda giderimi mümkün olabileceği gibi taksitlendirilerek de giderimi söz konusu olabilecektir.

2.8. UZLAŞMAYA TABİ OLAN BİR SUÇLA TABİ OLMAYAN BİR SUÇUN BİRLİKTE İŞLENMESİ DURUMU

Uzlaşma kurumu bakımından en önemli konulardan biri de uzlaşmaya tabi olan suçlarla tabi olmayan suçların birlikte işlenmesi durumunda uzlaşma kurumunun uygulanıp uygulanmayacağı konusudur. 6763 sayılı yasa ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 253/3-2.cümlesine göre uzlaşma kapsamına giren bir suçun, bu kapsama girmeyen bir başka suçla birlikte işlenmiş olması halinde uzlaşma hükümleri

uygulanmaz. Bu düzenlemeyle uzlaşmaya tabi bir suçun kişi üzerinde yarattığı mağduriyet ile uzlaşmaya tabi olmayan bir suçun yarattığı mağduriyetin aynı olamayacağı kabul edilmiş ve bu gibi durumlarda uzlaşma hükümlerinin uygulanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Örneğin konutta hırsızlık suçunda fail hem mağdurun konutuna girmiş hem de konutunda yer alan malvarlığı değeri olan eşyasını çalmıştır. 5237 sayılı TCK'nın 142/2-h maddesinde düzenlenen konutta hırsızlık suçunun uzlaşmaya tabi olmadığı ancak 5237 sayılı TCK'nın 116/1.maddesinde düzenlenen konut dokunulmazlığını ihlal suçunun uzlaşmaya tabi olduğunu biliyoruz, acaba böyle bir durumda uzlaşma hükümleri uygulanabilir mi? Bu sorunun yanıtı yukarıda açıklanan gerekçelerle hayır olacaktır. Failin konuta girmesi ile konutta yer alan mağdura ait malvarlığı değerini alması arasında yer alan hareketlerin bölünebilmesi mümkün olmadığından fail açısından söz konusu durumda uzlaşma hükümleri uygulanamaz.

Ancak yerleşik Yargıtay kararları ve uygulamaya göre, uzlaşmaya tabi olan bir suçla tabi olmayan bir suçun birlikte işlenmesi durumunda uzlaşmaya tabi olmayan suç bakımından toplanan deliller ışığında mahkeme, maddi gerçekliğe ulaşır ve söz konusu suçun oluşmadığına kanaat getirirse yine savcılık ise yeterli şüpheye ulaşmazsa uzlaşmaya tabi olmayan suç için ayırma kararı vermeli uzlaşmaya tabi olmayan suçla ilgili olarak da takipsizlik veya mahkeme tarafından beraat kararı verilmeli akabinde takipsizlik veya beraat kararının kesinleşmesinden sonra uzlaşmaya tabi suçla ilgili olarak uzlaşma yoluna gidilmesi gerekecektir.

Somut örneğimizde savcılık tarafından konutta hırsızlık suçlamasıyla ilgili yürütülen soruşturma sonucunda yeterli şüpheye ulaşılmazsa daha açık bir ifadeyle failin konuta girdiği ancak bir şey almadığı amacının mağdurun konut dokunulmazlığını ihlal etmek olduğu tespit edilirse hırsızlık suçu yönünden takipsizlik kararı verdikten sonra bu kararın kesinleşmesi üzerine konut dokunulmazlığını ihlal suçu yönünden dosyayı uzlaşma bürosuna göndermelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UZLAŞTIRMA BÜROSU VE İŞLEVİ

3.1. GENEL OLARAK

Muhakeme Hukuku bakımından hukuk literatürüne yeni bir kurum olarak giren uzlaştırma bürosu, 6763 sayılı yasa ile birlikte 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununu içerisinde yer almıştır.

Uzlaştırma Bürosu en genel tanımıyla, uzlaşma işlemlerinin daha profesyonel bir şekilde bu alanda uzmanlaşmış kişiler tarafından yapılmasına yönelik olarak kurulan bir Ceza Muhakeme Hukuku kurumudur.

05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin tanımlar başlıklı 4.maddesinin b fıkrasında Uzlaştırma bürosu tanımı yapılmamış ancak büro tanımına yer verilmiştir. Söz konusu tanımda Büro, Cumhuriyet başsavcılığı bünyesinde kurulan uzlaştırma bürosu olarak tanımlanmıştır. Uzlaştırma bürosuyla ilgili olarak 6763 sayılı kanun veya 5271 sayılı kanunda herhangi bir tanıma yer verilmemiştir.

Uzlaşma kurumunun daha özel, profesyonel ve daha iyi konumlandırılması noktasında uzlaştırma bürosunun kurulmasının yerinde olduğunu kanun koyucunun uzlaşma kurumuyla hedeflediklerini hayata geçirmesi bakımından önemli olduğunu düşünmekteyiz. Gerçekten de Uzlaştırma Bürosuyla beraber uzlaşma işlemleri daha sistemli ve düzenli bir hal alacak olup bu konuda ehil olan ve sadece bu işle uğraşan kişiler tarafından uzlaşma faaliyetleri yerine getirilecektir.

3.2. UZLAŞTIRMA BÜROSUNUN HUKUKİ NİTELİĞİ

Uzlaştırma Bürosu kavramı, 24.11.2016 tarihli ve 6763 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı kanunlarda Değişiklik yapılmasına dair kanunla Türk Hukukuna girmiş olan bir kurum olup kendisine özgü bir kuruluş kanunu veya yönetmeliği olmayan bir kurumdur. Uzlaştırma kurumu 5271 sayılı Ceza Muhakemesi kanununda tanımlanmamış olup 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin tanımlar başlıklı 4.maddesinin b fıkrasında Uzlaştırma bürosu tanımı yapılmamış ancak büro tanımına yer verilerek hukukumuzda yer edinmiştir. Bu kurumla beraber yukarıdaki açıklamalar ışığında kapsamı daha da genişletilen uzlaşma müessesinin uygulamada yaşadığı birçok aksaklık ve sıkıntıların giderilmesi amaçlanmış ve bunların çözümü noktasında hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Uzlaşma alanında kapsamlı değişiklikler yapılmış ve bu değişikliklerin hayata geçirilmesi için öncelikli olarak uzlaştırma bürosuna yer verilmiştir. Bu kapsamda uzlaşma faaliyetlerinin daha etkin ve verimli olarak hayata geçirilebilmesi için merkezde Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı kurulmuş taşrada ise uzlaştırma büroları hayata geçirilmiştir.

Bu kurum uzlaşma kurumunun yukarıda açıkladığımız yapısına uygun olarak karma nitelikli bir kurumdur. Yani maddi ceza hukuku hem de şekli ceza hukuku yani muhakeme hukukuna yardımcı olan kurumdur. Uzlaşma faaliyetlerinin Uzlaştırma Bürosu tarafından olumlu sonuçlandırılması durumunda soruşturma ve kovuşturmasının bitirilecek olması nedeniyle maddi ceza hukuku ile bağlantısının olduğunu söylemek gerekirken soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin yapılmasına yardımcı olması ve aynı zamanda bir soruşturma ve kovuşturma şartı olması nedeniyle muhakeme hukuku ile ilgili bir kurumdur.

05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 39.maddesinde “*Her Cumhuriyet başsavcılığı bünyesinde uzlaştırma bürosu kurulur ve uzlaştırma bürosunda yeteri kadar cumhuriyet savcısı ile personel görevlendirilir. Cumhuriyet başsavcılığı bünyesinde kurulan uzlaştırma bürosu iş ve işlemleri Cumhuriyet başsavcısı, Cumhuriyet başsavcı vekili veya cumhuriyet savcısının denetimi altında yazı işleri müdürünün yönetiminde zabıt katibi ve diğer görevliler tarafından*

yürütülür.” denilerek uzlaştırma bürosunun kendi bünyesinde bir personelinin ve yazı işleri müdürünün olacağı ve bu alanda görevli Cumhuriyet savcı veya savcılarının görevli olacağı belirtilerek uzlaştırma bürosunun nasıl teşekkül edeceği açıklanmıştır.

3.3. UZLAŞTIRMA BÜROSUNUN İŞLEVİ

24.11.2016 tarihli ve 6763 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı kanunlarda Değişiklik yapılmasına dair kanunla beraber yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere uzlaşmaya tabi olan suçların sayısı artırılmış ve önceki uzlaşma hükümleri kapsamında gerek uygulamada gerekse de mevzuatta ortaya çıkan sorunların ve aksaklıkların giderilmesi amaçlanmıştır.

Soruşturma aşamasında, cumhuriyet savcısı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 160.maddesi kapsamında başladığı soruşturma işlemlerine konu suçun uzlaşmaya tabi olması ve yürütülen soruşturmaya konu suçla ilgili olarak elde edilen delillerle beraber kamu davası açılması için gereken yeterli şüpheye ulaşması durumunda soruşturma dosyasını uzlaştırma işlemlerinin yapılması için uzlaştırma bürosuna gönderir. Dosyaya Uzlaştırma Bürosuna gönderirken soruşturması yürütülen suçun tarafları ve iddia konusu suçun sevk maddesini vb. belirtir. Soruşturma savcısının dosyanın uzlaştırma bürosuna gönderilmesine yönelik kararını bağlı olduğu Cumhuriyet başsavcısı görür ve uygun görürse görüldüsünü yaparak dosyayı uzlaştırma bürosuna gönderir. Dosyanın görüldüsü yapıldıktan sonra söz konusu dosya uzlaştırma bürosunun tevzi havuzuna düşer ve tevzi kayıt işlemi yapıldıktan sonra kendiliğinden büro kayıt numarası alır. Dosyanın büro kayıt numarası almasından sonra büro personeli ilk iş olarak gecikmeksizin söz konusu dosyayı uzlaştırma bürosunda görevli olan savcıya sunar ve uzlaştırma savcısı tarafından söz konusu dosyanın uzlaşmaya tabi bir suçla ilgili olup olmadığı ile söz konusu dosyayla ilgili olarak yürütülen soruşturma sonucunda toplanan deliller itibariyle yeterli şüpheye ulaşıp ulaşılmadığı konusunu değerlendirir. Uzlaştırma bürosuna gönderilen dosyaya konu suçun uzlaşmaya tabi olmaması veya dosyaya konu suç yönünden sübuta etkili olduğu mutlak olan bir delil eksikliğini tespit etmesi durumunda uzlaştırma bürosuna gönderilen iddianameyi iade eder. Şayet uzlaştırma savcısı uzlaştırma bürosuna gönderilen dosyanın uzlaşmaya tabi suç ya da suçlarla ilgili olduğunu ve uzlaşma işlemlerinin başlaması için aranılan yeterli şüphe şartının gerçekleştiğine kanaat

getirirse dosyayla ilgili olarak uzlaştırma işlemlerine başlanması için gerekli işlemleri yapar ve uzlaştırmacı gevlendirir.

Kovuşturma evresinde uzlaştırma ise, kovuşturma yani 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 174.maddesi kapsamında iddianamenin mahkemece kabul edilmesinden verilen kararın kesinleşmesi aşamasına kadar muhakeme işlemelerinin yapıldığı evre olarak karşımıza çıkar. Bu evrede atılı suçun hukuki nitelendirmesinin değişmesi veya atılı suç veya suçların 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253.maddesi kapsamında uzlaşmaya tabi olduğunun anlaşılması durumunda 5271 sayılı kanununun 254 vd. maddelerinde belirtildiği üzere dosyayı uzlaştırma bürosuna uzlaştırma işlemlerinin yapılması amacıyla gönderir. Mahkeme bu işlemini bir ara kararla uzlaşmaya tabi olan fiilleri ve suçların sevk maddelerini açık ve net bir Şekilde belirtir ve bu ara karar gereğince dosyayı uzlaştırma bürosuna gönderir. Ara kararı ve ara kararıyla gönderilen evrak, uzlaştırma bürosundan sorumlu Cumhuriyet savcısı tarafından incelenir. İnceleme sonucunda uzlaştırma işleminin yapılacağı kişilerin veya uzlaştırmaya tabi suçların açıkça belirtilmediği anlaşılırsa, Cumhuriyet savcısı suçun açıkça uzlaşmaya tabi olmadığını tespit ederse, bu eksikliklerin giderilmesini mahkemeden açıkça talep eder.(CMUY 22/6) Ancak mahkeme, cumhuriyet savcısının bu talebine rağmen ilk gönderme kararındaki fikrinde ısrar ederse, uzlaştırma bürosundan sorumlu savcının gidebileceği bir itiraz yolu bulunmamaktadır. Cumhuriyet savcısı artık uzlaştırma usulünü uygulamak zorundadır⁷⁵.

Yukarıda belirtilen açıklamalar ışığında Ceza Muhakeme evresinin her iki aşamasında da gerek soruşturma savcılığı gerekse de mahkemelerin doğrudan eskiden olduğu gibi soruşturması veya kovuşturması yürütülen suçun uzlaşmaya tabi olduğunu anlamaları durumunda doğrudan kendileri uzlaşma işlemlerini yapamayacak olup bu konuda ara karar kurarak veya savcılıklar bakımından ise uzlaştırma bürosuna dosyayı göndermeye yönelik bir savcılık işlemi yaparak dosyayla ilgili uzlaşma işlemlerini yapması için uzlaştırma bürosuna başvuracak ve uzlaşma işlemleri büro tarafından gerçekleştirilecektir.

---

⁷⁵ Cni (Ed.), **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s.152.

3.4. UZLAŞTIRMA BÜROSU PERSONELLERİ VE BU PERSONELLERİN HUKUKİ STATÜLERİ

Uzlaştırma Bürosunun, 24.11.2016 tarihli ve 6763 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı kanunlarda Değişiklik yapılmasına dair kanunla hukukumuzda girmiş olan bir kurum olup kendisine özgü bir kuruluş kanunu veya yönetmeliği olmayan bir kurum olduğunu ve Uzlaştırma kurumunun 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda tanımlanmamış olup 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin tanımlar başlıklı 4.maddesinin b fıkrasında Uzlaştırma bürosu tanımının yapılmadığını ancak büro tanımına yer verilerek hukukumuzda yer edindiğini daha önceki bölümlerde açıklamıştık.

Bakıldığı zaman uzlaşma kurumu bakımından 6763 sayılı yasa ile birlikte uzlaşma kurumu yepyeni bir görünüm kazanmış bu düzenlemelerle beraber uzlaştırma faaliyetleri daha profesyonel görünüm kazanmıştır. Kanun koyucu uzlaştırma faaliyetlerinin gerek savcılık gerekse de mahkemeler bakımından uzlaşmaya tabi iş ve işlemlerle ilgili olarak bu faaliyetlerin tek bir merkezden koordineli ve akıcı bir şekilde yürütülmesini sağlamak istemiş ve daha önceki uzlaşma kurumunun gerek uygulamada gerekse de öğretilerde karşılaştığı sorunların tekrarının önüne geçmek istemiştir.

Ülkemizin her anlamda en büyük sorunlarından birinin uzmanlaşma problemi olduğu ve herkesin her işi yapabilmeye kendisini muktedir olduğunu kabul ettiğini düşündüğümüz zaman kanun koyucun gayet yerinde ve gelişmeye açık olan bir düzenleme yaptığını söylememiz gerekir. Uzlaştırma Bürosunun personelleri ve bu personellerin kimlerde vb olacağı ile ilgili olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda ayrıntılı bir düzenleme yapılmamış olup 6763 sayılı yasa ile değişik 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 24.maddesinde her cumhuriyet başsavcılığı bünyesinde uzlaştırma bürosu kurulacağı ve bu büroda yeteri kadar cumhuriyet savcısı ile personel görevlendirilir denilmekle yetinilmiştir. 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinde ise uzlaştırma bürosu daha geniş bir şekilde ele alınmış ve bazı tanımlamalara yer verilmiştir.

05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 39.maddesinde her cumhuriyet başsavcılığı bünyesinde uzlaştırma bürosu kurulacağı ve bu büroda yeteri kadar cumhuriyet savcısı ile personel görevlendirilir denilmiştir. Aynı maddenin 2.fikrasında ise “...büro iş ve işlemleri Cumhuriyet başsavcısı, Cumhuriyet başsavcı vekili veya Cumhuriyet savcısının denetimi altında yazı işleri müdürünün yönetiminde zabıt katibi ve diğer görevliler tarafından yürütülür.” denilmiştir. Kanun koyucunun uzlaştırma bürosunun teşekküliyeti ile ilgili olarak detaylı düzenlemelere yönetmelikte yer verdiğini görmekteyiz.

Kanun koyucunun uzlaştırma bürosunun personeli olarak yeterli sayıda Cumhuriyet savcısı ile personelden oluşacağı şeklindeki düzenlemesine bakıldığı zaman Cumhuriyet savcısı ile beraber görev yapacağı belirtilen personel ile neyi kastetmek istediği tam olarak açık değildir. Ancak aynı yönetmeliğin 40.maddesinde diğer personel ile kanun koyucunun neyi kastetmek istediği bu konuda yaptığı düzenlemeden anlaşılacaktır. Söz konusu yönetmelik maddesine bakıldığı zaman uzlaştırma bürosunda başsavcılıklar tarafından görevlendirilen Cumhuriyet savcılarının yanında görevli olarak Cumhuriyet savcısının denetiminde yeterli sayıda zabıt katibi ile yazı işleri müdürlerinin görevlendirilmesi gerektiği anlaşılacaktır.

05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 40.maddesine bakıldığı zaman söz konusu büroda görevlendirilen zabıt katibi ile yazı işleri müdürlerinin görev ve sorumlulukları ayrı ayrı başlıklar altında ele alınmıştır. Söz konusu düzenlemede yazı işleri müdürlerinin görev ve sorumlulukları arasında, uzlaştırma işlemlerinin yürütülmesini sağlamak ve denetlemek, büroda çalışan zabıt katibi ve diğer görevlilerin iş bölümünü yapmak, uzlaştırma işlemlerinin etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak, uzlaştırma savcısının onayıyla uzlaştırmacı görevlendirmek, havale işleri yapmak ve uzlaştırma savcısının uygun göreceği diğer işleri yapmak gibi muhtelif sayıda görev ve yetkisi bulunmaktadır. Yine söz konusu yönetmelikte zabıt katiplerinin de görevleri belirtilmiş olup iş bölümü kapsamında kendi uhdesinde bulunan işleri yapmak, dosyaları ve evrakı doğru, eksiksiz ve zamanında UYAP bilişim sistemine kaydetmek, Uzlaştırmacı tarafından düzenlenen

raporu ve dosyayı tutanakla teslim almak, Mevzuattan kaynaklanan veya Cumhuriyet savcısı ya da yazı işleri müdürü tarafından verilen diğer görevleri yapmak gibi görev ve yetkilerinin bulunduğunu görmekteyiz.

Söz konusu düzenlemelere bakıldığı zaman kanun koyucunun uzlaştırma bürosunun personelinin görev, yetki ve sorumluluklarına özel bir önem verdiğini bu konuda açık bir düzenleme yapma yolunu tercih ettiğini görmekteyiz. Bu büroda görev yapan zabıt katipleri ile yazı işleri müdürlerinin büro savcılarının denetimi ve gözetimi altında çalışacağını bu kişilerin yaptıkları iş ve işlemlerin kontrol ve onay merciinin ise uzlaştırma savcısı olduğu anlaşılacaktır. Yine bu hususun da 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 42.maddesinde açıkça düzenlendiğini söylememiz gerekir.

Bu büroda görev yapan personeller kanun koyucunun 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 40.maddesine bakıldığı zaman uzlaştırma bürosunda görev alan personellerin kamu görevlisi olmasını tercih ettiğini ve bu personellerin de sürekli olarak bu büroda görev yapmalarını ve sadece bu büro işlemlerinden sorumlu tutulduklarını görmekteyiz. Uzlaştırma Bürosunun, uzlaşma kurumunun daha etkin, verimli, işlevsel ve amaca uygun hareket etmesi amacıyla yönelik bu düzenlemenin gayet yerinde olduğunu söylememiz gerekir. Ayrıca Adalet Bakanlığı çıkarmış olduğu genelgelerde bu birimlerde görev yapan personellerin başka birimlerin iş ve işlemleri ile ilgili olarak görevlendirilmemesi ve sadece uzlaştırma bürosunda çalıştırılmalarına yönelik olarak bir görüş yazısını başsavcılıklara tebliğ ettiğini söylemek gerekir.

Bu büroda görev alan zabıt katipleri ile yazı işleri müdürlerinin 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa kapsamında memur veya sözleşmeli kamu görevlisi olması gerektiği ve bu kişilerin yaptıkları iş ve işlemlerin birer idari işlem niteliği taşıdığını bu kişilerin yapmış oldukları hatalı iş veya eylemlerden kişisel kusurlarıyla sebebiyet vermiş oldukları haricinde Hizmet Kusuru kapsamında onları istihdam eden Adalet Bakanlığının sorumlu olduğunu söylememiz gerekir.

Ayrıca bu kişilerin 5237 sayılı TCK’nın 6/1-c maddesi kapsamında kamu görevlisi olduklarını ve suç niteliği taşıyan eylemleri bakımından kamu görevlisi

olarak sorumlu olacaklarını belirtmek gerekir. Bakıldığı zaman uzlaştırma büro personellerinin kamu görevlilerinden oluşmasının bu büroda çalışan kişilerin ihtisaslaşmasına ve yaptıkları işlerin süreklilik arz etmesi bakımından oldukça önemli olduğunu bu birimin artık profesyonel bir hal aldığını bakanlığın da yukarıda belirtilen genelge ile uygulamada da kanun koyucunun uzlaşma kurumunun hedeflediklerini gerçekleştirme gayret ve çabası içinde olduğu görülecektir.

3.5. UZLAŞTIRMACI KAVRAMI VE UZLAŞTIRMACILARIN SEÇİMİ VE EĞİTİMİ

3.5.1 Uzlaştırmacı Kavramı

Uzlaşma Hukukuna yabancı olmayan ancak 6763 sayılı yasa ile birlikte daha profesyonel ve spesifik bir hal aldığını gördüğümüz uzlaştırmacı kavramı, ceza siyaseti bakımından kanun koyucu tarafından uzlaşma kapsamında değerlendirilen bir suçla ilgili olarak suçun aktif süjelerinin aralarında meydana gelen uyuşmazlıkları klasik anlamda uyuşmazlıkların çözümü yollarından farklı bir yol ve usulle çözen ve taraflar arasında orta yolu bulan kişi demektir.

Bakıldığı zaman, 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin tanımlar başlıklı 4/1 maddesinde uzlaştırmacılar, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar gören arasındaki uzlaştırma müzakerelerini yöneten, Cumhuriyet savcısının onayıyla görevlendirilen avukat veya hukuk öğrenimi görmüş olan kişi olarak tanımlanmıştır.

Söz konusu yönetmelikte uzlaştırmacılarla ilgili tanım yapılmış ve uzlaştırmacı olunabilmesi için hangi kriterlerin arandığına da yer verilmiştir. Bakıldığı zaman kanun koyucunun uzlaştırmacı olarak tanımladığı kişilerin avukat veya hukuk öğrenimi görmüş kişilerden oluşacağını belirttiği anlaşılrsa da avukatların da hukuk öğrenimi gören kişiler olduğunun bilinmesi karşısında hukuk öğrenimi görmüş kişilerle kanun koyucunun neyi kastetmek istediği yönetmelik tanım maddesi kapsamında anlaşılammıştır. Ancak söz konusu yönetmeliğin 47 vd maddelerinde kanun koyucunun hukuk öğrenimi görmüş kişilerle neyi kastetmek istediğini açıklamış bu husus çalışmamızın ilerleyen aşamalarında ele alınacaktır.

6763 sayılı yasa öncesinde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun aksine 6763 sayılı yasa birlikte kanun koyucunun uzlaştırmacı kavramına daha fazla eğildiğini ve bu kişilerle ilgili daha açık ve net düzenlemeler yaptığı anlaşılacaktır. Önceki kanun uygulamalarında suç şüphesinin 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 160.maddesi kapsamında ortaya çıkmasından sonra soruşturmaya konu suçun uzlaşmaya tabi olduğunun anlaşılması durumunda ilgili kolluk tarafından suçun taraflarına matbu uzlaşma formu imzalatılır ve uzlaşmanın nitelik ve sonuçları bu konuda herhangi bir eğitimi olmayan kolluk görevlileri tarafından taraflara anlatılarak uzlaşmak isteyip istememelerine göre hareket edilir şayet taraflar uzlaşmak isterlerse o zaman dosya uzlaştırmacıya tevdi edilirdi. Önceki dönem uzlaştırma aşamalarında uzlaştırmacı olarak görevlendirilen kişiler uzlaşma prosedürünün en başından itibaren değil uzlaşmanın belli bir aşamasından sonra sürece dahil olur ve müzakerelere başlardı. Yeni düzenlemeyle beraber uzlaşmaya tabi suçlar bakımından tarafların uzlaşma kapsamında yer aldıkları tüm süreçler uzlaştırma bürosunun kontrolünde uzlaştırmacılar tarafından gerçekleştirilecektir.

3.5.2.Uzlaştırmacıların Seçimi

Ceza Muhakemesi Kanununda, uzlaşma alanında uzmanlaşmanın sağlanması amacıyla uzlaştırmacıların nitelikleri, sınavı, eğitimi, görev ve sorumlulukları, denetimi, eğitim verecek kişi, kurum ve kuruluşların nitelikleri ve denetimleri ile uzlaştırmacı sicili, uzlaştırmacılar ve eğitim kurumlarının listelerinin Adalet Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda uzlaştırmacı olarak rol alacak kişilerin eğitimleriyle ilgili bir şart aranmamış olup söz konusu husus bu konuda çıkarılan yönetmelikle ele alınmıştır. Uzlaşma Kurumunun daha profesyonel ve uzman kişiler tarafından ele alınması ve faaliyetlerinin yerine getirilmesi yerinde bir düşünce olmakla birlikte mahiyeti gereği insan psikolojisi ve sosyolojisini bilen kişilerden destek alınması gereken uzlaşma kurumunun sadece hukuk öğrenimi görmüş kişiler tarafından gerçekleştirilecek olması da mevcut düzenlemenin eksik yönlerinden olduğu kanaatindeyiz. Hukuk öğrenimi görmüş kişilerin sosyoloji, halkla ilişkiler ve psikoloji gibi sosyal bilimlerin doğasını oluşturan disiplinlerden ne derece istifade edebildiği mevcut hukuk fakültelerindeki ders yükü dikkate alındığında oldukça

sıkıntılıdır. Uzlaşma alanında uzlaştırmacıların yanında sosyal bilimler alanında uzman kişilerden de yararlanılabileceği hususu kanun koyucu tarafından göz önünde bulundurulmamıştır.

05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 12.maddesinde “*Uzlaştırma bürosuna gönderilen dosyanın uzlaştırmadan sorumlu Cumhuriyet savcısı tarafından incelenmesi sonucunda, gönderme kararına esas suçun uzlaştırma kapsamında kaldığının anlaşılması halinde uzlaştırmacı görevlendirmesi, daire başkanlığı tarafından belirlenen listeye göre ilgili Cumhuriyet savcısının onayıyla yapılır denilmiş aynı maddenin ikinci fıkrasında ise Ağır Ceza mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı yargı çevresinde yeteri kadar uzlaştırmacı bulunmaması halinde, en yakın ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı listesinden görevlendirme yapılır*” denmektedir. Yine aynı maddenin devamında uzlaştırmacıya dosya tevdi edildikten sonra ne şekilde hareket edileceği ve uzlaştırmacı olarak görevlendirilen kişinin görevlendirildiğinden nasıl haberdar edileceği hususları düzenlenmiştir. Söz konusu yönetmelik maddesinin son fıkrasında uzlaşmaya tabi suçların taraflarının suç tarihinden en az bir ay geçtikten sonra uzlaşma müzakerelerinden haberdar edileceği bu süre öncesinde herhangi bir uzlaştırma teklifinin uzlaştırmacılar tarafından yapılamayacağı ele alınmıştır. Bu düzenlemenin de özellikle suçun mağduru olan kişiler bakımından yerinde olduğunu suçun işlenmesinin sıcaklığı üzerine bu kişilerin olayın sıcaklığının verdiği öfke veya hiddetin etkisiyle sağlıklı bir şekilde hareket edebilmelerinin mümkün olmaması bakımından yerinde olduğunu söylememiz gerekir.

Daha önceki bölümlerimizde soruşturma veya kovuşturma evrelerinde soruşturması veya kovuşturması yürütülen suçların uzlaşmaya tabi olduğunun anlaşılması durumunda ne şekilde hareket edileceğini açıklamıştık. İşte uzlaşmaya tabi olduğu değerlendirilen dosyaların uzlaşma bürosuna tevdi edilmesinden sonra uzlaştırmacı görevlendirilmesinde bir dizi tevzi esasları kabul edilmiştir. 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 13.maddesinde bu hususlar, uzlaştırmaya konu suçun niteliği ve sayısı, uzlaştırma raporunun verilme süresi, uzlaşma teklifinin

sonucu ve uzlaştırma sonucu gibi hususlar ele alınarak belirlenmiştir. Aynı maddenin devamı niteliğinde olan 13.maddesinde de otomatik tevzi esaslarından söz edilmiş ve görevlendirmelerin otomatik olarak yapılacağı ele alınmıştır. Kanun koyucunun tevzi kıstaslarını başlık başlık düzenlemesinin yerinde olduğunu uygulamada ortaya çıkabilecek adaletsizliklerin böylelikle önlenmiş olduğunu söylememiz gerekir.

Yine yukarıda açıklandığı şekilde görevlendirilen uzlaştırmacıya, soruşturma dosyasında yer alan, uzlaştırma konusu suç veya suçlara ilişkin belgelerden uzlaştırma için gerekli olup da Cumhuriyet savcısı tarafından uygun görülenlerin birer örneği, büro personeli tarafından uzlaştırmacıya verilir. *Hangi belgelerin verildiği, verilme tarihi ile soruşturmanın gizliliği konusundaki bildirim, uzlaştırma bürosu personelinin ve uzlaştırmacının imzasını içeren bir tutanakla tespit edilir.(CMK m.253/11, CMUY m.12/4, 16). Kovuşturma evresinde mahkeme tarafından gönderilen dosya, büro personeline uzlaştırmacıya tutanakla teslim edilir ve alındı belgesi dosyasına eklenir.(CMUY m.23)*⁷⁶

3.5.3. Uzlaştırmacıların Eğitimi

Uzlaşma kavramı mahiyeti gereği içinde zıtlık veya uyumsuzluk barındırdığı için bu alanda görev alacak kişilerin aralarında husumet bulunan kişilere yaklaşım noktasında ikili ve çok taraflı ilişkiler, müzakere ve kriz yönetimi gibi konularda belirli bir eğitiminin olması gerekir. Özellikle kanun koyucunun uzlaştırmacı olarak görev alacak kişilerin mutlak surette hukuk eğitimi almış kimselerden oluşması gerektiğine dair yaptığı düzenleme karşısında bu kişilerin bu eğitimlerdeki eksiklikleri dikkate alındığında bu alanlarda da belirli eğitimlere tabi tutulması gerektiği zorunluluğunu doğmaktadır.

Uzlaştırmacı olacak kişileri eğitimleri ile ilgili düzenlemeler kanun koyucu tarafından 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 50. Maddesinde özel olarak düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, uzlaştırmacı olarak görevlendirilecek kişilerin görevlerine başlamadan önce eğitim almaları ve görev yaptıkları sürece eğitime devam

---

⁷⁶ Cüni (Ed.), **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s.77.

etmeleri gerektiği yine bu eğitim kapsamında alternatif uyumsuzluk çözümü, iletişim ve müzakere becerileri ile yöntemlerinin geliştirme, mağdur, suçtan zarar gören, şüpheli ya da sanık ile birlikte çalışmanın özel koşulları ve ceza adalet sistemi hakkında bilgi sahibi olma gibi hususlar ile görev yapacak kişilerin sahip olmaları gereken asgari nitelikler, bilgi düzeyi ve kişisel yeteneklerinin geliştirilmesi gibi konularda daire başkanlığı tarafından teorik ve uygulamalı eğitim verileceği düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin devamı niteliği taşıyan 51.maddesinde ise bu eğitimlerin, üniversitelerin hukuk fakülteleri, Türkiye Barolar Birliği veya Türkiye Adalet Akademisi tarafından verileceği bu kuruluşların bakanlığın izni ile bu eğitimleri verebilecekleri düzenlenmiş yine söz konusu yönetmelikte bu kuruluşlarla ilgili düzenlemeler ve izin vb konularının aşamaları ve süreçleri ele alınmıştır.

05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 48.maddesinde kimlerin uzlaştırmacı olabileceği hususu düzenlenmiştir. Söz konusu yönetmeliğin 48.maddesine göre uzlaştırmacı olabilmek için Türk vatandaşı olmak, tam ehliyetli olmak, Avukatlar yönünden baro kaydının bulunması, Hukuk öğrenimi görmüş kişiler yönünden üniversitelerin hukuk fakültelerinden mezun olmak veya hukuk ya da hukuk bilgisine programlarında yeterince yer veren siyasal bilgiler, idari bilimler, iktisat veya maliye alanlarında en az dört yıllık yüksek öğrenim yapmış olmak, Uzlaştırmacı eğitimini tamamlamak ve yazılı sınavda başarılı olmak gibi şartlar aranmaktadır.

Söz konusu yönetmeliğin 48/ç maddesi üzerinde durmak gerekirse kanun koyucunun uzlaştırmacı olarak görev alınabilmesi için aradığı kriterlerin en başında hukuk öğrenimi görmüş olmak şartını aradığını devamında ise hukuk bilgisine programlarında yeterince yer veren siyasal bilgiler, idari bilimler gibi alanlarda en az dört yıllık öğrenim görme şartını ek olarak eklediğini görmekteyiz. Uzlaştırmacı olarak atanacak kişilerin bu alanda belirli bir hukuk bilgisine olma şartının kanun koyucu tarafından kriter olarak belirlenmesi isabetli olmakla birlikte uzlaşma kurumunun mahiyeti gereği insan psikolojisi, müzakere yönetimi ve halkla ilişkiler gibi alanlarda da uzlaştırmacıların belirli bir eğitime sahip olması gerektiğini yukarıda vurgulamıştık. Uzlaştırmacı olarak atanabilecek kişilerin yeterli oranda hukuk eğitimi verilen siyasal bilimler, idari bilimler, iktisat veya maliye alanlarında en az 4 yıllık

öğrenim görmeleri kaydıyla uzlaştırmacı olarak görev alabilmeleri hususu oldukça tartışmalıdır. İktisadi ve idari bilimler fakültelerinin bölümlerinde öğrenim gören kişilerin almış oldukları hukuk derslerinin fakülteden fakülteye değişiklik gösterdiği ve bu okullarda temel Ceza Hukuku eğitiminin bazen tek bir dönemde bazen de yıllık olarak haftalık 2 saat gibi az bir süreyle verildiği ve bu fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel olarak Ceza Özel Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukuku gibi dersleri hiç almadığı gerçeğine bakıldığı zaman kanun koyucunun bu düzenlemesinin yerinde olmadığını söylememiz gerekir.

Kaldı ki hukuk fakültesi mezunu olan kişilerin uzlaşma kurumunun mahiyeti gereği aradığı sosyal bilimler alanında belirli bir yeterliliğe sahip olma kriterinin tartışıldığı bir süreçte sosyal bilimlerle doğrudan ilgisi olmayan işletme, maliye ve iktisat gibi sayısal ağırlıklı teknik bölümlerden mezun olan kişilerin uzlaştırmacı olarak görev alabilecek olmaları kanun koyucunun uzlaşma kurumuyla beraber amaçlamış olduklarına oldukça ters bir durumdur. Uzlaşma kurumu için gerekli donanımdan uzak olarak mezun olan kişilerin bir haftalık veya en fazla iki haftalık genel olarak akşamları yapılan yüzeysel eğitimlerle uzlaşma kurumu için aranan kriterlere sahip olmalarını beklemek hakikatten uzak bir yaklaşım olur. Bu konuda kanun koyucunun amaca uygun düzenlemeler yapması ve daha sert kriterler getirmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Özellikle uzlaşma kurumuna paralel olacak şekilde hukuk fakültelerinde sosyal bilimler alanında yer alan sosyoloji, felsefe ve psikoloji gibi derslere daha fazla ağırlık verilmesi ve özellikle müzakere yönetimi, etkili iletişim becerileri ve diksiyon gibi alanlarda seçmeli veya zorunlu derslerin tüm hukuk fakültelerinde zorunlu hale getirilmesi gerekir.

Yine uzlaştırmacı olarak görev alacak kişilerin ikinci iş alamama yükümlülüğüne tabi kılınmaması kanaatimizce bir diğer sorunlu olan düzenlemedir. 6763 sayılı yasa birlikte uzlaştırmacı olarak görev alan kişilerin uzlaşma faaliyetlerini ek iş olarak yaptıkları uzlaştırmacı olarak listelere giren kişilerin büyük bölümünün zaten adliyede veya benzeri kurumlarda çalışan kamu görevlileri oldukları bunların ana işleri dışında kalan zamanlarda uzlaştırma işleriyle uğraştıkları veya uzlaşma işleriyle ilgilenerken kendi ana görevlerini aksattıkları görülecektir. Uygulamada ortaya çıkan bu durum hem uzlaşma kurumuyla amaçlanan kalite ve niteliği düşürmekte ve

bununla birlikte yeni uzlaşma kurumunu önceki uzlaşma kurumundan farksız bir duruma getirmektedir. Şayet kanun koyucu uzlaşma kurumundan tam anlamıyla amaca ve düzenlemeye uygun bir şekilde verim almak istiyorsa, uzlaştırmacı olarak görev yapacak kişilerin uzlaşma faaliyetini ek iş olarak görmelerinin önüne geçecek yasal düzenlemelere yer vermelidir diye düşünmekteyiz. Adliyede zabıt katibi veya yazı işleri müdürü olarak görev yapan kişilerin muhtemelen kendi mahkemelerine gelecek dosyalarla ilgili uzlaştırma faaliyetini yürütmesi uzlaşma kurumunun doğasına aykırı olacağı gibi daha sonraki bölümde ele alacağımız uzlaştırma ilkelerine de aykırılık teşkil edecektir.

Tekrardan konumuza dönecek olursak yukarıda belirtilen eğitimler sonucunda uzlaştırmacı olarak gerekli eğitimlerin alan ve gerekli şartları sağlayan kişiler bu eğitimlerin sonunda yazılı bir sınava tabi tutulurlar ve bu sınavda başarı sağlamaları durumunda uzlaştırmacı siciline kaydolma hakkı kazanırlar. Bu hususun 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 55.maddesinde düzenlendiğini görmekteyiz. Söz konusu maddeye göre, uzlaştırmacı eğitimini başarı ile tamamlayanların sicile kayıt olabilmeleri için yazılı sınavda başarılı olmaları zorunludur. Sınav yılda en fazla iki kez yapılır. Sınavın yapılacağı yer, tarih ile saati daire başkanlığınca belirlenir ve genel müdürlüğün internet sayfasından yayımlanmak suretiyle de duyurulur denmiştir. Ayrıca yapılacak sınavın konusunun uzlaştırmacı eğitimi sırasında verilen derslerle ilgili olacağı da belirtilmiştir. Sınav, ölçme, seçme ve yerleştirme merkezi başkanlığı veya yükseköğretim kurumları arasından bakanlıkça belirlenecek bir kuruluşa yaptırılabilir denilmiş ve sınavın fiziki olarak veya elektronik ortamda test usulüne göre yapılacağı belirtilmiş ve aynı yönetmeliğin 59.maddesinde sınavda başarılı olunabilmesi için 100 puan üzerinden en az 70 puan alma şartı aranmıştır.

Genel olarak kanun koyucunun 6763 sayılı yasa ile birlikte uzlaştırma kurumunu yeniden yapılandırıldığını ve bu konuda ciddi değişiklikler yaptığını daha önce uygulamada ve mevzuatta ortaya çıkan birçok sorunu giderdiğini söylemek mümkündür.

3.6. UZLAŞTIRMA MÜZAKERELERİNE HAKİM OLAN İLKELER

Uzlaşma kurumunun, uzlaşmaya tabi olan suçlar bakımından devletin uzlaşmaya tabi olan suçla ilgili olarak ortaya çıkan cezalandırma yetkisinden vazgeçme süreci olarak karşımıza çıkması bakımından uzlaşma müessesesinin etkin, verimli ve ceza hukukunun temel prensiplerine uygun olarak ele alınmasını zorunlu kılmıştır.

3.6.1. Bağımsızlık İlkesi

Bağımsızlık, en basit tanımıyla bir kişinin veya toplumun herhangi bir baskı veya etki altında kalmaksızın özgür bir şekilde hareket edebilmesi ve kararlar alabilmesidir. Uzlaştırma müzakerelerini yürüten uzlaştırmacıların da üzerinde en fazla durmaları gereken noktalardan biri uzlaştırma müzakerelerinin gereğini yerine getirirken herhangi bir kişi veya kurumdan etkilenmemeleri uzlaştırma faaliyetlerinin olması gerektiği şekilde yerine getirmeyi sağlamalarıdır. Uzlaştırmacı olarak görev alacak kişilerin gerek kendilerinden gerekse de çevresel etkilerden uzak durması ve bu konuda herhangi bir tereddütlerinin varlığı halinde uzlaştırma faaliyetlerinde bulunmamaları gerekir. Şayet böyle bir durum yaşanırsa gerek uzlaşmaya konu olan dosyanın tarafları bakımından gerekse de uzlaşma kurumunun toplumsal itibarı bakımından telafisi mümkün olmayan zararlar ortaya çıkacak ve bu kuruma olan güven zedelenecektir.

Uzlaştırmacıların sadece kendilerini görevlendiren ve atayan kurum veya kişilerden değil aynı zamanda kendi eğilimlerinden ve psikolojik durumlarından da uzak durmaları ve bunları uzlaştırma müzakerelerine ve aldıkları dosyaya yansıtılmamaları gerekir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253.maddesinin 14.fikrasında “..Uzlaştırmacı müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebilir; Cumhuriyet savcısı, uzlaştırmacıya talimat verebilir..” hükmü yer almaktadır. 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 31/2.maddesinde ise “...Uzlaştırmacı, müzakereler sırasında izlenmesi gereken yöntemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısıyla görüşebilir; Cumhuriyet savcısı,

uzlaştırmacıya, uzlaştırma müzakerelerinin kanuna uygun yürütülmesi amacıyla talimat verebilir..” şeklinde düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemede talimat ifadesinin Cumhuriyet savcısının uzlaşma kurumunun gerektirdiği konularda ve onlarla alakalı olacak şekilde uzlaştırmacıya talimat verebileceği ele alınmış olduğunu ve keyfi ve uzlaştırmacının dosyanın tarafsızlığına ve bağımsızlığına hanel getirecek hususlarda talimat alabileceği şeklinde bir durumun kanun koyucu tarafından ele alınmadığını söylemek gerekir.

3.6.2. Tarafsızlık İlkesi

Uzlaştırmacı olarak görev yapan kişilerin uzlaştırma müzakerelerinin başından sonuna kadar tüm süreçte bağımsız bir şekilde hareket etmesi taraflar arasında herhangi bir ayırım yapmadan ve ayırım yaptığına dair bir izlenime olanak vermeden hareket etmesi ve tarafların ortak yararına ve faydasına hareket etmesi gerekir. Uzlaşma faaliyetinin hem ceza hukuku hem de ceza muhakeme hukuku ile doğrudan bağlantılı olduğunu ve uzlaştırmacıların amirane tabirle yargıçların yerine geçerek onların sahip oldukları cezalandırma yetkisinin önüne geçme gibi bir yetkilerinin olduğunu söylemiştik. İşte bu nedenlerle uzlaştırmacı olarak görev alan kişilerin bağımsız olması kadar tarafsız davranması da gerekir. Uzlaştırmacı olarak görev alan kişilerin tarafsız olması kadar öyle görünmeleri de büyük önem arz etmektedir. Dosya ile ilgili daha uzlaştırma müzakereleri başlamadan rengini belli eden bir kimsenin dosya taraflarına güven vermesi ve taraflar bakımından adil bir karar vermesini beklemek mümkün ve olanaklı değildir.

Tarafsızlık yargı faaliyeti içinde yer alan tüm aktörler bakımından yaptıkları işin gereği olarak büyük önem arz etmektedir. Uzlaştırmacı, taraflara karşı her zaman tarafsız davranmalı ve tarafsız görünmeye önem vermelidir. Örneğin uzlaştırma müzakerelerinin başlangıcında taraflardan birinin yanında diğer tarafı aramamalı veya onları, onlardan herhangi birinin yanında istemsiz olarak buluşturmamalıdır.

Kanun koyucu uzlaştırmacıların bağımsız ve tarafsız bir şekilde hareket etmesine o kadar önem vermiş ki 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253.maddesininin 10.fikrasında yine aynı kanunda belirlenen hakimnin davaya bakamayacağı haller ile reddi sebepleri, uzlaştırmacı görevlendirilmesi ile ilgili olarak göz önünde bulundurulur şeklinde bir düzenlemeye yer vermiştir. Bakıldığı zaman

yargıçlık bağımsızlığının ve tarafsızlığının gereği ve teminatı olan hakimin yasaklılığı halleri 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 22.maddesinde reddi sebepleri ise aynı kanunun 24.maddesinde düzenlenmiştir. Yukarıda da değindiğimiz gibi yargıçların devletin kendilerine vermiş olduğu suç teşkil eden eylemlere yönelik cezalandırma yetkisinin uzlaşma kurumuyla bu kişilerin ellerinden alınması söz konusu olduğu için uzlaşma müessesinde de tıpkı yargıçlık müessesesinde olan ilkelerin yer alması kaçınılmazdır.

Uzlaştırmacıların yasaklılığı ve reddi durumlarına bakacak olursak uzlaştırmacı olarak atanan kişi suçtan kendisi zarar görmüşse, sonradan kalksa bile şüpheli, sanık veya mağdur ile aralarında evlilik, vesayet veya kayımlık ilişkisi bulunmuşsa, şüpheli, sanık veya mağdurun kan veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyundan biri ise tarafsız olamayacağından, uzlaştırma görevinden çekinmek zorundadır. Bunun gibi uzlaştırmacı, tarafsızlığını şüpheye düşürecek diğer sebepler varsa, gene görevinden çekinmelidir⁷⁷.

3.6.3. Görevini Özenle Yerine Getirme Yükümlülüğü

Uzlaşma faaliyetlerinin tesisi sırasında zaman yönetimi oldukça önemlidir. Uzlaşma kurumunun ortaya çıkış amaçlarından birinin suçla kişilerin yaşamış oldukları mağduriyetlerin suçla ilgili olarak yapılan muhakeme işlemleri sırasında daha da artmaması ve kişinin daha fazla mağdur olmasının önüne geçilmesidir. Bu nedenle uzlaşma işlemlerinin hızlı, etkin, verimli ve amaca uygun bir süratte yapılması ve bu konudaki zaman yönetimi oldukça önemlidir. Bu kapsamda gerek uzlaştırmacı olarak atanan kişilerin gerekse de uzlaştırma bürosunun yapacakları iş ve işlemlerde daha özenli, itinalı çalışması ve işlerini önemsemeleri gerekir. Daha önceki bölümlerde değindiğimiz gibi özellikle uzlaştırmacı olarak atanan kişilerin uzlaştırma faaliyetlerini ek iş olarak görmemesi ve ana işinden vakit ayırarak uzlaşma faaliyeti içerisinde yer almaması gerekir. Böyle bir durumda gerek kendi ana işini gerekse de uzlaştırma faaliyetleri kapsamında yapması gereken işlerini ya hiç yapamayacak ya da yapsa bile yarım yamalak yapacaktır. Bu nedenle daha önce de ifade ettiğimiz gibi

---

⁷⁷ Cüni (Ed.), **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s.87.

uzlaştırmacı olarak görev alan kişilerin ek iş yapmaması ve bunun kanun koyucu tarafından engellenmesi gerekir şayet uzlaşma kurumuyla tam anlamıyla verim elde edilmek isteniyorsa.

3.6.4. Tarafllara Nazik ve Saygılı Davranma Yüklümlülüğü

Uzlaştırmacı olarak atanan kişilerin uzlaşmanın taraflarıyla olan ilişkilerinde iletişim ve etkili konuşma tekniklerinden mutlaka faydalanması gerektiği taraflara karşı uzlaşma kurumunun amacına uygun bir üslup geliştirmelidir. Günlük hayatta kullandığı konuşma tarzıyla taraflara yaklaşmamalı daha özenli ve itinalı bir dil kullanmalıdır. Sözelimi uzlaştırmacı olan kişinin uzlaşmaya konu dosyadan etkilenerak dosyanı şüphelisiyle sert bir üsluptan konuşması hem uzlaştırma müzakerelerini olumsuz etkiler hem de uzlaştırmacının tarafsızlığına helal getirir.

3.6.5. Eşitliği Gözetme Yüklümlülüğü

Uzlaştırmacı, uzlaştırma süreci hakkında uzlaşmanın taraflarına eşit şekilde yaklaşmalı, tarafların müzakerelerde eşit koşul ve imkânlarla sahip olmasına özen göstermelidir. *Örneğin taraflara söz hakkı tanırken eşit süre vermeli, işlenen suçla ilgili olarak şüpheli veya mağdurun anlatımlarını dinlerken veya soru sorarken eşitliği bozmamalıdır. Uzlaştırmacı görevini yerine getirirken taraflar arasında dil, ırk, renk, cinsiyet siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım yapamaz, itibar ve güveni sarsıcı davranışlarda bulunamaz*⁷⁸.

3.6.6. Uzlaştırmacın Aynı Olayda Vekil veya Müdafî Olarak Görev Üstlenmeme Yüklümlülüğü

Uzlaştırmacı olarak görev yapan ve meslek gereği avukat olan kişilerin, uzlaşma dosyasının taraflarıyla arasında vekillik-müvekillik ilişkisinin bulunmaması gerekir. Yani dosyanın şüphelisinin avukatı olan kişinin uzlaştırmacı olarak görev üstlenmesi mümkün değildir. Bu kural tersi durum yani mağdur vekilliği için de geçerlidir. Bu durum avukatın uzlaşma dosyasına konu olan olayla ilgili olarak vekil olarak görev yapmasının yasak olmasıyla sınırlı olmayıp taraflardan birinin bir başka dosyası bakımından da vekil olarak görev almamasını gerektirir. Aynı durum taraflar

---

⁷⁸ Cüni (Ed.), **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s.90.

arasında uzlaşma müzakerelerinin olumsuz sonuçlanması durumunda bu müzakerelerde görev alan uzlaştırmacı avukatın daha sonra da bu dosya taraflarının vekilliğinin yapılmasını engellemektedir. Bu husus kanun koyucu tarafından 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 6. Maddesinin f fıkrasında uzlaştırmacı olarak görev alan kişilerin görev yaptığı olayla ilgili olarak daha sonra vekil veya müdafî olarak görev üstlenemeyeceği belirtilmek suretiyle düzenlenmiştir.

Yine doktrindeki bir görüşe göre, muhakeme aşamaları olan soruşturma ve kovuşturma aşamaları tamamlandıktan sonra avukat uzlaştırmacının, şüpheli, sanık, katılan, mağdur veya suçtan zarar görenin, tarafları farklı olan başka davalarında avukatlığını üstlenmesine bir engel olmadığı ancak uzlaşma sağlanamaması nedeniyle sonradan aynı taraflar arasında, uzlaştırma dosyasına konu suçun özel hukuka ilişkin sonuçlarıyla ilgili olarak hukuk(tazminat) davası açıldığı takdirde uzlaştırmacının, taraflardan birinin vekaletini almamasının yerinde olacağı çünkü uzlaştırmacı olan kişilerin uzlaştırma müzakerelerinin devamı müddetince taraflar özelinde edindiği sırları saklama yükümlülüğünün olduğu uzlaştırmacının para kazanmaya dayalı vekalet ilişkisi için sır tutma yükümlülüğüne aykırı davranabileceği görüşü dile getirilmiştir⁷⁹. Bu görüşe bizde uzlaştırmacı olarak görev yapan kişilerin ikinci iş alma yasağına tabi olmaları gerektiğine dair düşüncemizle katılmaktayız.

---

⁷⁹ Mustafa Serdar Özbek, Orhan Cüni (Ed.), **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, s.91

DÖRDÖNCÜ BÖLÜM

UZLAŞMANIN SONUÇLARI

4.1.GENEL OLARAK

Çalışmamızın bu bölümünde uzlaşmaya tabi suçların uzlaştırma bürosuna intikal etmesinden sonra uzlaştırmacının uzlaşma faaliyetleri sonucunda hazırladığı raporun ceza muhakemesinin aşamaları olan soruşturma veya kovuşturma aşamalarına etkisi, rapor içeriğine göre hangi kararların verilebileceği ve bu kararların ceza davalarına etkisi ile alınan kararlara yönelik olarak öngörülen kanun yollarından bahsedilecektir.

4.2.SORUŞTURMA AŞAMASINDA UZLAŞMA

Soruşturma aşaması 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 160.maddesine göre Cumhuriyet savcısının ihbar, şikayet, re'sen, tutanak, mütalaa veya başka herhangi bir yolla suçun işlendiği izlenimine ulaşır ulaşmaz kamu davasının açılmasına yer olup olmadığına dair araştırma yapmasıyla beraber başlar ve yürütülen soruşturma sonucunda Cumhuriyet savcısının topladığı deliller ile yeterli şüpheye ulaşarak iddianame tanzim etmesi ve bu iddianamenin mahkemece kabul edilmesi anına kadar devam eder.

Daha önceki bölümlerimizde de değindiğimiz gibi Soruşturma aşamasında, cumhuriyet savcısı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 160.maddesi kapsamında başladığı soruşturma işlemlerine konu suçun uzlaşmaya tabi olması ve yürütülen soruşturmaya konu suçla ilgili olarak elde edilen delillerle beraber kamu davası açılması için gereken yeterli şüpheye ulaşması durumunda soruşturma dosyasını uzlaştırma işlemlerinin yapılması için uzlaştırma bürosuna gönderir. Dosyaya Uzlaştırma Bürosuna gönderirken soruşturması yürütülen suçun tarafları ve

iddia konusu suçun sevk maddesini vb. belirtir. Soruşturma savcısının dosyanın uzlaştırma bürosuna gönderilmesine yönelik kararını bağlı olduğu Cumhuriyet başsavcısı görür ve uygun görürse görüldüsünü yaparak dosyayı uzlaştırma bürosuna gönderir. Dosyanın görüldüsü yapıldıktan sonra söz konusu dosya uzlaştırma bürosunun tevzi havuzuna dosya düşer ve tevzi kayıt işlemi yapıldıktan sonra kendiliğinden büro kayıt numarası alır. Dosyanın büro kayıt numarası almasından sonra büro personeli ilk iş olarak gecikmeksizin söz konusu dosyayı uzlaştırma bürosunda görevli olan savcıya sunar ve uzlaştırma savcısı tarafından söz konusu dosyanın uzlaşmaya tabi bir suçla ilgili olup olmadığı ile söz konusu dosyayla ilgili olarak yürütülen soruşturma sonucunda toplanan deliller itibariyle yeterli şüpheye ulaşıp ulaşılmadığı konusunu değerlendirir. Uzlaştırma bürosuna gönderilen dosyaya konu suçun uzlaşmaya tabi olmaması veya dosyaya konu suç yönünden sübuta etkili olduğu mutlak olan bir delil eksikliğini tespit etmesi durumunda uzlaştırma bürosuna gönderilen iddianameyi iade eder. Şayet uzlaştırma savcısı uzlaştırma bürosuna gönderilen dosyanın uzlaşmaya tabi suç ya da suçlarla ilgili olduğunu ve uzlaşma işlemlerinin başlaması için aranılan yeterli şüphe şartının gerçekleştiğine kanaat getirirse dosyayla ilgili olarak uzlaştırma işlemlerine başlanması için gerekli işlemleri yapar ve uzlaştırmacı görevlendirir.

Uzlaştırmacı ise yukarıda da detaylıca belirttiğimiz şekilde uzlaştırma müzakerelerine başlar ve bu konuda yürüttüğü uzlaşma müzakereleri sonucunda bir uzlaşma raporu tanzim eder ve uzlaşma savcısına söz konusu raporu sunar. Uzlaştırmacının raporunu tanzim etmesi için gerekli olan süre 30 gündür ancak söz konusu sürenin yetmemesi durumunda uzlaştırmacının başvurusu üzerine bu süre 20 gün kadar uzlaştırma bürosu tarafından uzatılabilir. Söz konusu raporu alan uzlaştırma savcısı taraflar arasında yapılan uzlaşma müzakereleri usulüne uygun olarak gerçekleştirilmişse söz konusu raporu onaylar ve sarf takdir eder. Şayet raporda eksiklikler görürse söz konusu eksikliklerin giderilmesi için söz konusu raporu iade edebilir. Bu hususlar 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 18. Maddesinin 1.fikrasında *“Uzlaştırmacı, uzlaştırma işlemlerini sonuçlandırıldığında Ek-3’te yer alan Uzlaştırma Raporu Örneğine uygun, tarafların edimlerini ayrı ayrı, şüphe ve tereddüde yer vermeyecek ve mümkünse sıra numarası içerecek şekilde taraf*

sayısından bir fazla olarak hazırladığı raporu, kendisine verilen belge örneklerini ve varsa yapmış olduğu masrafları gösteren belge, gider pusulası veya rayice uygun yazılı beyanı uyarınca düzenleyerek teslim eder” şeklinde düzenlenmiş yine söz konusu maddenin devamı fıkralarında uzlaştırmacının uzlaşmayı sağlaması halinde tarafların imzalarını da içeren raporda, ne suretle ulaşıldığı ayrıntılı biçimde açıklanarak uzlaşma bürosuna dosyanın gönderilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Aynı maddenin 4. ve 5.fikrasında ise büro tarafından uzlaştırma savcısına gönderilen raporun uzlaştırma savcısı tarafından uzlaşmaya konu raporun tarafların özgür iradelerine dayandığını ve edimin hukuka ve ahlaka uygun olduğunu belirlese raporu veya belgeyi mühür ve imza altına almak suretiyle onaylayacağı ve muhafaza altına alacağı ancak söz konusu raporun tarafların özgür iradesin dayanmaması, edimin hukuka ve ahlaka uygun olmaması nedeniyle onaylamayabileceği ve bunu rapora yazarak uzlaştırmacıdan değişiklik isteyebileceği hususu belirtilerek açıkladığımız hususlar yasal dayanak altına alınmıştır.

Soruşturma aşamasında yukarıda belirtilen şekilde uzlaştırmacının uzlaşma raporunu hazırlayıp uzlaşma bürosuna sunmasından sonra söz konusu raporun usulüne uygun olarak düzenlendiğine uzlaştırma savcısı kanaat getirirse rapor içeriğine göre yine uzlaştırma savcısı şayet taraflar arasında uzlaşma sağlanmamışsa söz konusu iddianameyi kendisi tanzim eder ve mahkemeye gönderir. Ancak uzlaşma raporunda atılı suç ya da suçlarla ilgili olarak taraflar arasında uzlaşma sağlanmışsa bu bağlamda Cumhuriyet savcısı takipsizlik yani kamu davası açılmasına yer olmadığına karar vererek soruşturmayı sonlandırır. Çocuklarla ilgili olarak yürütülen uzlaşma müzakerelerinde de uzlaşma bürosunun görev ve yetkili olduğunu gerek Ceza Muhakemesi Kanunu gerekse de Çocuk Koruma Kanununda bu konuda çocuklar için özel bir büro kurulmasına yönelik özel bir düzenlemenin olmamasından anlamaktayız. Çocuklar ilgili olarak yürütülen uzlaştırma müzakereleri sonucunda dosyada taraflar arasında uzlaşma sağlanmışsa uzlaşma savcısı söz konusu dosyayı çocuk savcısına veya çocuklarla ilgili soruşturmaları yürütme yetkisi bulunan savcıya dosyayı göndermeden kendisi kamu davasının açılmasına yer olmadığına karar verir ve gerek görürse dosyanın tarafı olan suça sürüklenen çocuk ilgili olarak kendisi çocuklara özgü tedbirlere hükmedebilir. Aynı husus çocuklarla ilgili olarak yürütülen uzlaşma

müzakerelerinin olumsuz sonuçlanması durumunda iddianame tanzimi bakımından da geçerli olup uzlaşmanın sağlanamaması durumunda söz konusu iddianameyi uzlaşma savcısı ilgili çocuk mahkemesine gönderir. (CMUY md.20)

Taraflar arasında uzlaşmanın sağlanması ancak uzlaşmaya konu olan edimin def'aten yani hemen yerine getirilmesi durumunda söz konusu soruşturmayla ilgili olarak Cumhuriyet Savcısının takipsizlik kararı verebileceğini söylemiştik. Ancak edimin bir kerede değil de takside bağlandığı durumlarda uzlaşma savcısının ne şekilde karar verebileceği hususu 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253/19.maddesi ile 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 20. Maddesinin 2.fıkrasında düzenlenmiştir.

Söz konusu madde içeriklerine göre, uzlaşma raporuna konu edimlerin takside bağlanması durumunda Cumhuriyet savcısı tarafından 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171.maddesine göre Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesine karar verilebileceği ve bu kapsamda karar verilebilmesi için aynı yasanın 171.maddesinde öngörülen şartların aranmayacağı belirtilmiştir. Söz konusu madde metnindeki şartlardan kastedilen Ceza Hukukuna hakim olan son çare ilkesinin bir gereği olarak 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171.maddesinde düzenlenen Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi Kurumunun aradığı şartlardır. Söz konusu şartların 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 171/3.maddesinde düzenlendiğini ve şüphelinin daha önce hakkında kasıtlı bir suçtan dolayı mahkumiyet kararının verilmemiş olması, şüpheli hakkında yapılan soruşturmada, şüpheli hakkında erteleme kararı verilmesi durumunda şüphelinin bir daha işlemeyeceği konusunda kanaat uyandırması yine erteleme kararı verilmesinin gerek şüpheli gerekse de kamu bakımından olumlu sonuçlar doğuracak olması ile soruşturması yürütülen suçla ilgili olarak ortaya çıkan bir zarar varsa bunun aynen iade, eski hale iade veya tazminat yoluyla giderilmesi şart koşulmuştur.

İşte soruşturma aşamasında takside bağlanmış bir edimin varlığı durumunda bahsedilen şartlar aranmaksızın şüpheli hakkında söz konusu edimin tamamen yerine getirilmesi mühletince erteleme kararı verilir söz konusu uzlaşmaya bağlı edimler yerine getirilirse şüpheli hakkında verilen erteleme kararı uzlaşma savcısı tarafından

takipsizlikle sonuçlandırılır. Şayet söz konusu edimler süresinde yükümlü olan taraf tarafından yerine getirilmezse uzlaşma savcısı tarafından doğrudan kamu davası açılır.

4.2.1. Soruşturma Aşamasında Uzlaşma Yoluna Bir kez Gidilebilir

Soruşturma aşamasında uzlaştırma yoluna söz konusu dosya için bir kez gidilebilir. Uzlaşma müzakerelerini herhangi bir nedenle sonuçsuz kalması durumunda taraflar tekrardan uzlaşmak isteseler bile uzlaşma yoluna gidilemez ancak taraflar arasında uzlaşma müzakereleri olumsuz sonuçlandıktan sonra en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile en geç iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar Cumhuriyet savcısına başvurarak uzlaştıklarını beyan eder ve belgeyi sunarlarsa yine uzlaşmalarına bağlanan sonuçlar taraflar bakımından uygulanır ve söz konusu dosyayla ilgili olarak savcılık tarafından Kamu davasının açılmasına yer olmadığına karar verilir. (5271 sayılı CMK md.253/16 ve CMUY 19/1)

4.2.2. Soruşturma Aşamasında Uzlaşma Müzakereleri Sırasındaki İfadelerin Delil Durumu

Yine uzlaşma müzakerelerinin soruşturma aşamasına bir diğer etkisine bakılacak olursa uzlaşma müzakereleri sırasında taraflar tarafından söylenen sözlerin taraflar arasında uzlaşmanın olumsuz sonuçlanması durumunda bunun delil olarak soruşturma aşamasında kullanılmayacak oluşudur(5271 sayılı CMK'nın 253/20) Söz konusu hususun uzlaşma müzakereleri sırasında tarafların daha güvenli ve özgürce ifade edebilmesinin sağlanması ve Ceza Muhakeme Hukukuna hakim olan re'sen araştırma ve devreye girme ilkelerine uygun olduğu düşüncesindeyiz.

4.2.3.Uzlaştırma Müzakerelerinin Zamanaşımına Etkisi

Uzlaşma müzakerelerinin zamanaşımına etkisi konusu bir diğer uzlaşma kurumu ile Ceza Muhakeme kurumu arasındaki bağlantı bakımından önem arz eden bir konudur. Zamanaşımı, bir suçla ortaya çıkan hak ihlalinin soruşturması veya kovuşturulması için kanun koyucu tarafından belirli bir sürenin öngörülmesi şeklinde çıkabileceği gibi ki buna dava zamanaşımı denmiştir kovuşturma aşaması sonrası fail hakkında hakkında verilen ve kesinleşen cezanın kanunen öngörülen süreler içerisinde infazına başlanması durumunu ifade eden sürelerdir ki buna da ceza zamanaşımı

denmektedir. Dava ve ceza zamanaşımı konuları her ne kadar usul hukukuyla ilgili olarak görünse de kişilerin zamanaşımı için öngörülen süreler sonunda artık cezalandırılabilmesi veya öngörülen cezanın infazının mümkün olmaması nedeniyle maddi ceza hukuku ile de bağlantılı olduğu görülmüş ve kanun koyucu tarafından 5237 sayılı TCK'nın 66 vd maddelerinde düzenlenmiştir.

Uzlaştırma müzakerelerinin zamanaşımı bakımından etkisine dönecek olursak 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 34. Maddesinde bu hususun düzenlendiği ve kanun koyucu tarafından uzlaşmanın taraflarından birine ilk olarak uzlaşma teklifinde bulunulması üzerine zamanaşımı süresinin işlemeye başlayacağı ve uzlaşma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek büroya verdiği tarihe kadar dava zamanaşımının işlemeyeceği düzenlenmiştir.

Söz konusu maddenin son fıkrasında ise uzlaşma teklifinin olumsuz sonuçlanması veya yanıtız kalması durumunda düzenlenen raporun büroya verildiği tarihten itibaren zamanaşımı süresinin tekrardan durduğu yerden itibaren yeniden işlemeye başlayacaktır. Kanun koyucunun zamanaşımı süresinin durduğundan söz ettiğini ve durmaya konu olan hususun ortadan kalkması neticesinde söz konusu sürenin tekrardan kaldığı yerden işlemeye başlayacağını ifade etmek isteriz. Kanun koyucu tarafından uzlaşma müzakerelerinin zamanaşımı kesen sebeplerden saymamasını kişilerin, uzlaşma kurumundan cezadan kurtulmak amacıyla sabote etmelerinin böylelikle önüne geçilmesi bakımından önemli olduğunu düşünmekteyiz.

4.2.4.Uzlaştırma Müzakereleri Sırasında Taraflardan Birinin Ölümü

Uzlaşma kurumunun ana aktörlerinin dosyanın yani uyuşmazlığın tarafları olduğunu çalışmamızın önceki bölümlerinde dile getirmiştik. İşte soruşturma aşamasında uzlaşmaya tabi bir suçla ilgili olarak yürütülen uzlaşma faaliyetleri sırasında veya uzlaşma müzakerelerine başlanılmadan önce taraflardan birinin ölümü durumunda uzlaşma faaliyetlerinin akıbeti noktasında kanun koyucunun bu hususa 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda yer vermediği bu hususu Uzlaştırma Yönetmeliğinde ele aldığı görülecektir.

05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 7. Maddesinin 7.fikrasında kanun koyucu soruşturma evresinde mağdur veya suçtan zarar görenin ölümü halinde uzlaştırma işlemi sonlandırılır. Kovuşturma evresi için Kanununun 243.madde hükümleri saklıdır demiştir. Buradan anlamamız gereken husus, soruşturma aşamasında henüz uzlaştırma müzakereleri başlamadan veya başlasa bile müzakereler raporlaştırılmadan mağdur veya suçtan zarar gören birinin ölümü durumunda uzlaşma müzakeresi sonlandırılacaktır. Şüphelinin ölümü durumunda 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 64.maddesi kapsamında soruşturma aşamasının zaten takipsizlik kararı verilerek noktalanması söz konusu olacağından şüphelinin ölümü durumunda da uzlaşma görüşmeleri neticelendirilir.

Ancak dikkat edilmesi gereken husus yukarıda bahsettiğimiz durumun uzlaşma henüz gerçekleşmeden mağdur veya suçtan zarar görenin ölümü durumunda uzlaşmanın sonuçsuz kalacağı ve uzlaşma müzakerelerine artık devam edilmeyeceğidir. Şayet gerek şüphelinin gerekse de mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşma müzakerelerine konu raporun düzenlenmesinden sonra ölmeleri durumunda uzlaşma kapsamında hazırlanan rapor İcra ve İflas Kanunu Kanununun 38.maddesi kapsamında ilam niteliğindeki belgelerden olduğu için artık o belge ölen tarafın yasal mirasçıları bakımından geçerliliğini sürdürecektir.

4.2.5. Uzlaşma Kurumunun Soruşturma İşlemleri İçin Bir Muhakeme Engeli Oluşu

Muhakeme engelleri ya da bilinen adıyla muhakeme şartları, bir suçun soruşturulması veya kovuşturulması açısından kanun koyucu tarafından söz konusu işlemlerin yapılması için bulunması gereken bazı şartlar olarak kabul edilirler. Bir hususun bu kapsamda muhakeme engeli veya muhakeme şartı olarak kabul edilebilmesi için kanun koyucunun söz konusu hususta açık bir düzenleme yapması gerekir. Şikayet, izin, önödeme, uzlaşma, yasama dokunulmazlığının kaldırılması bilinen soruşturma ve kovuşturma şartlarındandır.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 174/1-c maddesinde Uzlaşma kurumu, Önödeme gibi bir soruşturma ve kovuşturma şartı olarak kabul edilmiş

soruşturması yürütülüp davasının açılmasına yönelik iddianamesi düzenlenen suç bakımından uzlaşma hükümlerinin uygulanması gerekirken uzlaşma hükümleri uygulanmadan kamu davasının açılması durumunda söz konusu hususun bir iddianamenin iadesi sebebi olduğu söz konusu eksiklik giderilmeden kovuşturma aşamasına geçilemeyeceği düzenlenmiştir. Aynı husus 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 7. Maddesinin 9.fikrasında da Uzlaştırmaya tabi suçlarda, uzlaştırma girişiminde bulunulmadan, kamu davasının açılmasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilemez denilerek uzlaşmaya tabi suçlar bakımından gerek soruşturma işlemlerinin gerçekleştirilmesi gerekse de diğer alternatif kurumların işlerlik kazanabilmesi bakımından uzlaşma yolunun mutlaka kullanılması gerektiği anlaşılabacaktır. Aksi durum yukarıda da açıkladığımız üzere 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 174.maddesi kapsamında bir iddianamenin iadesi sebebidir.

4.3. KOVUŞTURMA AŞAMASINDA UZLAŞMA

Kovuşturma aşaması, Cumhuriyet savcısının 5271 sayılı CMK’nın 160.maddesi kapsamında yürüttüğü soruşturma sonucunda aynı yasanın 170.maddesi kapsamında yeterli şüpheye ulaşarak iddianame düzenleyerek mahkemeye göndermesi sonrasında söz konusu iddianamenin mahkemece 5271 sayılı CMK’nın 175.maddesi kapsamında kabul edilmesi sonrası başlayan ve mahkemece verilen kararın kesinleşmesi evresine kadar devam eden süreci ifade etmektedir. Kovuşturma evresi, aynı zamanda 5271 sayılı CMK’nın 2.maddesinin f fıkrasında da tanımlanmıştır.

Daha önceki bölümlerde açıkladığımız üzere Kovuşturma evresinde uzlaştırma ise, kovuşturma yani 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 174.maddesi kapsamında iddianamenin mahkemece kabul edilmesinden verilen kararın kesinleşmesi aşamasına kadar muhakeme işlemlerinin yapıldığı evre olarak karşımıza çıkar. Bu evrede atılı suçun hukuki nitelendirmesinin değişmesi veya atılı suç veya suçların 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253.maddesi kapsamında uzlaşmaya tabi olduğunun anlaşılması durumunda 5271 sayılı kanununun 254 vd maddelerinde belirtildiği üzere dosyayı uzlaştırma bürosuna uzlaştırma işlemlerinin yapılması amacıyla gönderir.

Mahkeme bu işlemini bir ara kararla uzlaşmaya tabi olan fiilleri ve suçların sevk maddelerini açık ve net bir şekilde belirtir ve bu ara karar gereğince dosyayı uzlaştırma bürosuna gönderir. Büroya gönderilen evrak, uzlaştırma bürosundan sorumlu olan Uzlaştırma savcısı tarafından incelenir. İnceleme sonucunda uzlaştırma işleminin yapılacağı kişilerin veya uzlaştırmaya tabi suçların açıkça belirtilmediği anlaşılırsa, Cumhuriyet savcısı suçun açıkça uzlaşmaya tabi olmadığını tespit ederse, bu eksikliklerin giderilmesini mahkemeden açıkça talep eder.(CMUY 22/6) Buna rağmen mahkeme, cumhuriyet savcısının bu talebine rağmen ilk gönderme ısrar ederse, savcılığa bu konuda katılmazsa uzlaştırma savcısının gidebileceği bir itiraz yolu kanun koyucu tarafından düzenlenmemiştir. Uzlaştırma savcısının artık uzlaştırma usulünü uygulamak zorunda olduğunu dile getirmiştik.

Bakıldığı zaman mahkeme evresi yani kovuşturma evresinde uzlaşma kurumun uygulanma zorunluluğu, mahkemece kabul edilen iddianameye suçun hukuki niteliğinin değişmesi veya iddianamenin iade edilmesinin unutulması veya iddianame yerine geçen bir belge ile dava açılması durumu veyahut da Cumhuriyet savcısı tarafından iddianame düzenlenmeksizin, iddianame yerine geçen belge ile doğrudan mahkeme önüne gelen uzlaştırmaya tabi bir suçun varlığı durumunda yukarıda da değindiğimiz gibi mahkemece uzlaştırma işlemlerinin yapılması için bir ara kararla dosyanın uzlaştırma bürosuna gönderilmesi gerekecektir.

Dosya mahkeme tarafından uzlaştırma bürosuna gönderildikten sonra mahkemece daha önceki aşamalarda da belirttiğimiz üzere diğer kovuşturma işlemlerini yapabilir. Bu noktada gerekli kovuşturma işlemlerinin yapılmasının beklenmesi gerekli değildir. Dosya uzlaştırma bürosuna geldikten sonra uzlaştırma bürosu söz konusu dosya için bir uzlaştırmacı atar uzlaştırmacının raporunu kendisine tevdi tarihinden itibaren 30 gün içinde hazırlayıp uzlaştırma bürosuna gönderme zorunluluğu vardır şayet 30 gün içinde rapor hazırlanamayacaksa 20 gün ek süre talebinde uzlaştırmacı olarak atanan kişinin uzlaştırma bürosuna başvuruda bulunması gerekir. (CMK 253/12, CMUY m.24). Bakıldığı zaman soruşturma aşamasında raporun hazırlanması için belirlenen süreler aynı şekilde kovuşturma aşaması için de söz konusudur. Mahkemece uzlaştırma bürosuna gönderilen dosyanın akıbeti hakkında mahkeme dosyasına uzlaşma raporu gelmeden karar verilmemelidir. Önceki

Kanunun aksine mahkemeler artık re'sen uzlaştırma yapamayacak şayet mahkeme evresinde atılı suçun uzlaşmaya tabi olduğunun anlaşılması durumunda dosyayı uzlaştırma bürosuna gönderme mecburiyetindedirler.

05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 25. Maddesinin 1.fıkrası *“Uzlaştırmacı, uzlaştırma işlemlerinin sonuçlandırıldığı tarihten itibaren Ek-3'te yer alan uzlaştırma raporu örneğine uygun, tarafların edimlerini ayrı ayrı, şüphe ve tereddüde yer vermeyecek ve mümkünse sıra numarası içerecek şekilde taraf sayısından bir fazla olarak hazırladığı raporu, kendisine verilen belge örneklerini ve varsa yapmış olduğu masrafları gösteren belge, gider pusulası veya rayice uygun yazılı beyanı UYAP'ta düzenlenecek tutanak ile uzlaştırma bürosuna teslim eder.”* şeklinde düzenlenmiş olup söz konusu yönetmelik maddesinin 2.fıkrasında ise *“Uzlaşmanın gerçekteşmesi halinde, tarafların imzalarını da içeren raporda, ne suretle uzlaşıldığı ayrıntılı biçimde açıklanır. Ancak uzlaştırma müzakereleri sırasında suçun işlenmesine ilişkin olarak yapılan açıklamalara raporda yer verilmez.”* şeklinde düzenlemeye yer verilmiş olup söz konusu büroya tevdi edilen dosyaların uzlaştırma bürosu tarafından uzlaştırmacıya verilmesi sonrası ne şekilde hareket edilmesi gerektiği açıkça düzenlenmiştir.

Söz konusu yönetmelik maddesinin 3.fıkrasında ise *“Bürodan sorumlu Cumhuriyet savcısı dosyayı ve raporu üst yazıyla mahkemeye gönderir.”* şeklinde düzenleme yaparak uzlaştırma bürosundan sorumlu olan savcının uzlaştırmacı tarafından hazırlanan raporda gerekli olan denetimi yaptıktan sonra dosyayı büroya gönderen mahkemeye dosyayı göndermesi gerektiği belirtilmiştir. Söz konusu yönetmelik maddesinin 4.fıkrasında *“Mahkeme raporu veya belgeyi, uzlaşmanın tarafların özgür iradelerine dayanmaması, edimin hukuka ve ahlaka uygun olmaması nedeniyle onaylamadığı takdirde gerekçesini rapora yazar. Edimin hukuka ve ahlaka uygun olmaması durumunda bu Yönetmeliğin 24 üncü maddesindeki süreye uyulması koşuluyla edimin değiştirilmesi için dosyayı büroya gönderebilir.”* denilerek uzlaştırma bürosu tarafından hazırlanan raporun mahkemeye gönderilmesinden sonra mahkemenin ne şekilde hareket edebileceği hususu da kanun koyucu tarafından ele alınmıştır.

Uzlaştırmacı tarafından usulüne uygun olarak hazırlanan rapora göre atılı suç yönünden taraflar arasında uzlaşma sağlanmışsa ve uzlaşma bir edime bağlanmış ve bu şüpheli tarafından def'aten yerine getirilmişse mahkemece atılı suç yönünden düşme kararı verilmelidir. Nitekim bu husus 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 254/2.maddesinin ilk cümlesinde uzlaşma gerçekleştiği takdirde mahkeme uzlaşma sonucunda sanığın edimini def'aten yerine getirmesi durumunda davanın düşmesine karar verilir denilerek bu konuda net bir hüküm getirmiştir. Benzer Düzenleme Uzlaştırma Yönetmeliğinin 27/1.maddesinde de yer almıştır.

Ancak uzlaşma raporuna konu suç bakımından taraflar arasında uzlaşma sağlanır ve uzlaşma bir edime bağlanır ve bu edimin de takside bağlanması söz konusu olursa mahkemece 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 231.maddeisinde düzenlenen Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması kurumunu söz konusu kanun maddesinde öngörülen şartlar aranmaksızın uzlaşmaya konu edimlerin yerine getirilme süreci boyunca uygulayacak ve sanık hakkında Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verecektir. Hükümün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun uygulanabilmesi için var olması gereken şartlardan bazıları sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan hüküm giymemiş oluşu, sanık hakkında erteleme kararı verilmesi durumunda sanığın bir daha suç işlemeyeceği konusunda kanaat uyandırması yine erteleme kararı verilmesinin gerek sanık gerekse de kamu bakımından olumlu sonuçlar doğuracak olması ile kovuşturması yürütülen suçla ilgili olarak ortaya çıkan bir zarar varsa bunun aynen iade, eski hale iade veya tazminat yoluyla giderilmesi şart koşulmuştur.

İşte kovuşturma aşamasında takside bağlanmış bir edimin varlığı durumunda bahsedilen şartlar aranmaksızın sanık hakkında söz konusu edimin tamamen yerine getirilmesi mühletince erteleme kararı verilir söz konusu uzlaşmaya bağlı edimler yerine getirilirse sanık hakkında verilen erteleme kararı mahkeme tarafından düşme kararı verilerek sonuçlandırılır. Şayet söz konusu edimler süresinde yükümlü olan taraf tarafından yerine getirilmezse mahkemece açıklanması geri bırakılan hüküm açıklanır. Bakıldığı zaman 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 254/2.maddesi ile Uzlaştırma Yönetmeliğinin 27/2.maddesinde bu husus net bir şekilde vurgulanmıştır.

4.3.1.Kovuşturma Aşamasında Uzlaşma Yoluna Bir kez Gidilebilir

Kovuşturma aşamasında uzlaştırma yoluna söz konusu dosya için bir kez gidilebilir. Uzlaşma müzakerelerini herhangi bir nedenle sonuçsuz kalması durumunda taraflar tekrardan uzlaşmak isteseler bile uzlaşma yoluna gidilemez ancak taraflar arasında uzlaşma müzakereleri olumsuz sonuçlandıktan sonra en geç hüküm verilinceye kadar şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar gören uzlaştıklarını gösteren belge ile karar yani hüküm mahkemece verilinceye kadar mahkemeye başvurarak uzlaştıklarını beyan eder ve belgeyi sunarlarsa yine uzlaşmalarına bağlanan sonuçlar taraflar bakımından uygulanır ve söz konusu dosyayla ilgili olarak mahkeme tarafından Düşme kararı verilir(CMUY 26). Bu durumun taraflar arasında var olan uyuşmazlığın uzlaşmaya tabi suçlardan olduğunun ilk kez kovuşturma aşamasında anlaşılması ve mahkemece dosyanın uzlaştırma bürosuna gönderilmesinden sonra taraflar arasında uzlaştırma müzakerelerinin olumsuz sonuçlanması durumunda savcılık aşamasında usulüne uygun yapılan uzlaşma müzakerelerinden sonuç alınamaması durumunda kovuşturma aşamasında artık uzlaştırma yoluna gidilemeyeceğini ve dolayısıyla tarafların böyle bir durumda kendi aralarında uzlaştıklarına dair belgeyi mahkemeye sunmasının bir öneminin olmadığını hatırlatmak isteriz.

4.3.2. Kovuşturma Aşamasında Uzlaşma Müzakereleri Sırasındaki İfadelerin Delil Durumu

Yine uzlaşma müzakerelerinin kovuşturma aşamasına bir diğer etkisine bakılacak olursa uzlaşma müzakereleri sırasında taraflar tarafından söylenen sözlerin taraflar arasında uzlaşmanın olumsuz sonuçlanması durumunda bunun delil olarak kovuşturma aşamasında kullanılmayacak oluşudur(5271 sayılı CMK'nın 253/20) Söz konusu hususun uzlaşma müzakereleri sırasında tarafların daha güvenli ve özgürce ifade edebilmesini sağlanması ve Ceza Muhakeme Hukukuna hakim olan re'sen araştırma ve devreye girme ilkelerine uygun olduğu düşüncesindeyiz.

4.3.3. Uzlaştırma Müzakerelerinin Zamanaşımına Etkisi

Uzlaşma müzakerelerinin zamanaşımına etkisi konusu bir diğer uzlaşma kurumu ile Ceza Muhakeme Kurumu arasındaki bağlantı bakımından önem arz eden bir konudur. Zamanaşımı, bir suçla ortaya çıkan hak ihlalinin soruşturması veya

kovuşturulması için kanun koyucu tarafından belirli bir sürenin öngörülmesi şeklinde çıkabileceği gibi ki buna dava zamanaşımı denmiştir kovuşturma aşaması sonrası fail hakkında verilen ve kesinleşen cezanın kanunen öngörülen süreler içerisinde infazına başlanması durumunu ifade eden sürelerdir ki buna da ceza zamanaşımı denmektedir. Dava ve ceza zamanaşımı konuları her ne kadar usul hukukuyla ilgili olarak görünse de kişilerin zamanaşımı için öngörülen süreler sonunda artık cezalandırılabilmesi veya öngörülen cezanın infazının mümkün olmaması nedeniyle maddi ceza hukuku ile de bağlantılı görülmüş ve kanun koyucu tarafından 5237 sayılı TCK'nın 66 vd. maddelerinde düzenlenmiştir.

Uzlaştırma müzakerelerinin zamanaşımı bakımından etkisine dönecek olursak 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 34. Maddesinde bu hususun düzenlendiği ve kanun koyucu tarafından uzlaşmanın taraflarından birine ilk olarak uzlaşma teklifinde bulunulması üzerine zamanaşımı süresinin işlemeye başlayacağı ve uzlaşma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek büroya verdiği tarihe kadar dava zamanaşımının işlemeyeceği düzenlenmiştir.

Söz konusu maddenin son fıkrasında ise uzlaşma teklifinin olumsuz sonuçlanması veya yanıtız kalması durumunda düzenlenen raporun büroya verildiği tarihten itibaren zamanaşımı süresinin tekrardan durduğu yerden itibaren yeniden işlemeyeceği başlayacağıdır. Kanun koyucunun zamanaşımı süresinin durduğundan söz ettiğini ve durmaya konu olan hususun ortadan kalkması neticesinde söz konusu sürenin tekrardan kaldığı yerden işlemeye başlayacağını ifade etmek isteriz. Kanun koyucu tarafından uzlaşma müzakerelerinin zamanaşımı kesen sebeplerden saymamasını, kişilerin uzlaşma kurumundan cezadan kurtulmak amacıyla sabotaj etmelerinin böylelikle önüne geçilmesi yönünden olumlu bulmaktayız.

4.3.4. Uzlaştırma Müzakereleri Sırasında Taraflardan Birinin Ölümü

Uzlaşma kurumunun ana aktörlerinin dosyanın yani uyuşmazlığın tarafları olduğunu çalışmamızın önceki bölümlerinde dile getirmiştik. İşte kovuşturma aşamasında uzlaşmaya tabi bir suçla ilgili olarak yürütülen uzlaşma faaliyetleri sırasında veya uzlaşma müzakerelerine başlanılmadan önce taraflardan birinin ölümü durumunda uzlaşma faaliyetlerinin akıbeti noktasında kanun koyucunun bu hususa

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda yer vermediği bu hususu Uzlaştırma Yönetmeliğinde ele aldığı görülecektir.

05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 7. Maddesinin 7.fikrasında Kanun koyucu soruşturma evresinde mağdur veya suçtan zarar görenin ölümü halinde uzlaştırma işlemi sonlandırılır. Kovuşturma evresi için Kanunun 243.madde hükümleri saklıdır demiştir. Kovuşturma evresinde, sanığın ölümü durumunda uzlaşma işlemlerinin yapılıp yapılmayacağı veya yapılmışsa akıbeti hakkında ne şekilde hareket edileceği Ceza Muhakemesi Kanununda ele alınmamış olup uzlaşma yönetmeliğinde düzenlenmiştir. Sanığın uzlaşma müzakerelerine başlanılmadan önce ölümü durumunda uzlaştırma müzakerelerine başlanılmadan sanık hakkında açılan kamu davasının düşmesine karar verilmelidir. Şayet sanık uzlaştırma müzakereleri yapıldıktan ve bu konuda rapor hazırlandıktan sonra ölür ve rapor da bir edim içerirse artık söz konusu edim İcra ve İflas Kanunu kapsamında ilam niteliğinde sayılan belgelerden olduğu için sanığın yasal mirasçıları söz konusu belge ile bağlıdırlar. Mağdur veya suçtan zarar görenin ölümü durumunda ise, mağdur veya suçtan zarar görenin davaya 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 237.maddesi kapsamında katılan olarak katılması durumunda katılma sıfatını almasından sonra ölürse, uzlaştırma işlemleri katılanın kanuni temsilcileri ile yürütülecektir. Şayet mağdur veya suçtan zarar gören katılan sıfatını almadan önce ölürse uzlaştırma işlemleri artık yapılmayacaktır.

4.3.5. Uzlaşma Kurumunun Kovuşturma İşlemleri İçin Bir Muhakeme Engeli Oluşu

Daha önce çalışmamızın 4.2.5. bölümünde de belirttiğimiz üzere Muhakeme engelleri ya da bilinen adıyla muhakeme şartları, bir suçun soruşturulması veya kovuşturulması açısından kanun koyucu tarafından söz konusu işlemlerin yapılması için bulunması gereken bazı şartlar olarak kabul edilirler. Bir hususun bu kapsamda muhakeme engeli veya muhakeme şartı olarak kabul edilebilmesi için kanun koyucunun söz konusu hususta açık bir düzenleme yapması gerekir. Şikayet, izin, önödeme, uzlaşma, yasama dokunulmazlığının kaldırılması bilinen soruşturma ve kovuşturma şartlarındandır.

Kovuşturma aşamasında iddia konusu suçun uzlaşmaya tabi olduğunun anlaşılması durumunda mahkeme tarafından tıpkı soruşturma aşamasında olduğu gibi kovuşturma işlemlerinin tamamlanabilmesi için dosyanın uzlaştırma bürosuna gönderilmesi ve dosyanın dönüşünün beklenmesi gerekir. Tabi uzlaştırma müzakerelerinin gerek kanun gerekse de yönetmelikte yer alan açık hüküm kapsamında soruşturma veya kovuşturma işlemlerinin yapılmasına engel teşkil etmeyeceğinin belirtilmesi nedeniyle mahkeme tarafından dosya uzlaştırma bürosuna gönderilmiş olsa bile mahkeme kovuşturma işlemlerini yapmaya örneğin sanık veya mağdurun ifadelerini alma vb. işlemleri yapmaya devam edecektir. Şayet mahkeme uzlaşmaya tabi suçta uzlaşma yolunu kullanmadan karar verir ve yargılamayı sonlandırırsa açık bir şekilde mahkemece hukuka aykırı bir karar verilmiş olur.

4.3.6. Uzlaştırmanın Uyuşmazlığı Ceza veya Tazminat Hukuku Açısından Sona Erdirmesi

Taraflar arasında var olan uyuşmazlığın uzlaşmaya tabi olması durumunda gerek savcılık gerekse de mahkemeler tarafından dosyanın uzlaştırma bürosuna gönderilmesi gerektiğini ve uzlaştırma faaliyetlerinin uzlaştırma bürosunda görevli olan personeller tarafından yerine getirileceğini çalışmamızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak dile getirmiştik. Uzlaştırma faaliyetleri sonrasında taraflar arasında uzlaşmanın sağlanması durumunda fail hakkında yürütülen soruşturma veya kovuşturma işlemlerinin sona ereceğini söylemiştik. Bu sona erme sadece taraflar arasında söz konusu olan ceza uyuşmazlığının sona ermesi ile sınırlı olmayıp aynı zamanda taraflar arasında söz konusu olan özel hukuktan kaynaklı olan uyuşmazlıkları da sona erdirecektir. Bu kapsamda mağdur olan kişi faille uzlaşırsa failin haksız ve hukuka aykırı eyleminden kaynaklı olarak ortaya çıkan maddi veya manevi zararından kaynaklı tazminat davasını artık açamayacaktır. Şayet böyle bir davayı uzlaştırma müzakereleri sırasında veya öncesinde açmışsa söz konusu davadan feragat etmiş olduğu kabul edilecektir. Bu hususu kanun koyucunun 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253.maddesinin 19.fikrasında, uzlaşmanın sağlanması halinde, soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat edilmiş sayılır diyerek açık bir düzenlemeye yer vermiştir.

Yine taraflar arasında yapılan uzlaştırma müzakerelerinin olumlu sonuçlanması durumunda uzlaştırmacı tarafından hazırlanıp uzlaştırma bürosuna sunulan uzlaştırma savcısı tarafından onaylanan uzlaştırma raporları, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38.maddesi kapsamında ilam niteliği taşıyan belgelerden olarak kabul edilir. Bu belgenin anılan kanun kapsamında ilam niteliği taşıyan belgelerden olduğunun kabul edilmesinin en önemli sonucu mağdur tarafından söz konusu belgeye dayalı olarak daha hızlı ve süratli sonuç alınmasına olanak veren bir takip yolu olan ilamlı icra takibi yolunu kullanabilmesi ve raporda taahhüt edilen edimlerin yerine getirilmesini borçludan isteyebilmesidir. Bu husus 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 19.maddesi ile 05/08/2017 tarih ve 30145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliğinin 27. Maddesinin 5.fikrasında kanun koyucu tarafından hüküm altına alınmıştır.

SONUÇ

Bu çalışmamızın dört bölümden oluşmuş olup tezimizin ilk bölümünün Uzlaşma Kavramı, Uzlaştırıcı ve Uzlaştırma kavramlarının açıklanması ile beraber başlayıp söz konusu uzlaşma kurumunun hukuki statüsü hakkında bilgiler verilmiş tezimizin ilk bölümünün devamında uzlaşma kurumunun hangi ağırlıkta ve nitelikteki suçlar bakımından uygulandığı kişilere karşı işlenen suçlar bakımından hafif suçlar ve ağır suçlar ayrımı yapılarak anlatılmış yine uzlaşma kurumunun halihazırda Türk Hukuku bakımından kişilere karşı işlenen ve hafif nitelik taşıyan suçlar bakımından uygulanabildiği konusuna dikkat çekilmiş yine tezimizin ilk bölümünde uzlaşma kurumunun ana felsefesini oluşturan ve 1990'lı yıllar ile beraber gelişme gösteren Onarıcı Adalet kavramı üzerinde durulmuş yine uzlaşma kurumunun bir üst başlığı olarak kabul edilen Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ve bu kurumların uzlaşma kurumundan ayrılan yönleri ele alınmış tezimizin ikinci bölümünde ise uzlaşma kurumunun Türk Hukuk sisteminde ilk olarak 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 73/8.maddesinde düzenlenip ele alındığı yine Suça Sürüklenen Çocuklar Bakımından ise 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 24.maddesinde yer verildiği akabinde 2006 yılında 5560 sayılı Kanunla birlikte Uzlaşma kurumunun ikircikli yapısına son verilerek gerek daha önce 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda düzenlenen ve erişkinler için uygulanan uzlaşma kurumu ile 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda düzenlenmiş olan uzlaşma kurumunun 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kurumu içinde yer bulduğunu ve artık tüm uzlaşmaya tabi suçlar bakımından yeni düzenlemeyle beraber 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253 vd. maddelerinin uygulanacağını ifade ettik akabinde 6763 sayılı yasa ile birlikte tezimizin de ana konusunu oluşturan Uzlaşma Hukukunda temel bir değişiklik yapan ve Türk Hukukunda ilk olarak karşımıza çıkan Uzlaştırma Bürosu ve bununla birlikte söz konusu kanunla birlikte yapılan değişiklikler anlatılmış yine tüm kanun değişiklikleri ile birlikte uzlaşmaya tabi suçlar ve uzlaşma kurumunun uygulanması

için söz konusu olan değişiklik gösteren şartlar ayrıntılı ve karşılaştırmalı olarak ele alınmış yine tezimizin ikinci bölümünde uzlaşmanın tarafları ve konusunun neler olduğu hususları anlatılarak tezimizin ikinci bölümü tamamlanmıştır.

Tezimizin ana konusunu oluşturan üçüncü bölümümüzde ise 6763 sayılı yasa ile birlikte tezimizin de ana konusunu oluşturan Uzlaşma Hukukunda temel bir değişiklik yapan ve Türk Hukukunda ilk olarak karşımıza çıkan Uzlaştırma Bürosu ve bununla birlikte söz konusu kanunla birlikte yapılan değişiklikler detaylı bir şekilde anlatılmış Uzlaştırma Bürosunun işlevi ve tanımı yapılmış bu büronun hukuki niteliği hakkında bilgiler verilmiş ve bu konu hakkında doktrinde kabul edilen görüşe yer verilmiş yine Uzlaştırma Bürosunun işlevi hakkında bilgi verilmiş bu büroda çalışan personellerin hukuki statüsü ve konuları ve kimlerden oluşacağı konuları üzerinde durulmuş yine bu konuda Adalet Bakanlığı ile Alternatif Çözümler Daire Başkanlığının genelge ve görüşlerinden söz edilmiş yine tezimizin üçüncü bölümünün devamında Ulaştırmacı kavramından söz edilmiş ve uzlaştırmacıların nasıl ve ne şekilde seçileceği ve bu kişilerin seçilebilmesi için hangi şartların arandığından söz edilmiş, ayrıca uzlaşma kurumunun niteliği ve mahiyeti itibariyle uzlaştırmacıların taşınması gereken donanımlarla ilgili bilgiler verildikten sonra Türk Hukukunda uzlaştırmacılar için aranılan şartlara eleştiriler getirilmiş hangi düzenlemelerin yapılması gerektiği gerek mevzuatta gerekse de uygulamada ortaya çıkan sorunlar örnek verilmek suretiyle açıklanmış bu konuda öneriler getirilmiş yine tezimizin üçüncü bölümünün devamında uzlaştırma müzakerelerine hakim olan ilkeler açıklanarak tezimizin üçüncü bölümü tamamlanmıştır.

Tezimizin son bölümü olan dördüncü bölümünde ise, uzlaşma kurumunun Ceza Muhakeme Hukukunun evreleri olarak karşımıza çıkan soruşturma ve kovuşturma evrelerindeki sonuçlarından, uzlaşma kurumunun başarı ile sonuçlandırılması durumunda ne olacağı kovuşturma aşamasında başarılı bir şekilde sonuçlandırılması durumunda ne olacağı hususları ile her iki aşama bakımından uzlaşmanın başarısız sonuçlanması durumunda ne olacağı hususları ele alınarak bahsedilmiş yine çalışmamızın bu bölümünde gerek soruşturma gerekse de kovuşturma aşamasında uzlaştırma yoluna bir kez gidilebileceğinden söz edilmiş gerek soruşturma gerekse de kovuşturma aşamasında uzlaşma müzakereleri

sırasındaki ifadelerin delil durumundan bahsedilmiş yine her iki aşama bakımından uzlaşma müzakerelerinin Ceza Hukuku bakımından zamanaşımına etkisinden söz edilmiş yine tezimizin dördüncü bölümünün devamında uzlaşma müzakerelerinin devamı sırasında taraflardan birinin ölümü durumunda ne olacağı konusu gerek soruşturma gerekse de kovuşturma aşamaları ele alınarak ayrı ayrı anlatılmış, yine uzlaşma kurumunun Ceza Muhakeme Hukukunun aşamaları bakımından bir muhakeme engeli olduğundan söz edilmiş çalışmamızın dördüncü bölümü bu şekilde tamamlanmıştır.

Çalışmamızın sonunda hoşgörü, sevgi ve karşılıklı anlayış kültürünün temelini oluşturduğu uzlaşma kurumunun uygulayıcılar tarafından doğru olarak uygulanması ve doğru bir şekilde muhataplarına aktarılması durumunda çok önemli sonuçlar vereceğini, insanların uyuşmazlıklarının savcılıklar ve mahkemeler huzurunda daha da kökleşmeden çözüleceğini ve gerek idari gerekse de adli yönden çok müspet sonuçlar doğurmaya açık olan bir kurum olduğunu söyleyerek uzlaştırma kurumunun gelişimine ufak da olsa katkıda bulunmak istedik.

KAYNAKÇA

ALBAYRAK, Mustafa, **Notlu Uygulamalı Ceza Muhakemesi Kanunu**, Adalet

Yayınevi, 2010.

ARSLAN, Soygüt, **Türk Ceza ve Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma Kurumu**, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2008.

BAHRİYELİ, Kemal, **Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku**, İstanbul Barosu Yayınları, 2008.

CENTEL, Nur, Hamide ZAFER, **Ceza Muhakeme Hukuku**, Beta, 2012.

ÇETİNTÜRT, Ekrem, **Onarıcı Adalet**, HD Yayıncılık, 2008.

DÖLLING, Dieter, “İşlenen Suç Nedeniyle, Suç Failleri ve Mağdurları Arasında Arabuluculuk”, **Bahçeşehir Üniversitesi Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi**, Özel Sayı.(1), s.19-20.

ERCAN, İsmail, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 12 levha yayıncılık, 2013.

GÖKCAN, Hasan Tahsin, Seydi Kaymaz, **Uzlaşma ve Önödeme**, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2007.

ILDIR, Gülgün, **Alternatif Uyuşmazlık Çözümü**, Seçkin Yayıncılık, 2003.

MAZZA, Stephen, ”Amerikan Hukukunda Uzlaşma” ,**İstanbul Barosu Cep Kitabı**, s.56-57.

ÖZBEK, Mustafa Serdar, “Ceza Muhakeme Kanununda Uzlaştırma”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, c,54, s.295.

ÖZBEK, Mustafa Serdar, Orhan CÜNİ, **Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı**, CİGAÇDB, 2018.

SEZER, Ahmet, **Öğreti ve Uygulamada Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma**, Adalet Yayınevi, 2010.

SOYASLAN, Doğan, **Ceza Muhakeme Hukuku**, Yetkin Yayınları, 2007.

ŞAHİN, Cumhuriyet, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 2009.

SEZER, Ahmet, **Öğreti ve Uygulamada Ceza Usul Hukukunda Uzlaşma**, Adalet Yayınevi, 2010.

ŞAHİN, Cumhuriyet, Neslihan GÖKTÜRK, **Ceza Muhakeme Hukuku-2**, Seçkin Yayıncılık, 2016.

ŞENLİ, Eren, **“Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma”**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2009.

TUNÇ, Nazım, **“Ceza Muhakeme Hukukunda Uzlaştırma”**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2010.

WILLEMSSENS, Jolien, Onarıcı Adalet ve Uluslararası Standartlar: AB, Avrupa Konseyi ve BM tarafından Başlatılan Girişimler, Galma Jahic ve Burcu Yeşiladalı (Çev.) İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2008.